

Riksdagens protokoll

2004/05:45

Tisdagen den 7 december

Kl. 9.00 – 15.27

Protokoll
2004/05:45

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 1 december.

2 § Meddelande om val

Andre vice talmannen meddelade att val av ny justitieombudsman skulle äga rum *onsdagen den 8 december*.

3 § Ledighet

Andre vice talmannen meddelade att *Roger Tiefensee (c)* ansökt om föräldraledighet under tiden den 31 januari–16 mars 2005.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Christina Andersson (c)* skulle tjänstgöra som ersättare för Roger Tiefensee.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:196

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:196 av Maud Ekendahl (m) om flygtekniker-utbildning

Interpellationen kommer att besvaras tisdag den 14 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 6 december 2004

Utbildningsdepartementet

Lena Hallengren

Interpellation 2004/05:205

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:205 av Rossana Dinamarca (v) om föreningsbidrag till Revolutionär Kommunistisk Ungdom

Interpellationen kommer att besvaras tisdag den 14 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 6 december 2004

Utbildningsdepartementet

Lena Hallengren

Interpellation 2004/05:206

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:206 av Camilla Sköld Jansson (v) om EU-konstitutionen och välfärden

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra åtaganden.

Stockholm den 3 december 2004

Utrikesdepartementet

Thomas Östros

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Interpellation 2004/05:234

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:234 av Cecilia Wikström om kulturminneshård

Interpellationen kommer att besvaras den 17 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är att interpellanten ej kunde på den tid statsrådet föreslog.

Stockholm den 3 december 2004

Kulturdepartementet

Leif Pagrotsky

5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds-sammanträde

Andre vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde torsdagen den 18 november inkommit.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2004/05:Ju22–Ju26 till justitieutskottet

Föredrogs och bordlades åter
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 2004/05:SfU5, SfU1 och SfU7
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2004/05:AU1

8 § Rättsväsendet*Rättsväsendet*

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU1
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet (prop. 2004/05:1 delvis och framst.
2003/04:RRS10).

Anf. 1 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Det är väldigt kul att se att justitieutskottet är samlat, ledamöter, duktiga medarbetare. Vi ska prata om regeringens budgetförslag för rättsväsendet. Men det är tomt på regeringsbanken. Jag vet inte var justitieministern är i dag. Det hade varit bra om han hade varit här, tycker jag, när vi debatterar det som han enligt vår grundlag är ansvarig för, det vill säga den ekonomiska styrningen av våra myndigheter, även om det är vi formellt i riksdagen som fastställer statsbudgeten. Hursomhelst, fru talman, det är inget att hänga läpp för. Vi gör så gott vi kan.

Julefriden börjar sänka sig över Sverige. Man har firat andra advent. Själv deltog jag i en julmarknad. Det var mysigt. Man drack lite glögg. Det enda som stör är den hysteriska julhandeln. Men det är några i landet som inte har det så lugnt, som inte kommer att få någon julefrid. Det är våra generaldirektörer på de rättsvårdande myndigheterna.

De får nu hålla på med bokföringsövningar i den högre skolan. Man håller på med uppskruvade besparingsprogram. Man donar och tricksar. Vi talar om de mest centrala myndigheterna i Sverige. Vi talare om kärnan i demokratin, kärnan i rättsstaten, de rättsvårdande myndigheterna. De har slut på kontot.

Jag blir inte förvånad om till exempel Lars Nylén nästa advent på söndag dyker upp i tomtkläder på någon julmarknad och försöker samla in lite pengar till kriminalvården, för det är så tomt på kontot. Han samlar nog inte in till sig själv – det behöver han nog inte göra – men det saknas så mycket pengar.

Så har vi det ledande styrinstrumentet, budgeten. Förutom regleringsbrevet, utnämningmakten och den informella styrningen ligger ändå en hel del på ekonomin. Jag kan konstatera att den så kallade svampens satsningar är rätt ihåliga. Med svampen menar jag den praktiska regeringen med Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som har gjort upp om att det ska vara den här fördelningen av ekonomin.

Det finns ett enormt retorikgap mellan vad man säger om satsningar och hur verkligheten ser ut. Det kommer vi att höra under den här debatten. Jag kommer att lämna några exempel för egen del. Om jag ska använda Rikspolisstyrelsens egna ord leder detta till att många duktiga poliser kommer att tappa engagemang och motivation. Man kommer att få en sämre effektivitet. Man känner inte att retorik och verklighet hänger ihop. Det är ett synnerligen dåligt ledarskap.

Vi i Folkpartiet liberalerna har i våra motioner fokuserat på ekonomi, organisation och metodfrågor, men en dag som denna blir det naturligt att man framför allt fokuserar på de ekonomiska frågorna. Jag vill här understryka att Folkpartiet för de kommande tre åren har anslagit 2,4 miljarder kronor mer till rättsväsendet. Vi tror att det behövs. Jag ska ärligt säga till er att jag inte tror att det garanterat räcker till. Jag tror att vi behöver ännu mer pengar till rättsväsendet än de 2,4 miljarder extra som vi har lagt till. Men det är vad som går att skrapa fram i den ekonomi som administreras av s, v och mp.

Rikspolisstyrelsen skriver i sitt budgetäskande för kommande år att polisen lider av en ekonomisk och strukturell obalans. Det kan man lätt hålla med om. Rikspolisstyrelsens högst ansvariga menar att det bara finns resurser till en tredjedel av de utlovade nya satsningar som görs av regeringen, av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Vi vet att polisen är en personaltung organisation. 80 % av kostnaderna för polismyndigheterna är för personal. Detta gör att rationaliseringseffekterna och möjligheterna i fråga om andra verksamheter, lokaler, bilar, utrustning och utbildning, är ganska begränsade. Här vill jag understryka någonting som är bra. Det tycker jag att man ska göra. Vi ska vara snälla mot varandra i jul. Det är att vi nu utbildar fler poliser. En hel del kommer det också att kunna bli netto om ett par år, hoppas vi. Nettot hittills har ju varit ganska modest, kan man milt uttrycka det. Men det går åt rätt håll.

När vi är överens om att vi ska anställa fler ska vi komma ihåg att det kostar pengar. Man måste också rationalisera, säger man. Man kan inte rationalisera på annat än de andra 20 procenten. Det återkommer jag till.

Det stora problemet är pris- och löneomräkningen. Här är kompensationen 514 miljoner mindre än beräknat för åren 2001–2004. För de kommande åren 2005–2007 är det 574 miljoner mindre än beräknat, i praktiken 1,1 miljard i tvångsbesparing. Men regeringen kommer med sin svulstiga retorik: Vi gör stora satsningar. Så släpper man ned ett paket på polisen, några miljoner där och några miljoner där. I år är satsningen 100 miljoner. Det blir dock lite bisarrt när man tänker på att det andra strukturella problemet som finns är kostnaderna för statens avtalsförsäkringar. De behöver öka för bara nästa år med 104 miljoner för att man ska klara av de kostnader man har för poliser som faktiskt också blir pensionärer. Där försvann hela den så kallade satsningen. Det är alltså ingen satsning kvar.

Det tredje systemfelet handlar om Rakel, kommunikationssystemet som vi har väntat och väntat på och som vi fortfarande väntar på. Men det kommer väl så småningom. Polisen har fått bortplockat en del av kostnaderna för det, eftersom det ska läggas på en egen myndighet. Det är nog klokt, men man har ju kvar kostnader för dubbla system en tid. Man har kvar kostnader för egna hand- och basstationer, alla polisbilar och allt som ska byggas om. De kostnaderna har ju polisen kvar. Det är ganska stora investeringskostnader.

Sedan kan vi lägga till alla dessa engångskostnader som drabbar polisen. Vi hade ju en debatt i början av året om Stockholm International Forum, den så kallade Förintelsekonferensen. Den kostade 40 miljoner. Vi vet redan nu att EM i friidrott 2006 kommer att kosta 75 miljoner. De

här pengarna måste ju fram; annars drabbas återigen en enskild myndighet hårt.

Detta, mina vänner, har två tydliga effekter.

Dessa systemfel – pris- och löneomräkningen, kostnaden för avtalsförsäkringarna och Rakelsystemet är de största – gör att det som man säger är satsningar inte är några satsningar. Vi måste bli överens om den verklighetsbilden; annars blir det så jobbigt att debattera. Det betyder inte att de satsningar på 100 miljoner som regeringen föreslår i år är dåliga. Det är bara det att det just bara är 100 miljoner i ett stort hål.

En effekt vi kan se är att man ganska tufft försöker spara på polisen runtom i Sverige. Vad gör man i praktiken? Jo, man stänger polisstationer. Man rullar tillbaka närpolisreformen. Man tar bort det lokala ansvaret hos polisen runtom i Sverige och satsar i stället på mer centrala enheter för att kunna spara pengar på lokaler. Det är ju det man kan spara pengar på i dag, när läget är som det är.

Vi ser också hur den ökande våldsbrottsligheten tränger ut utredningsresurser på annat håll. På sex år har det försvunnit en miljon utredningstimmar från så kallad mindre prioriterad verksamhet – och då talar jag om så kallad vardagsbrottslighet. Ingen är väl då förvånad över att dessa brott i dag i praktiken är försäkringsadministrativa ärenden mellan den brottsdrabbade och försäkringsbolaget.

I Folkpartiets förslag för polisen lyfter vi fram vikten av att börja utbilda något fler poliser. Vi vet hur puckeln ser ut. De tusen som utbildas nu är utmärkt – bra jobbat, regeringen! – men jag tror att det behövs några till för att klara puckeln.

Jag tycker att vi ska göra en särskild glesbygdssatsning och se till att vi får en fastare förankring lokalt av polisen. Då handlar det om att vara lite oortodox och testa detta med poliser som har stationen i hemmet, som kan resa med bil på morgonen och ha sin bostad som utgångsort – precis som riksdagsledamöter.

Fler specialister behövs, inte minst på utredningssidan, för att få kraft i utredningsverksamheten.

Bland annat detta går Folkpartiets resurser till.

Fru talman! Jag kommer i mina repliker att återkomma till frågor om kriminalvården. Här ser det nämligen likadant ut. Retoriken heter satsningar; verkligheten heter drakoniska nedskärningar. Samma sak gäller på åklagarsidan, som nu står inför en stor omorganisation som vi ska prata om senare under dagen. Den kommer att gå om intet med de anslagsfrysningar man nu diskuterar inom regeringen. Man sitter på sina mazarinmöten med generaldirektörerna och säger: Nu ska vi spara pengar. Nu drar vi in ditt anslagssparande här. Pengar som man hushållat med som en liten hamster på Riksåklagaren för att kunna genomföra en positiv reform, som jag i huvudsak tror är ganska bra, går om intet.

Jag återkommer också till domstolarna, fru talman, när jag ska opponera mot och diskutera med de olika företrädarna för den budget som här föreligger.

Av tidsskäl yrkar jag nu bifall bara till reservation 1, men Folkpartiet liberalerna står självfallet bakom samtliga sina särskilda yttranden och reservationer i dagens betänkande.

Prot. 2004/05:45
7 december

Rättsväsendet

Anf. 2 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Riksdagens majoritet beslöt om ramar för nästa års budget häromdagen. Vi moderater hade ett annat förslag än det som nu har fastställs. Eftersom budgeten är en helhet där man inte kan plocka ut enskilda delar kommer jag inte att yrka bifall till vårt budgetförslag när det gäller rättsväsendet, trots att det är betydligt starkare, drygt 1 miljard för 2005, än det socialdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister förordar.

Däremot yrkar jag bifall till reservation 3 som handlar om resursfördelningen inom polisen.

Rättsväsendet är en av samhällets mest grundläggande uppgifter. Land ska med lag byggas, och lagen måste kunna hävdas. En ordnad rättsskipning är en förutsättning för ett civiliserat samhälle. Ett samhälle där medborgarna anser det nödvändigt att själva ta itu med oförrätter, där otryggheten växer, där olika grupper skaffar sig helt egna lagar eller där lagarnas förankring i folkhavet brister blir ett dåligt och farligt samhälle. Det blir den starkes rätt, inte medborgarrätten och rättstryggheten, som tar över.

Vi moderater anser att rättsväsendet behöver både personalförstärkning och kvalitetshöjande åtgärder. Det krävs insatser för ett bättre ledarskap, mer effektivt resursutnyttjande och skärpt resultatuppföljning. Vårt förslag innebär satsning på modern teknik, kompetensutveckling och vidareutbildning inom polis, åklageri och domstolsväsende.

Våra satsningar bygger på en helhetssyn där medel ges för att rättskedjans samtliga led ska kunna fungera.

Vi föreslår en ökning av polisens anslag med 700 miljoner kronor. Det är helt nödvändigt om polisen ska kunna anställa de nyutbildade utan att avskeda civil personal och förtidspensionera äldre poliser. Vi moderater tycker fortfarande att det behövs fler poliser och att det behövs fler poliser ute bland människor, det vill säga utanför stationer och centrala myndigheter. Dessutom behövs det en polisiär närvaro i hela landet.

Jag har tillbringat helgen uppe i Jämtland, och jag kan säga att vilka man än pratar med kan de vittna om de brister som ett otillräckligt antal poliser leder till och den otrygghet människor tvingas uppleva. Jag vet också att detta inte gäller bara Jämtland utan hela Norrland och stora delar av landsbygden över hela Sverige. Till och med här i Stockholm tvingas människor ibland känna denna otrygghet därför att polisen inte har resurser.

Det finns många myter om polisverksamhet. Naturligtvis måste verksamheten utvecklas och moderniseras; jag är den första att framhålla det. Det förutsätter dock att polisutbildad personal kan användas för primärt polisiära uppgifter. Att säga upp civil personal så att uppgifter av rent administrativ karaktär måste utföras av poliser är ineffektivt och motverkar en modernisering av rutiner och administrativ verksamhet. Vi har sett det förr, och vi riskerar en återgång till en sådan utveckling. Det tror jag vore förödande. Dessutom har bristen på pengar försenat och försvårat införandet av enklare och mer tidsenlig rapportering och teknik för detta inom polisverksamheten och på andra håll inom rättsväsendet.

I torsdags antog en enig styrelse Rikspolisstyrelsens preliminära budget för 2005 och underlag fram till 2008. Av budgeten framgår, sida för sida, att regeringens förslag inte gör det möjligt att nå den utökning av

antalet poliser som regeringen räknat med de närmaste åren ens om man fortsätter på den väg med färre civilanställda och förtidspensioneringar som jag talade om.

Man undrar hur socialdemokrater som Margareta Sandgren och Joe Frans kan försvara den politiken. De har suttit med och vet hur verkligheten ser ut, och nu ska de retoriskt försvara en helt annan linje. Man undrar hur de mår när justitieministern i stora ordalag pratar om satsningar på polisen och allt som nu händer och verkligheten är så bister som den ser ut.

De ramar majoriteten förordat stämmer inte överens med statsmakternas mål. I stället tvingas polisen prioritera mellan de prioriterade mål som ställts upp. Exempelvis har antalet årsarbetskrafter för polisens arbete mot narkotika nära nog fördubblats sedan mitten av 80-talet utan att polisen fått fler anställda. Antalet våldsbrott har de senaste åren ökat med ca 4 % varje år. Från mitten av 80-talet har antalet anmälda våldsbrott mer än fördubblats, och ökningen fortsätter. Antalet poliser är ungefär detsamma.

Det här betyder att polisen inte kan ägna lika mycket tid åt andra brott och förebyggande verksamhet utan tvingas ägna mer och mer av sina resurser åt vissa fokuserade och naturligtvis mycket allvarliga företeelser. Detta leder till att toleransen successivt höjs för vad medborgarna måste acceptera eller vad som i vart fall aldrig beivras. Många klagar över att de inte ens kommer fram till polisen på telefon. Andra får beskedet att polisen inte kan komma fast det behövs. Privata väktarföretag och enskilda vaktverksamheter tar över bevakning av hus, hem och företag.

Med försäkringar får vi betala alltför brott som aldrig utreds och där ingen förövare får stå till svars. Utvecklingen undergräver tilltron till rättssystemet. Och man undrar hur långt ni socialdemokrater är beredda att gå när det gäller bortprioritering av viktig polisverksamhet och nedmontering av tryggheten. När får vi i sak se den avlövnings uppgiften som leder till att andra än polisen möjligen skulle kunna göra en insats? Tyvärr har det varit väldigt lite av handlingskraft på det här området.

Även inom Säkerhetspolisen behöver man ytterligare resurser. Det finns en rad utmaningar som måste mötas utöver behovet av förstärkt personskydd. Det räcker liksom inte med fler livvakter åt den centrala statsledningen. Extrema grupper har blivit högljudda och hotfulla. Vissa grupper nyrekryterar starkt och har som enda målsättning att ägna sig åt allvarlig och grov brottslig verksamhet. Brottsligheten organiseras och är gränsöverskridande. Det krävs naturligtvis kompetens och resurser för att hålla koll på den utvecklingen och för att kunna ingripa i tid.

Förra året när vi diskuterade de här frågorna ville Socialdemokraterna helt plötsligt spara 30 miljoner kronor på Säkerhetspolisen. Vi moderater protesterade. Ni fick fel, vi fick rätt. Och vi kommer att få rätt igen. De resurser som anslås till Säkerhetspolisens verksamhet, oavsett var man lägger den, är otillräckliga för att möta den utveckling vi ser i Sverige och i vår omvärld.

Vi moderater vill också anställa fler åklagare och skapa utrymme för fortbildning i till exempel användandet av moderna tekniska hjälpmedel. Det är en överraskning att komma ut på myndigheter ibland och se att kontorstekniken är väldigt museal. Där skulle jag inte ens få min elvaåriga son att känna att *wow!* här är någonting häftigt.

Prot. 2004/05:45
7 december

Rättsväsendet

Man jobbar med gamla rutiner, med gamla verktyg och har inte möjligheter att utnyttja vad det moderna samhället erbjuder. Och det är klart att det då blir resurskrävande och ineffektivt. Här behövs fortbildning. Här behövs nytänkande. Och vi måste stå för sådana ramar att man klarar det.

Domstolarna har de senaste åren fått en rad nya uppgifter. Ärendena blir mer och mer komplicerade, och säkerheten i domstolarna behöver höjas. Dessutom måste handläggningstiderna kortas. Människor får vänta alldeles för länge. Det är svårt att skipa rätt när det går för lång tid mellan brott och domstolens arbete. Här finns hur mycket som helst att göra. Vi hoppas att de 200 miljoner kronor som vi lägger utöver regeringens förslag i vart fall ska innebära att domstolsorganisation och verksamhet kan utvecklas utifrån kvalitetskriterier i stället för besparingskrav.

Vi anser också, och vi kommer att tjata om det, att nämndemännens ersättning måste höjas, något som en enig utredning för flera år sedan lämnade underlag för. Det här står inte alltid först på agendan från Domstolsverket, men jag är av den bestämda uppfattningen att nämndemän är viktiga för en ordentlig förankring av rättssystemet i folkhavet och för att vi ska få inte bara experter som tolkar lagen utan också den förankring som nämndemännens arbete utgör. Men det går ju inte att rekrytera nämndemän med mindre än att de kan få ersättning för förlorad arbetsförtjänst, att ersättningsnivåerna åtminstone ligger i närheten av vad som är rimligt för andra viktiga samhällsuppdrag.

Förra veckan var jag i Umeå och besökte bland annat Umeåanstalten. De är nu bekymrade över att man skulle gå från 17 vårdare till 11, en ganska kraftig bantning. Samtidigt har man börjat bygga in dubbelbeläggning på den här lilla anstalten. Man har fler intagna än man någonsin har haft.

På häktet i Umeå är väntetiden för de dömda två och en halv månad för att komma till anstalten eller någon annan anstalt. Man har därför börjat med narkotikaverksamhet för att motivera de intagna på häktet att lägga av med sitt missbruk. Problemet är att det är så kort tid kvar när de äntligen kommer in på anstalt att man inte hinner sätta i gång någon behandling.

Hela systemet håller på att haverera. Jeppe Johnsson kommer väl att gå in mer på de här frågorna. Men det är mycket allvarligt.

För några veckor sedan var en häkteschef anklagad enligt arbetsmiljölagen för att missköta sitt jobb. Sanningen var ju att han inte hade något val i förhållande till vad statsmakterna kräver.

Vi satsar på kriminalvården för att det ska bli möjligt att öka antalet platser inom den. Vi tycker också att programverksamheten kan förbättras. Dessutom anser vi att institutionsvården av unga lagöverträdare borde överföras till kriminalvården.

Jag vill gärna säga det redan här – jag tror inte att vi har anslagit tillräckligt mycket pengar. I jämförelse med vad regeringsföreträdarna är beredda att göra kanske man ändå inte ska klä sig i säck och aska. Men jag tror ärligt talat att vi måste återkomma med en helt annan satsning på kriminalvården för att göra den fungerande och för att få bättre inslag av humanitet i den verksamhet som bedrivs.

Fru talman! Vi vill anslå ytterligare 10 miljoner kronor till Rättsmedicinalverket för att öka kvaliteten på såväl avgivna yttranden som på-

gående forskning. Fler läkare måste få fortbildning i rättsmedicin för att klara sina viktiga uppgifter. Det här är inte en stor verksamhet i budgeten; 10 miljoner kronor är ingenting som blir någon kioskvältare. Men det är otroligt viktigt att kvaliteten på rättsintygen är hög, att det finns obducenter som är beredda att arbeta med det obducenter arbetar med och att vi får de underlag som behövs för att domstolar och andra ska kunna skipa rätt.

Det är stora bekymmer i dag. Det är problem när det gäller rekryteringen. Vi vet att många rättsintyg utfärdas av läkare som inte har det specialkunnande som krävs. I dag ökar möjligheterna att använda teknik och att använda rättsunderlag för att skipa rätt. Vi moderater tycker att vi måste se till att den verksamheten kan hålla hög kvalitet.

Sammanfattningsvis, fru talman, kan jag konstatera att vi moderater förordar en kraftig förstärkning av budgeten för hela rättsväsendet. Det är inga överbud, tvärtom skulle jag vilja påstå att det kanske snarare är i underkant. Men det är vår bestämda uppfattning att rättsväsendet är en av statens viktigaste uppgifter, och vi är beredda att arbeta för att se till att vi också klarar det ansvar som det innebär.

Anf. 3 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Ärade ledamöter, framför allt de som är närvarande men även de som är frånvarande, och alla åhörare! Jag hade gärna hälsat justitieministern också välkommen till den här debatten, som jag självklart tycker är en viktig debatt. Jag hoppas att han får del av våra synpunkter på något sätt.

För att inte glömma det, fru talman, börjar jag med att yrka bifall till reservation 17 under punkt 22. Men vi står, som vi säger, bakom alla övriga reservationer från Kristdemokraterna och naturligtvis också de särskilda yttrandena under punkterna 1, 2, 9 och 12.

Det blir lite av julhandel här. Önskelistorna skickas fram och tillbaka. Man jämför med den snåla regeringen, och så önskar vi som barn ytterligare. Det blir lite av den känslan. Men det är viktiga saker vi pratar om.

Vi kristdemokrater har förordat en annan inriktning på den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den som Socialdemokraterna och dess stödpartier har föreslagit. Och vi har gjort det därför att vi menar att det är nödvändigt med en förstärkning av utgiftsramarna när det gäller rättsväsendet. Det har också gett utrymme för de anslagsökningar som vi har föreslagit och som finns i de motioner som väckts.

Det innebär, fru talman, att vi har en anslagsförändring beträffande till exempel polisorganisationen med 200 miljoner jämfört med regeringen, på åklagarmyndigheten med 25 miljoner och inom domstolsväsendet med 190 miljoner, kriminalvården med 300 miljoner och brottsförebyggande arbete med 50 miljoner, alltså en förstärkning med 765 miljoner. Det tror jag också, som har sagts här precis före mig, säkert är i underkant.

Det här är inte en önskelista med förhoppningen att om man tar i lite kan man få lite av de här julklapparna, utan det här är nödvändiga förstärkningar om vi vill ha ett fungerande rättsväsende.

Det är viktigt med en fungerande rättsordning. Det är viktigt för att samhället ska kunna fungera och för att rättsväsendet ska kunna möta utvecklingen i framtiden i ett internationellt sammanhang.

Det innebär också – jag tycker att det är viktigt att vi får föra fram det i debatten – att de demokratiska värdena och värderingarna förs från generation till generation och sedan införlivas hos varje medmänniska.

Jag påstår att det reellt är fråga om nedskärningar som regeringen nu står bakom. Frågan som uppstår är om man med detta förmår uppfylla den uppgift som rättsväsendet kräver. Jag påstår att så icke är fallet. Man kan använda vilka ord man vill – om det är en nedmontering eller en krackelering – men det är i varje fall alldeles för lite pengar för ett fungerande rättsväsende.

Vi har i den här anslagsökningen på 765 miljoner föreslagit mer poliser. Vi har jagat regeringen med piska ett tag, och nu kommer de att öka lite. Men det räcker inte. Själv önskar jag att det inte skulle behövas så mycket poliser i en framtid, men där är vi inte ännu.

Vi vill också att man satsar på åklagarväsendet, så att det går snabbare mellan en påstådd gärning och ett åtal. Vi vill att domstolarna ska fungera. Att det blir en snabbare handläggning i domstolarna är viktigt för tilltron till hela rättsväsendet. Och man ska naturligtvis utbilda alla personer i alla grupperingar. I domstolar, i kriminalvården och i polismyndigheten krävs det en bättre satsning på personalutbildningen, en bättre programverksamhet på anstalterna och en skärpt narkotikakontroll.

Vi har föreslagit massvis av andra åtgärder för att få rättsväsendet att fungera. En självklarhet tycker jag är att det inte ska rasa in vapen och mobiltelefoner till anstalterna. När man träffar människor i privatlivet tar de upp saker just med hänvisning till hur anstalterna ser ut, hur lätt det är att få in vapen och mobiltelefoner och hur relativt lätt det är att sticka ifrån anstalter. Medborgarna har ett berättigat krav på att säkerheten på anstalterna fungerar. Åtgärder för höjd säkerhet inom kriminalvården måste vidtas omgående.

Det är det som reservation nr 17, som jag har yrkat bifall till, berör.

Det gäller också att se till att de enskilda brottsoffren får sin ersättning i något så när normal tid. Handläggningen av brottsskadeärenden måste bli effektivare, snabbare och hålla högre kvalitet. Det ska inte behöva ta mer än högst tre månader.

Nämndemännen har nämnts. De är en del av den dömande verksamheten, som självklart ska fungera. De ska få ersättningar som är rimliga. Då utgår jag från, fru talman, att de i sina uppdrag är vakna under handläggningen i domstolarna. Annars får man möjligen göra någon form av avdrag.

Det knakar och gungar i det svenska rättssamhället. Jag såg i Dagens Nyheter att 38 tjänster nu ska tas bort på Kronobergshäktet. Jag vet inte hur många av er som har varit på Kronobergshäktet, inte som häktade utan som besökare. Där vilar en näst intill hopplöshet bland både de intagna och personalen. Det gäller att se till att det fungerar även på den punkten.

Även på den brottsförebyggande sidan måste vi se till att det finns en satsning som har inriktning på att bygga bort brotten och skapa en tryggare miljö.

Jag ska avsluta med att säga att Kristdemokraternas förslag i motsats till regeringens har en vision. Det är ett ord som jag tycker att regeringen och dess stödpartier ska ta till sig. Man måste ha en vision i sitt arbete. Kristdemokraterna har en vision, med dessa satsningar inom kriminal-

vården och rättsväsendet, om ett tryggare samhälle, ett för medborgarna tryggare samhälle, och därmed en större frihet. Trygghet och frihet för medborgarna är Kristdemokraternas vision. Har regeringen någon sådan?

Prot. 2004/05:45
7 december

Rättsväsendet

Anf. 4 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Rättsväsendet är, som också andra har sagt, ett stort och viktigt politikområde. Kriminalpolitiken måste vara oupplösligt kopplad till demokrati, rättssäkerhet och trygghet. Kriminalpolitiken måste också vara kopplad till en allmän välfärdspolitik som främjar rättvis fördelning och solidaritet människor emellan. Det är för oss i Vänsterpartiet nödvändigt att ha med detta större helhetsperspektiv när vi diskuterar innehållet och delarna i kriminalpolitiken.

Ibland får jag intrycket att en del debattörer vill bryta loss kriminalpolitiken från detta större sammanhang och inte vill se vidare orsakssamband till problemområden inom rättsväsendet. Angriper man problem med ett alltför snävt perspektiv riskerar man att inte i grunden komma åt dessa problem, eller också riskerar man att få oförutsedda effekter på andra områden. Kriminalpolitiken måste ses i ett större sammanhang och hänga ihop med andra politikområden.

Fru talman! Det är mot bakgrund av detta perspektiv naturligt att se det brottsförebyggande arbetet som en utgångspunkt för debatten. Det är ju ett arbete som har många aktörer, allt från medborgare och föreningsliv över kommunala myndigheter och beslutsfattare till rättsväsendets myndigheter. Inom rättsväsendet handlar det bland annat om polisens medverkan och synlighet, om kriminalvårdens arbete för att förhindra återfall och om Brottsförebyggande rådets arbete.

Inledningsvis nämnde jag den generella välfärdens betydelse också i det brottsförebyggande arbetet, inte minst bland ungdomar. Jag hörde ledande företrädare för polisen här i Stockholm för några år sedan uttrycka stort bekymmer kring utvecklingen när det skedde kraftiga neddragningar av resurser till fritidsgårdar och fältassistenter. Det var en befogad oro, och det är Vänsterpartiets absoluta övertygelse att en konsekvent strävan att minska de ekonomiska och sociala klyftorna och att värna den generella välfärden är en mycket viktig brottsförebyggande grund.

Många länder i världen med stora klyftor och starka sociala spänningar uppvisar ofta en mycket omfattande och våldsam brottslighet. Det drabbar inte minst människor som redan tidigare är utsatta socialt och ekonomiskt. Det är också fallet här i Sverige, och därför måste kriminalpolitiken utvecklas och ges resurser.

En viktig del av det brottsförebyggande arbetet är att bekämpa drogmissbruket och arbeta konsekvent för en restriktiv alkoholpolitik. När det gäller våldsbrotten, som tyvärr tycks öka i vårt samhälle, finns det ett mycket väl utforskat samband mellan missbruk och våldsbrott. De flesta våldsbrott har koppling till drog- eller alkoholintag. Nu sker en snabb ökning av totalkonsumtionen av alkohol, vilket bör ge oss alla en stark oro för konsekvenserna. En restriktiv alkoholpolitik är brottsförebyggande verksamhet, anser Vänsterpartiet. Är alla partier överens om det?

Fru talman! Vänsterpartiet står bakom budgetbetänkandet och konstaterar att de samverkande partierna s, v och mp har gjort en kraftig och tydlig satsning på rättsväsendet under de senaste åren. Det är bra, men vi

nöjer oss inte med detta utan inser att det behövs ytterligare satsningar under de kommande åren.

Som alla ser av budgetpropositionen föreslås också ytterligare stora förstärkningar de kommande åren. Det är alldeles nödvändigt, och vi måste ha noggrann bevakning på utvecklingen inom området och de olika verksamheterna för att vid behov kunna vidta ytterligare åtgärder. Ett område som är särskilt angeläget att följa, som jag bedömer det, är kriminalvården. Alice Åström ska lite senare i denna debatt redogöra närmare för Vänsterpartiets syn på utvecklingen på detta område.

Fru talman! Polisen är den största och mest resurskrävande organisationen inom rättsväsendet. Anslaget på knappt 15 miljarder kronor för 2005 utgör mer än hälften av det totala anslaget på utgiftsområde 4 och har tillförts mycket resurser under senare år, men det är en utveckling som vi anser behöver ytterligare förstärkas de närmaste åren.

Det krävs utöver ekonomiska förstärkningar också kvalitetsförbättringar och effektivisering av polisorganisationen. Polisen är viktig och behövs mer i det brottsförebyggande arbetet. Polisen behöver vara mer synlig också i glesbygden. Polisen behöver förbättra sin kompetens på en rad områden, som exempelvis mäns våld mot kvinnor, HBT-brott och miljöbrott.

Detta är viktiga exempel som vi i Vänsterpartiet har lyft fram i några av våra särskilda yttranden i detta betänkande. Det finns på dessa områden pågående arbeten, och vi avser att följa dessa arbeten mycket noggrant.

Något som också är oerhört viktigt att noggrant följa är att det sker en aktiv och allsidig rekrytering till polisutbildningen och sedermera rekrytering till polistjänsterna, så att sammansättningen hos polisen i ökad utsträckning representerar hela befolkningen. Det är väldigt viktigt för legitimiteten i hela samhället för polisen. Det behövs fler kvinnor, också på chefstjänster, och det behövs fler personer med annan etnisk bakgrund än svensk. Från Vänsterpartiets sida har vi i olika sammanhang påtalat behovet av att se över utbildning och rekrytering. Vi har uttalat kritik mot exempelvis det speciella språktest som används vid Polishögskolan. Vi återkommer i andra sammanhang till dessa frågor.

Fru talman! Det pågår viktiga reformarbeten inom domstolsväsendet som är ägnade att ytterligare förstärka och förbättra kvaliteten i verksamheten. Det sker en tydlig ekonomisk satsning på domstolsväsendet under de närmaste åren. Vidare handlar reformarbetet om förändringar av yttre och inre organisation, om renodling av verksamheten och förbättringar av det processuella regelverket. Dessa satsningar och förändringar är alldeles nödvändiga, liksom det är nödvändigt med pågående satsning och reformarbete inom åklagarverksamheten och Ekobrottsmyndigheten. Det handlar inte minst om ytterligare utveckling av kompetens och metoder och om fortsatt översyn av organisationerna.

Fru talman! Det har, som sagts, skett en tydlig satsning på rättsväsendet under senare år, och det har varit alldeles nödvändigt. Rättsväsendet är en kedja där de olika länkarna hänger ihop. När polisen förstärkts under senare år i form av mer personal och resurser märks det i hela kedjan, inte minst i kriminalvården. Som jag sade tidigare kommer Alice Åström att ytterligare utveckla detta senare. Men vi måste, avslutnings-

vis, se denna helhet mellan de enskilda länkarna, detta samspel i rättskedjan.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkande JuU1.

Anf. 5 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Rolf Olsson talar mycket väl om vikten av att se kriminalpolitiken i ett vidare sammanhang. Jag håller naturligtvis helt med Rolf Olsson om detta, eftersom Sverige är ett land som håller på att glida isär. Klyftorna har ökat under tio års tid och utanförskapet ökar.

Folkpartiet liberalerna presenterade i helgen en rapport som visar på effekten av de ganska stora områden i Sverige där arbetslösheten och socialbidragsberoendet är omfattande och där skollärovervakning och skolprestationer är bristfälliga. Tyvärr för det också med sig konsekvensen, som ett brev på posten, ökad brottslighet. Det behöver man inte vara kärnfysiker för att inse. Jag håller med Rolf Olsson om detta. Då är det viktigt att Rolf Olsson verkligen fokuserar på att bryta detta utanförskap.

Ni har ett ganska omfattande samarbete med regeringen för att se till att vi har ett mer sammanhållet Sverige där människor har jobb i stället för bidrag, där människor får kunskaper i stället för många år utan kunskaper i skolan. Här efterlyser jag en del åtgärder. Jag kan förstå att Rolf Olsson hellre pratar om just detta i stället för att prata om budgetsatsningen.

Fru talman! Rolf Olsson har tillsammans med Vänsterpartiet ett antal särskilda yttranden. Ett sådant handlar om att man vill ha mycket fler poliser i glesbygd och närvaro överallt. Så läser jag det särskilda yttrandet nr 8 under punkt 6. Men varför stängs då polisstation efter polisstation i hela Sverige? Rolf Olsson pratar om en satsning, men det blir ju färre poliser, färre lokalt ansvariga poliser när man rullar tillbaka det som en gång kallades närpolisreformen. Tycker inte Rolf Olsson att det är något väldigt konstigt med detta?

Jag vill ställa en slutlig fråga. Rolf Olssons partikamrater är beredda att göra omsvängningar i försvarsfrågan. Skulle Rolf Olsson kunna tänka sig att göra en omsvängning i polisfrågan för att garantera polisiär närvaro i till exempel Örebro län och Värmland?

Anf. 6 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis positivt att vi har en samsyn om att det finns väldigt tydliga samband mellan resurserna till rättsväsendet och helhetspolitiken. I Folkpartiets budget för hela samhällsområdet är det alldeles påtagligt att Folkpartiet är väldigt mycket inne på skattesänkningar och liknande som inte kommer att ge underlag för att satsa på brottsförebyggande verksamhet i den utsträckning som jag tycker är alldeles nödvändig.

När det gäller bidragsberoendet, som Johan Pehrson pratar om, är det riktigt att det har uppmärksammats i dagarna att vi har en hög andel människor som har fått förtidspension och liknande, om vi nu ska titta bara på det område som Johan Pehrson tog upp. Den riktiga katastrofen var emellertid i slutet av den borgerliga perioden 1994. Aldrig någonsin har så många människor i det här landet varit så bidragsberoende som då, som ett resultat av tre år av borgarna vid makten. Men då var det framför

allt socialbidrag och arbetslöshetsersättning som gällde. Naturligtvis gav det inte underlag för en bra kriminalpolitik.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi ser helheten, att vi ser till att vi har ett rättsväsende och resurser som är väl i linje med de satsningar som görs i övrigt i samhället. Det är ett faktum att vi har satsat ganska rejält, och vi kommer att satsa ännu mer under åren framöver.

Anf. 7 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Vi får hoppas att Rolf Olsson är en bättre jultomte på julafton om han ska glädja några barn, för nu är ju säcken helt tom. Rolf Olsson hävdar att det var så hemskt, att det var många människor som var arbetslösa efter spekulationsekonomin på 80-talet när vi började sanera i början av 90-talet. Men det är sedan 1994 när vi började göra mätningar som vi kan se att utanförskapet har växt. Att det har växt är mycket allvarligt och ingenting som vi behöver bråka om, utan vi ska göra någonting åt det. Men då känner jag bara att det kommer väldigt lite medel och förslag från regeringsalternativet som Rolf Olsson företräder.

Detta med friår är en stor satsning för regeringen. Friår i utanförskapets Sverige – men vad bra! Men de här människorna har ju inga jobb. Det är det som är problemet.

När vi pratar om skattesänkningar räknar vi med att marknadsekonomin är ganska fast förankrad i det svenska samhället. Och vi tror att det är bra om det blir fler nya jobb i privat sektor till exempel, för då kan man anställa fler poliser för de skattepengar man får in. Men det är klart att Rolf Olssons parti har jättesvårt att förstå hur ekonomin fungerar och hur man skapar tillväxt i ett land, för Rolf Olsson tror ju att man kan göra det med statliga företag, med statliga pengar och en evig rundgång. Så funkar det naturligtvis inte.

Tydlig satsning, säger Rolf Olsson. Vi pratar om 100 miljoner kronor till polisen under innevarande år. Det är självklart att om man ska anställa flera poliser, vilket vi är överens om, måste man lägga på några hundra miljoner till. Men i år lägger man på 100 miljoner. Bara pensionsavgifterna behöver man ju 104 miljoner för. Lägg sedan till den bristande pris- och löneomräkningen, lägg till Rakelsystemet och lägg till ambitionshöjningar, för vi vill ju att poliser ska jobba lite bättre och kanske gå någon kurs i ledarskap eller någon kurs i hur man utreder våld mot kvinnor etcetera. Det finns ju inga pengar. Det är tomt på kontot.

Anf. 8 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Om vi nu ska prata övergripande, Johan Pehrson, är det ingen uppbygglig läsning att läsa till exempel välfärdsbokslutet, som gör en svidande vidräkning med bristen på ledarskap under den borgerliga regeringens år 1991–1994 som ledde till förskräckliga konsekvenser för stora delar av svenska folket. Vi hoppas alla innerligt och kommer att arbeta hårt för att vi inte ska hamna i den belägenheten igen att vi får en ny borgerlig regering. Det måste vi till varje pris undvika, för det var förskräckligt och innebar nedgångar för svenska folket. Däremot har vi haft en historiskt ganska hög tillväxt under åren från 1998 och framåt.

Det har satsats på det här området. Det kan inte Johan Pehrson förneka även om han vill. Det har satsats 3 miljarder kronor från år 2000

och framåt. Det är inte småpotatis. Och det kommer att satsas ytterligare mer pengar under de kommande åren.

Naturligtvis måste vi vara beredda på att vara öppna för att några av de här områdena kanske behöver ytterligare förstärkningar utöver dem vi kan förutse och dem vi kan kalkylera med nu i samband med tilläggsbudgetar och annat. En sådan öppenhet måste vi ju ha, men kom som sagt inte och påstå att det inte har satsats pengar på det här området. Det har det verkligen gjorts.

Anf. 9 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Men vet ju inte var man ska börja. Ett tag tänkte jag att Rolf Olsson aspirerar på Nobelpriset i litteratur. Han är otroligt fantasi-full och dessutom helt obegriplig.

Det är väl riktigt att man inte ska ha för snävt perspektiv. Men då undrar jag: Vilket perspektiv har Vänsterpartiet? Om man håller sig till rättsväsendet hänger det ju inte ihop. Det är riktigt att det satsas pengar. Men varför fungerar det då inte? Varför har vi en total kollaps när det gäller häktesverksamheten? På vilket sätt är det en satsning som Vänsterpartiet stöder? På vilket sätt har man tänkt sig att den här polisiära närvaron, som man till och med reserverar sig för, ska förbättras när det inte går att anställa de poliser som utbildas?

Jag förstår, eftersom Vänsterpartiet har ett särskilt yttrande, att ni måste ha blivit överkörda på någon intressant punkt i förhandlingarna med regeringen. Då skulle jag ändå vilja be Rolf Olsson att berätta för oss: Hur har du tänkt att den polisiära närvaron i glesbygd ska ökas? Det är Socialdemokraterna inte beredda att ställa upp på, men det är fullt möjligt inom den ram som ni ändå stöder.

Anf. 10 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! När det gäller obegripligheten rekommenderar jag Beatrice Ask att läsa protokollet i morgon. Jag tror att Beatrice Ask kommer att begripa bättre då. Det brukar underlätta när man läser saker två gånger.

Jag kan inte hålla med om att det är en total kollaps inom kriminalvården, men jag håller med om att det är väldigt stora svårigheter som kriminalvården står inför. Det där med kollaps tycker jag är en våldsam överdrift, för att inte säga en ren felbeskrivning. Låt oss i alla fall vara överens om att det är en mycket besvärlig situation. Självklart måste vi, som jag också sade till Johan Pehrson, så småningom ha en diskussion om ifall ytterligare insatser behöver göras.

Men låt oss också konstatera att vi inte löser problemen i grunden endast genom att fortsätta bygga fler och fler anstalts- och häktesplatser. Vi måste också se över påföljdssystemet. Vi väntar ju alla på den nya kriminalvårdsutredningen och vad den ska komma fram till. Det är väldigt viktigt att avvakta den och inte komma med saker och ting och sätta den åt sidan.

Vi har drivit på utvecklingen till exempel när det gäller införande av mer av fotboja. Det tror vi är en framgångsväg för en del människor. Vi tror att det är utomordentligt viktigt att vi satsar på vård och behandling inom kriminalvården och att vi hjälper de många människor, mer än hälften av de manliga intagna, som har missbruksproblem. Låt oss an-

vända instrument som paragraf 34 och kontraktsvård i mycket större utsträckning framöver. Det är saker som vi också tror kommer att leda till att man kan minska överbeläggningarna, få ned beläggningarna på landets anstalter till mer rimliga nivåer.

Jag håller som sagt med om att detta är bekymmersamt. Men låt mig också konstatera, Beatrice Ask, att i realiteten tillför inte Moderaterna en enda krona – inte i realiteten.

Anf. 11 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Vi kanske ska hålla oss till att det är jag som ställer frågor till dig, Rolf. Jag pratar gärna om den moderata politiken, dock inte på en minut.

Problemet med att satsa på programverksamhet ur Rolf Olssons perspektiv måste ju vara att man i dag tvingas dra in på programverksamheten och hålla sommarstängt. Under sommaren – jag antar att interner då längtar ut som mest – finns det ingen programverksamhet. Det har man inte råd med.

Rolf Olsson säger: Nu ska vi se över påföljdssystemet. Såvitt jag kan förstå finns det bara en lösning med Vänsterpartiets budget och annat, och det är att släppa ut de dömda. Det är ju att sänka straffen. Är det den modell som du har tänkt dig?

Jag trodde, eller hoppades, att du skulle säga något om det förebyggande arbetet, för det brukar också vara något som Vänsterpartiet pratar om. Men det är ju återigen bara snack och väldigt lite verkstad. Alldeles nyligen i Stockholm trumfade Vänsterpartiet tillsammans med sina kamrater igenom att vi nu skulle sluta med polisarbete ute på skolorna. Det hade man ju inte tid och råd med. Det har vi får rätta till.

Jag tror att det är oerhört väsentligt att barn och ungdomar kan träffa poliser i vettiga sammanhang, till exempel när det gäller trafikundervisning, i stället för att vänta tills de har hamnat i klistret. Många barn har inte positiva erfarenheter av eller berättelser om vad polisen gör eller varför. Men genom en bra skolverksamhet kan det ju fungera. Det är ett litet exempel, men det finns många fler, där ni pratar men där vi faktiskt garanterar att det också blir förebyggande insatser som på lång sikt naturligtvis är väldigt betydelsefulla för en bättre ordning.

Anf. 12 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det jag sade tidigare var inte en fråga utan ett påstående, alltså att Moderaterna i realiteten inte satsar en enda svensk enkrona mer på kriminalvården än vad vi gör. De pengar som ni använder ska gå åt till att få över SiS till kriminalvården. Man flyttar alltså utgifter från det ena stället till det andra. Det är ju inte att stärka kriminalvården. Ni har dessutom, utan att kostnadsberäkna det, på sikt ytterligare förslag om att lägga verksamhet under kriminalvården som kommer att kosta väldigt mycket pengar, dessutom, genom skärpta straff och nya regler.

Låt mig säga när det gäller det förebyggande, som Beatrice Ask tog upp, att jag betvivlar väldigt starkt att man gynnar det brottsförebyggande arbetet genom att föra en socialpolitik och en allmän välfärdspolitik enligt moderat modell med till exempel 65-procentiga ersättningsnivåer i socialförsäkringssystemen. Det kommer att leda till ett samhälle

Anf. 13 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Det är tomt på läktaren i dag, får jag säga. När jag satt och förberedde mig inför denna debatt tog jag faktiskt och läste igenom mina egna gamla anföranden i motsvarande debatt 2002 och 2003. Skulle jag ha gjort det enkelt för mig hade jag med några små justeringar kunnat hålla precis samma anförande här i dag. Så illa är det. Det har inte hänt mycket som förbättrat situationen på två år, och den kritik som var relevant 2002 och 2003 är relevant i år också.

År 2002 inledde jag mitt anförande med att kritisera bristen på poliser och då framför allt i landets mer glesbefolkade delar. Vad har hänt? På papperet har det blivit några fler poliser. 2002 ökade antalet med 29, och under 2003 var faktiskt nettoökningen 143. Men i jämförelse med till exempel 1997 finns det fortfarande ca 500 färre poliser i dag.

Dessutom är det inte den totala sanningen att antalet poliser i tjänst har ökat, för samtidigt har många äldre poliser fått möjlighet att gå ned till halvtidstjänst med 80 % av lönen. Det är alltså högst tveksamt om antalet poliser i tjänst, antalet timmar, över huvud taget har ökat. När jag pratar med poliser ute i verkligheten ger de mig inte den bilden. Det kvittar om jag är i Säffle eller Sjöbo, bilden är precis den motsatta. Antalet poliser har minskat. I Säffle var det till exempel 35 poliser i mitten av 90-talet. I dag finns det 9 kvar. Jag är helt övertygad om att Säffle inte är något unikt exempel.

Då är det inte konstigt att polisen tvingas prioritera bort de så kallade vardagsbrotten, som inbrott i bostäder och bilar. Frustrationen ökar och människor ute i landet funderar över hur det har kunnat gå så att samhället inte ens klarar av en av de mest väsentliga uppgifterna för ett samhälle, nämligen brottsbekämpningen.

Enligt BRÅ:s statistik klarades 3 % av inbrottsstölderna och 2 % av stölder från bilar upp under 2003 så att en gärningsman kunde bindas vid brottet. 97 % respektive 98 % av dem som begick dessa brott gick fria. Det är ingen som kan tycka att den statistiken är acceptabel.

Den andra kritiken som jag framförde i mitt budgetanförande 2002 handlade om situationen inom kriminalvården. Detta var alltså långt före de spektakulära rymningarna från Kumla och Hall, men problemen inom kriminalvården var väl kända redan då.

Jag krävde då bättre kontroll av besökande och bättre kontroll av personalen, bekämpande av narkotika med fler narkotikahundar och fler urinprov samt mer resurser för programverksamheten. Min kritik är fortfarande relevant.

Nu tycks regeringen äntligen ha vaknat, åtminstone lite grann, och öppnat det ena ögat.

Kriminalvården får i budgetpropositionen 164 nya miljoner, som inte är löneuppräknings och så vidare. Det räcker till en del, men det räcker inte till allt det som regeringen kräver av kriminalvården. I stället tvingas nu många anstalter att göra besparingar och säga upp personal.

För några veckor sedan ställde jag en fråga till justitieministern under riksdagens frågestund om det var förenligt med ökad säkerhet att till exempel på Hall säga upp personal. Jag fick ett något kryptiskt svar om

Rättsväsendet

att det just på Hall var för många som dessutom jobbade på fel tider. Så mycket mer svar än så fick jag inte.

För en vecka sedan besökte jag anstalten i Ystad, och tydligen finns det för mycket personal även där eftersom man även där tvingas säga upp personal. Jag har svårt att få ihop detta med ökad säkerhet och ökade satsningar på kriminalvården.

Jag berättade att justitieministern och Socialdemokraterna i riksdagen brukar ta upp vilka satsningar som sker på kriminalvården. Då fick jag ett litet matt skratt tillbaka. Några satsningar känner de verkligen inte av ute i verksamheten.

Justitieministern ska också få lite beröm – jag tänkte faktiskt hinna med det också – nämligen för att han insett att förslaget om ett nytt superfängelse med ca 50 platser, som vi fick presenterat för justitieutskottet under sommaren, inte var en så bra lösning. Från Centerpartiets sida sade vi redan då att det är bättre att bygga ut och höja säkerheten på Kumla, Hall och Tidaholm, vilket nu också tycks vara regeringens förslag plus tolv platser på Saltviksanstalten i Härnösand. Detta tycker jag är ett bra förslag. Den här helomvändningen ska justitieministern faktiskt ha beröm för.

När jag sedan tittar vidare på mina gamla anföranden hittar jag kritik mot tingsrättsnedläggningar, som vi debatterade för några veckor sedan och inte behöver ta upp nu, väntan på ny lagstiftning kring psykiskt sjuka brottslingar, som vi fortfarande väntar på, åtgärder för att skydda kvinnor mot mäns våld, och den situationen har knappast blivit bättre. Kritiken kan upprepas år efter år.

Men nu ska jag i stället lyfta fram några av våra egna förslag, och jag börjar med att yrka bifall till reservation 7 under punkt 8 om polisför-sörjningen. Jag nöjer mig med detta bifallsyrkande, även om jag självklart står bakom samtliga Centerpartiets reservationer och särskilda yttranden.

Den reservation som jag yrkar bifall till handlar om att inrätta en fjärde polishögskola. Det är en viktig åtgärd för att uppnå målet med 20 000 poliser i landet, vilket är Centerpartiets målsättning. Fler poliser kräver givetvis ökade resurser.

Vi har tidigare hört Johan Pehrson redovisa hur man räknar. Och om man tittar på satsningarna i budgeten för 2005 på polisen så finner man en ökning med 100 miljoner kronor. Men samtidigt tas 85 miljoner kronor från polisen till exempelvis Rakel. Kvar blir 15 miljoner kronor. Det är Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets jättesatsning på polisen under 2005.

Samtliga borgerliga partier föreslår betydligt större resurstillskott, och vi i Centerpartiet vill tillföra ytterligare 425 miljoner kronor. Det är skillnad mellan 15 miljoner kronor och 425 miljoner kronor, och det visar ungefär vilken skillnad det är när det gäller prioriteringen inom rättsväsendet mellan oss och majoriteten som styr.

Motsvarande jämförelser vad gäller åklagare, domstolar och kriminalvård är inte lika exceptionella, men det är ändå betydande skillnader. Åklagarna får plus 23 miljoner kronor av regeringen och plus 48 miljoner kronor av Centerpartiet. Domstolsväsendet får plus 103 miljoner kronor av regeringen och plus 203 miljoner kronor av Centerpartiet. Kriminalvården får plus 164 miljoner kronor av regeringen och plus 239 miljoner

kronor av Centerpartiet. Ändå ska jag säga, som mina borgerliga kolleger har sagt tidigare, att jag inte tror att ens våra satsningar räcker till, men de ger åtminstone något bättre förutsättningar än regeringens tillsammans med Vänsterpartiets och Miljöpartiets.

Jag hade tänkt hinna med väldigt mycket mer, men tiden går snabbt.

Till slut vill jag uppmana mina manliga riksdagskolleger att engagera sig i kampen mot mäns våld mot kvinnor. I Centerpartiet har vi nu startat ett upprop, ett nätverk, med centerpartistiska män i kommuner, landsting och riksdag som vill engagera sig och göra något för att minska det våld som drabbar kvinnor. Redan på några dagar hade över 100 centerpartistiska män skrivit under detta upprop, och jag vill uppmana mina manliga riksdagskollegor att göra ungefär detsamma. Vi måste höja frågan inom våra egna partier. Det behöver alla göra för att åstadkomma förbättringar för kvinnor som utsätts för mäns våld.

Anf. 14 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Ska alliansen spricka, tänker Rolf Olsson. Han hoppas att det äntligen ska bli lika rörigt som han har det i sitt samarbete.

Johan Linander, jag deltog också i ett sådant nätverk, men jag gjorde det hemma i Örebro. För mig var det naturligt att jobba lokalt med frågorna eftersom jag känner att miljön generellt kanske inte är så brutal i riksdagen för kvinnor, även om några vill göra gällande att det finns omfattande jämställdhetsproblem här också. Det gör det nog, men kanske inte just uttalat våld mot kvinnor på det sättet. Jag har därför gjort detta hemma i Örebro. Men jag ska fundera på om jag ska gå med i centermännens kamp mot våld mot kvinnor.

Detta gäller Centerns förslag om förskottering av skadestånd. Vi arbetar på bred front med bra kriminalpolitik, vilket Rolf Olsson var inne på. Vi vill ha en bra brottsbekämpning och bra utredningar. Men ibland blir det ändå fel. Brott begås. Då är det ganska viktigt att fundera på den reparativa verksamheten och hur vi bemöter brottsoffer.

Då har Folkpartiet liberalerna reserverat sig. I reservation 20 tar vi upp förskottering av skadestånd. Vi tycker att det är ganska trist att återkommande träffa människor som drabbas och är brottsoffer och som får höra att de själva måste kräva in skadestånden. Det kan handla om en släkting, och det kan vara hur känsligt som helst. Det borde fungera hur enkelt som helst – utdömt skadestånd, lagakraftvunnet, och sedan ska kronofogden fixa så att den drabbade får pengarna. Sedan kan kronofogden jaga den person som har begått brottet hur länge som helst.

Jag undrar om Centerpartiet är berett att i framtiden fundera på att stödja Folkpartiets förslag om att ha denna ordning för alla brott och inte bara ha det för vissa brott som Centerpartiet föreslår i sin reservation.

Anf. 15 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag blev litet överraskad när Johan Pehrson begärde replik på mitt anförande. Men det är trevligt, och det tackar jag för.

Johan Pehrson talade om förskottering av skadestånd. Det stämmer bra att vi har en reservation som gäller förskottering av skadestånd inom familjen. Det handlar om det orimliga att till exempel en kvinna som har blivit misshandlad av sin man och fått ett skadestånd utdömt själv ska utkräva skadeståndet. Vi tror att det blir en bättre lösning om kvinnan får

detta förskotterat, och sedan är det Brottsoffermyndigheten som får kräva pengar från den man som har blivit dömd att betala skadestånd.

Det är möjligt att vi behöver en bredare lösning som gäller fler brott än just våld inom familjen. För närvarande känner vi att de resurser som skulle behövas inte finns eftersom Brottsoffermyndigheten kommer att behöva ökade resurser om en sådan bredare regeländring som Folkpartiet och Kristdemokraterna föreslår ska genomföras. Men på sikt kan vi mycket väl tänka oss det.

Anf. 16 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag välkomnar detta, och vi kanske kan ta ett initiativ tillsammans i alliansen på detta område. Det behövs väldigt tydliga bilder som ger lite hopp till de många människor som utsätts för brott och blir brottsoffer i dagens Sverige. De blir inte alltid behandlade med den respekt som de förtjänar. Man behöver därför göra en hel del.

Jag tänkte helt kort, när vi nu ändå har tillfälle, växla över till detta med resursfördelningen inom polisen. Johan Linander har där tagit ut svängarna lite grann. Han inser att det är väldigt tomt på poliser i stora delar av Sverige. De gamla polishusen gapar tomma. Kanske har där i stället blivit en pizzeria, en bingohall eller något annat. Men det är tomt på poliser. Örebro och Värmland är särskilt drabbade på sina håll.

Johan Linander pekar i reservation nr 5 på lösningen med att vara lite mer flexibel i sin policy när det gäller att rekrytera nya poliser och så.

Kan Johan Linander också tänka sig att göra en engångssatsning på att de poliser som trots allt finns i glesbygden får möjlighet att ha sin polisstation delvis hemma? De kan ha basen hemma och åka in till kon托ret, stationen. Men när de åker är de ändå i tjänst. De rör sig ute, syns och är tillgängliga för medborgarna. Man kan också tänka sig visst arbete med jourtjänstgöring så att poliserna är tillgängliga när medborgarna behöver dem.

Kan Johan Linander tänka sig att gå också den vägen, till skillnad från detta med att så att säga sylta lite på lönen för att det ska bli lite mer attraktivt för vissa polismyndigheter?

Anf. 17 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Ja, och sådana förslag har vi tidigare lagt fram. Just att kunna ha sin arbetsplats i hemmet och köra hem med bilen och därmed snabbare kunna komma i väg när det är akut är också något som vi tidigare har motionerat om, så givetvis kan vi ställa upp på det.

Bakgrunden till vår reservation om eventuellt högre löner i vissa områden där man har mycket svårt att rekrytera poliser är just det mycket akuta läget. Det är inte bara så att det saknas poliser i till exempel Värmland, utan det är också så att medelåldern bland poliserna är mycket hög. Lyckas man inte på kort tid rekrytera ganska många nya poliser blir det en puckel med extremt många poliser som saknas. Dessutom måste förflyttningen av erfarenheter och kunskaper från äldre poliser till yngre kunna ske på ett smidigare sätt. Därför måste vi under en ganska kort period åstadkomma att vi får fler unga poliser till de mer utsatta områden där det i dag är stor brist på poliser.

Ett sätt tror vi är att faktiskt erbjuda högre lön. Vi vet ju att många av de yngre poliserna mycket hellre vill komma till exempel till Stockholm.

Varför det är så kan väl diskuteras. Kanske är det lite mer *action* här; det händer lite mer i Stockholm än i Sjöfalle. Då får vi hitta andra sätt att rekrytera och locka yngre poliser att söka sig utanför storstäderna.

Prot. 2004/05:45
7 december

Rättsväsendet

Anf. 18 BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Det svenska rättsväsendet utgör en av hörnstenarna i vår demokrati. Den fria åsiktsbildningen och de fria och rättvisa valen måste byggas under och försvaras av ett rättssamhälle som är starkt och effektivt. Människor måste kunna ha förtroende för det svenska rättssamhället. Att rättsväsendet fungerar väl är en förutsättning för samhällslivet, för människors tillit både till varandra och till samhällets institutioner. Att rättsväsendet fungerar väl är också av avgörande betydelse för näringslivets utveckling.

Därför är det glädjande att kunna konstatera att Sverige tillhör de länder i västvärlden där befolkningen faktiskt känner sig trygg till exempel när det gäller att vara ute på kvällen. Analyser av kriminalstatistik tyder på att den totala brottsligheten har planat ut sedan början av 1990-talet. Den totala brottsligheten i Sverige ligger på en genomsnittlig nivå. Det framgår vid en jämförelse med de andra västländerna.

Förra året anmäldes ungefär 1 250 000 brott till polisen. En skillnad om man jämför Sverige med andra västländer är dock att andelen lindriga brott är förhållandevis stor. De som begår brott är till övervägande del män, och de som utsätts för brott är ofta försvarslösa eller på annat sätt särskilt utsatta personer.

I motsats till flertalet övriga kategorier av brott har dock av allt att döma delar av våldsbrottsligheten ökat. De här brottsoffren drabbas hårt, och den här typen av brottslighet skapar också stor otrygghet i det omgivande samhället. Det måste vara en i högsta grad prioriterad uppgift att förebygga och bekämpa dessa allvarliga brott.

Kvinnors rätt att känna sig trygga och att bli bemötta med respekt är ett område där det svenska rättssamhället och det svenska samhället totalt sett avsevärt måste förbättra sina insatser. Vi har under de senaste åren sett exempel på hur kvinnor som utsatts för övergrepp tvingats utstå nya övergrepp genom bristfälligt bemötande också i rättskedjan. Bara ett fåtal kommuner har en handlingsplan för hur våldet mot kvinnor ska bekämpas.

Den här veckan kommer regeringens utredning om ett nationellt riks-kvinnocentrum att lägga fram sina förslag. Tillsammans främst med landets kommuner måste vi nu skapa nya, långt bättre förutsättningar för att den halva av landets befolkning som är kvinnor ska kunna känna sig trygg och bli bemött med respekt.

Vad gäller samhällets förmåga att klara upp de brott som begås kan vi konstatera att det har blivit bättre. De grova brotten är polisen ganska bra på att klara upp. När det gäller anmälningar om dödligt våld klaras 77 % av brotten upp. Men man är, som flera här tidigare i dag har sagt, sämre på att klara upp vardagsbrotten.

Vi kan jämföra med år 1996, det år då ett bottenrekord nåddes. Då klarade man upp 23 % av alla brott. Men vi kan också konstatera att det här är ett område där rättsväsendets myndigheter måste fortsätta att förbättra sina insatser. 29 % av alla brott klaras i dag upp. Det är inte tillräckligt.

Verkligheten förändras och ställer rättsväsendet inför nya krav och utmaningar.

Kampen mot den grova internationella organiserade brottsligheten har blivit en allt viktigare uppgift. Brott som begås i Sverige har i ökande utsträckning internationell anknytning. Det här ställer rättsväsendets myndigheter inför bland annat nya krav på internationellt samarbete. Också nya utbildningsbehov gör sig därmed gällande.

Under senare år har förutsättningarna för kriminalvårdsanstalterna förändrats. De intagna med långa straff är fler. Antalet livstidsdömda har mer än fördubblats under de senaste tio åren. De intagna har nu i större utsträckning än tidigare psykiska problem. Fler än tidigare har också narkotikaproblem.

Detta tillsammans med förekomsten av kriminella gängbildningar och en alltmer organiserad internationell brottslighet ställer kriminalvården inför nya utmaningar. Rymningarna från Kumla, Hall och Norrtälje är ett uttryck för att säkerheten inom kriminalvården inte har växt i takt med de här utmaningarna.

Regeringens uppdrag till Kriminalvårdsstyrelsen om dessa frågeställningar redovisas senare i dag – kl. 15, för att vara exakt. Förslagen får utgöra en viktig utgångspunkt för det fortsatta arbetet med dessa frågor.

Det svenska rättsväsendet har således ett stort antal viktiga arbetsuppgifter framför sig. Men stora satsningar på rättsväsendet har också gjorts de senaste åren. Som Rolf Olsson sade har sedan år 2000 sammanlagt nästan 3 miljarder kronor tillförts, och satsningen på rättsväsendet intensifieras ytterligare under de kommande åren.

Regeringen och samarbetspartierna förstärker polis, åklagare, domstol och kriminalvård.

Fru talman! När den här mandatperioden inleddes deklarerade regeringen att 4 000 nya poliser skulle utbildas. För att ge förutsättningar för detta startades två nya polishögskolor, i Växjö och i Umeå. För att kunna förverkliga den här satsningen, för att kunna utveckla den polisiära verksamheten, för att bättre än i dag kunna arbeta förebyggande och för att klara upp fler av de brott som begås tillförs polisen avsevärda medel under de kommande åren. Nästa år handlar det om 100 miljoner kronor, som Johan Pehrson redan har nämnt. År 2006 handlar det om 475 miljoner kronor och år 2007 om över 1 100 000 000 kr.

Fler brott ska klaras upp. Samarbetet mellan polis och åklagare måste vidareutvecklas. Säkerhetspolisen får mer resurser till ett utvecklat livvaktsskydd men också till kampen mot terrorism.

Kriminalvårdens möjligheter att minska återfallen i brott stärks genom att ytterligare medel tillförs. Kriminalvården har tillförts resursförstärkningar på ett avsevärt antal miljoner kronor redan i år för att öka antalet platser på både häkten och anstalter. För att skapa ännu fler platser tillförs ytterligare medel redan under innevarande år. För åren fram till och med år 2007 tillförs kriminalvården sammanlagt drygt 2 miljarder kronor. De ökade resurserna ska framför allt användas till den pågående platsuppbbyggnaden, till att förbättra säkerheten och till att fortsätta den narkotikasatsning som regeringen och samarbetspartierna har inlett. På det här sättet kommer kriminalvården att ges förbättrade möjligheter att möta de ökande och delvis nya krav som ställs på verksamheten.

Regeringens och samarbetspartiernas budget för rättsväsendet innebär sammantaget en stor satsning på landets inre säkerhet.

Fru talman! När jag förberedde mig för denna min första debatt om justitieutskottets budget gjorde jag precis som Johan Linander; jag tittade på hur tidigare debatter i dessa frågor har förts. Jag tittade inte bara på vad Johan Linander hade sagt. Det är lite trist att behöva konstatera att oppositionens förmåga till förnyelse inte är större. De eländesbeskrivningar av det svenska rättsväsendet som vi i dag har lyssnat till är i stort sett upprepningar av vad oppositionen tidigare sagt, precis som Johan Linander underströk.

Låt mig säga att oppositionen måste vara enögd. Det är mycket stora – jag tror att justitieministern brukar säga historiskt stora – resurser som nu tillförs rättsväsendet. Totalt sett 750 miljoner nästa år, 1½ miljard år 2006, drygt 2,7 miljarder år 2007.

Vi befinner oss mitt uppe i ett intensivt utvecklingsarbete för hela rättsväsendet. Den här budgeten är ett försvar för det kraftfulla och effektiva rättsväsendet. Men – och det här är viktigt – kampen mot brottslighet kan aldrig bli framgångsrik om den enbart förs med straffsatser, högre stängsel och poliser. Kampen för ett tryggt och säkert Sverige måste vara en angelägenhet för hela samhället. Här skiljer sig majoritetens syn från de borgerligas. Jag kan inte nog understryka att den syn som Vänsterpartiet redovisade här är den som vi från majoriteten ställer upp på. Det är välfärdssamhället i sin helhet, det är insatserna för att bekämpa arbetslösheten, det är den goda skolan med tillräckligt mycket resurser och tillräckligt många vuxna i skolan som är väldigt viktiga förutsättningar för ett tryggt och säkert Sverige.

Den långsiktigt bästa brottsbekämpningen är kort sagt ett samhälle där de sociala klyftorna är små, där alla har rätt till arbete och där våra barn och unga har trygga uppväxtvillkor. Det hade varit befriande om någon från oppositionen hade sagt detta i sitt anförande. Att man inte gjorde så belyser bristerna i de borgerligas samhällssyn.

Med dessa ord, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 19 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vill verkligen välkomna Britta Lejon till justitieutskottet så här lite officiellt. Det är jättekul att lyssna på dig och höra den rätt resonerande ton som finns. Det är viktigt att ha det, för du har inte lösningarna på allting, och jag ska ärligt säga att jag inte heller har lösningarna på allting. Det kan man ju ibland tro. Jag ser att du instämmer. Där kom den julbekännelsen.

Det här är svåra frågor. Till exempel handlar det om vart polisen ska gå i framtiden. Det har vi ingen aning om. Där har Folkpartiet sagt att vi kanske ska ha en gemensam utredning om detta. Utredningar är någonting som Socialdemokraterna i allmänhet och regeringen i synnerhet inte brukar vara särskilt rädda för. Man utreder ju allting, så att man knappt hinner stifta någon lag under tiden.

Det resonerande tonläget är bra. Dock tycker jag att det var lite trist det där på slutet om att vi inte gör någon analys av hur det hänger ihop. Jag brukar säga att vi håller på med brutala saker i justitieutskottet. Vi håller framför allt på med brottsbekämpning. Det är detta det handlar om. Men har man en integrationspolitik som ser ut som den gör i dag och en

skolpolitik – det kommer rapporter som snöbollskrig på en skolgård – och en skola som inte håller det mått som vi önskar och en arbetslöshet som ökar när Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna styr, påverkar det naturligtvis kriminaliteten. Det blir en grogrund för ökad kriminalitet. Jag håller med om det. Så länge vi inte ändrar på det kvarstår det.

Jag har en fråga om åklagarna. Nu kommer signaler om att regeringen tänker dra in det lilla anslagsöverskott som åklagarna byggt upp för att genomföra omorganisationen. Det kommer att innebära en kraftigt försämrad åklagarorganisation. Man får ingen möjlighet att lägga den lilla olja som man hade sparat ihop för att få den nya reformen i hamn. Det kommer att innebära att vi får färre åklagare som kan utreda brott på angelägna områden. Tycker Britta Lejon att det är bra att på detta sätt dra in de pengar som har sparats?

Anf. 20 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Det är bra att Johan Pehrson också understryker vikten av ett väl fungerande välfärdssamhälles, skolans och jobbets betydelse för den långsiktiga brottsbekämpningen.

Den politik ni företräder, när man ser till era budgetförslag totalt sett, innebär ett annat alternativ än det vi från majoritetens sida står för. Johan Pehrson må möjligen i sina framtidsfunderingar om att han någon gång ska bli justitieminister tro att han i en sådan roll kan stå och försvara någon sorts folktopartistisk humanistisk syn på kriminalpolitiken. Men vad han kommer att få göra är att administrera väldigt mycket av det som också innefattar nedskärningar i välfärdssamhället. Den senaste opinionsundersökningen visar att Folkpartiet har 10 % av väljarnas förtroende, medan Moderaterna fortfarande är det största borgerliga partiet. Jag tycker att det är någonting som borde kännas besvärligt för folktoparter. Man kommer faktiskt att vara beroende av det stora moderata partiet.

Till frågan om åklagarnas anslagsöverskott. Det är så, har jag förstått, att det pågår diskussioner i Finansdepartementet som rör alla myndigheter, inte bara åklagarväsendet, och som handlar om anslagsöverskott, och en del andra saker för att rädda budgettaket. Det är en fråga som inte är riktigt avgjord än, om jag har förstått det hela rätt.

Anf. 21 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag är mycket glad om Britta Lejon är oroad för att jag skulle vara rädd för det moderata spöket. Nej, det är jag inte. Det är trevligt folk. De har framför allt på det här området ett ganska tydligt fokus på att rättsväsendet är en central del i demokratin. Det är viktigare än alla de myndigheter som regeringen håller på att presentera snart sagt varje dag. Det ska vara nya myndigheter för allt, nya samordnare. Börja jobba någon gång och se framför allt till att få ihop det här gänget. Vänsterpartiet, det är också trevliga människor, konstig politik bara. Med Miljöpartiet är det likadant, jättetrevligt folk men jättekonstig politik där alla ska vara lediga. Det är det som är lösningen på allting – friår.

Så länge som du sitter i den buren kommer du aldrig att få tryck i verksamheten på rättsområdet. Du kommer aldrig att få ett samhälle där vi skapar en skola som ger kunskap och inte bara förvarar unga människor, där vi får jobb i stället för bidrag, etcetera.

Så till frågan om åklagarna. Vi pratar om styrning. Vem är det som styr våra myndigheter? Vem har ledarskapet? Det är frånvarande redan i dag. De brukar sitta i regeringen de som styr. Det står i grundlagen. Så säger man att vi ska ha en reform, och så godkänner man den. Åklagarna driver på förändringen. Ja, bra, verkar det. Man lyssnar på åklagarna. Då bygger man upp en liten buffert för att kunna genomföra den här reformen, men då slår det stora ledarskapet till från s-regeringen och säger: Nu tar vi de här pengarna. Så, fixa det ändå. Helena Frisk, som sitter i kammaren i dag, sitter också som riksåklagares rådgivare. Hon måste tycka att det är förfärligt att försvara en sådan åtgärd för en myndighet som är viktig för brottsbekämpning och som är så viktig för att se till att unga människor kanske någon gång kan få ett åtalsunderlåtande i stället för att buras in direkt. Med ordning och reda kan man mota brottslighet tidigt och se till att de som ska sitta inne gör det. Det är inget bra ledarskap, Britta Lejon, och det måste du reagera på.

Anf. 22 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Som jag sade i min förra replik är den här frågan inte avgjord, och den berör dessutom inte heller enbart åklagarväsendet utan myndigheterna totalt sett. Däremot kan jag säga att om det skulle vara så att man i sista stund behöver göra justeringar för att rädda budgettaken, måste man naturligtvis från departementens sida också ta hänsyn till de mycket viktiga projekt som är på gång. Jag är övertygad om att vi inom ramen för de totala satsningar som vi ändå gör på rättsväsendet kommer att kunna klara de frågor som Johan Pehrson tar upp.

Anf. 23 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Också jag vill hälsa Britta Lejon välkommen. Det ska bli intressant att få debattera med dig under några år framöver.

Britta Lejon inledde sitt anförande med att säga att människor känner sig trygga i Sverige, åtminstone jämfört med förhållandena i andra västländer. Jag tror att det är mer relevant för människor i Sverige att jämföra med hur det har varit tidigare, för det är det man själv känner till.

Det är fullt möjligt att Britta Lejon och jag är ute i helt olika delar av landet och pratar med människor. För inte så länge sedan var jag, som jag sagt, i Säffle. I en liten ort norr om Säffle som heter Långserud har man organiserat sitt byalag så att minst två personer varje natt kör runt för att titta, kontrollera och förhindra brott. Långserud är långt ifrån någon unik ort, men jag tycker ändå att Britta Lejon borde åka dit, prata med personerna i byalaget och fråga om de känner sig trygga. Är det meningen att de för att över huvud taget kunna bo där och ha någon som helst trygghet måste åka runt natt efter natt för att kontrollera att det inte begås inbrott eller andra brott?

Vi fick också höra lite om brottsstatistiken, som visar på 29 % uppklaringsfrekvens. Men då glömde Britta Lejon att berätta att i den uppklaringsandelen ingår en massa avskrivna mål. Statistiken är ju alldeles vilseledande. Mer intressant är den så kallade personuppklaringsandelen, som ligger någonstans på 14–15 %.

Anf. 24 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt inte att jag träffar särskilt många andra sorters människor än vad Johan Linander påstår sig göra. Jag tror att vi båda ser som en naturlig del av vår politiska gärning att vara ute bland så många som möjligt. Jag har också även om jag inte har besökt just Långseruds byalag besökt många byalag runtom i Sverige under de år som jag var ansvarig för demokratifrågor, och jag tycker att det är alldeles utmärkt att folk tar egna initiativ, bygger sociala nätverk och stärker den sociala strukturen i sin hemort. En del av det handlar om brottsförebyggande arbete, och det är alldeles utmärkt. Sedan ska det naturligtvis aldrig vara en sorts ersättning för att polisen inte är tillgänglig och inte räcker till.

Jag ska kanske återkomma till det i nästa replik, men jag tycker att det som Johan Linander tar upp om brottsupplärningen är lite intressant. Det är naturligtvis sant att en del av de 29 % som man i dag klarar upp handlar om ärenden som skrivs av. Men så har det ju också varit tidigare, och om man ska jämföra statistik måste man göra det på samma sätt som man gjorde tidigare. Det kommer också i framtiden att vara så att en del av brotten klaras upp genom att de skrivs av, därför att det kanske inte finns vittnen, därför att det inte finns någon möjlighet att styrka att brott har begåtts etcetera.

Vad som i det sammanhanget är lite intressant att konstatera är att för att stärka kunskapsuppbyggnaden och förmågan att effektivt slå tillbaka mot brott och klara ut brott brukar ju de borgerliga propagera för mer resurser så att det blir möjligt med specialistkunskaper i rättsväsendet, men detta verkar inte gälla för Ekobrottsmyndigheten. Varför är det så att Centerpartiet och Folkpartiet tycker att det inte i det avseendet behövs några specialistkunskaper? Både Folkpartiet och Centerpartiet uttrycker en tveksamhet till om Ekobrottsmyndigheten behövs. Jag tycker att ni har anledning att förklara er inställning i den här frågan.

Anf. 25 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det ska jag verkligen göra, lite snabbt eftersom jag bara har två minuter till förfogande. Det finns ju expertkunskap inom det normala åklagarväsendet. Det finns miljöåklagare, internationella åklagare och så vidare. Ekobrottsåklagarna skulle mycket väl kunna vara inordnade inom det normala åklageriet, precis som var fallet tidigare. Dessutom är det en konstig hybrid, som finns bara i vissa delar av vårt land. I andra delar av landet ingår ekobrottsbekämpningen i det normala åklagarväsendet, men så är det inte i storstadsregionerna.

Dessutom behöver vi utreda det här. Det finns säkert bra saker hos Ekobrottsmyndigheten som vi kan ta med oss till hela det övriga rättsväsendet, till exempel samarbetet mellan åklagare och polis. Det borde ni titta på lite närmare.

Tillbaka till Långserud i Värmland: De här människorna känner sig inte trygga. Det är ju därför som de måste köra runt natt efter natt. Det är klart att det är jättebra med byalag. Det är ofta centerpartister som sitter där och kämpar för sin bygd. Men det är ju inte uppgiften att ersätta polisen som man ska ha. Man gör detta därför att det är långt till polisen, och när man ringer finns det ingen som har möjlighet att komma. Det är ju för att öka tryggheten i sin närmiljö som man måste åka runt och för att

nedskärningarna i polisväsendet har varit så dramatiska i glesbygd och på landsbygd.

Jag måste till slut också kommentera att Britta Lejon tyckte att jag inte förnyade mig så mycket. Nej, just det. Det tragiska är att vi från oppositionens sida inte behöver förnya oss. Samma kritik är relevant år efter år.

Prot. 2004/05:45
7 december

Rättsväsendet

Anf. 26 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Jag tror nog att oppositionen behöver förnya sig. Man måste ändå se att det tillförs enormt med resurser till det här området.

Låt mig också återkomma till behovet av att understryka samarbetet mellan polis och åklagare. Det gör vi, och det gör också myndigheterna själva. Det är många goda insatser på gång inom det området. Men när det gäller Ekobrottsmyndigheten är det faktiskt ni i Folkpartiet som kommer med förslag om nedläggning, inte vi.

Vad gäller människors trygghet vet jag att både Johan Linander och vi från majoritetens sida vill att Sverige ska vara tryggt. Just därför är det så sorgligt och förvånande att oppositionen inte bättre än vad den gör understryker behovet av att försvara välfärdssamhället. Varför, Johan Linander, är det så att ni i er budget för till exempel arbetsmarknadsområdet gör en hel del nedskärningar? Varför ser ni inte att människors trygghet inte bara handlar om resurser till polisen utan också om försvaret för det starka välfärdssamhället?

Anf. 27 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Jag tar gärna en allmänpolitisk debatt med Britta Lejon vid ett annat tillfälle. En av de viktigaste brottsförebyggande insatser som man kan göra är att se till att skolan fungerar, men kunskapsklyftorna ökar, och jag vågar ta vilken debatt som helst med Socialdemokraterna i det ämnet.

Jag tycker att det är väldigt roligt när det kommer in nya människor i rättsdebatten. Samtidigt är det då väldigt tråkigt att Britta Lejon fortsätter med en skönmålning av situationen i Sverige som inte är relevant. Vi fick nu veta att folk känner sig tryggare i Sverige än i andra länder och att det egentligen är enklare brott som drabbar många av oss.

Sanningen är ju den att Brottsförebyggande rådet i sin senaste rapport, där man beskriver den internationella undersökningen om kriminalutvecklingen från 2001, visar att det nu bara är tre länder som har en högre brottslighet än Sverige. Undersökningen visar dessutom att risken att utsättas för våld är högre i Sverige än i till exempel USA. Sedan dess har den anmälda våldsbrottsligheten ökat ytterligare i Sverige – jag redovisade det i mitt inledningsanförande – och minskat i USA. Situationen är alltså den att Sverige har dragit ifrån USA och även andra länder när det gäller riskerna för människor ute i verkligheten. Jag tror inte att man kan lugna svenska folket genom skönmålning, utan det krävs konkreta insatser.

Jag läste i tidningen i dag att justitieministern nu ansåg att om det behövdes mer pengar till polisen så skulle man se till att de pengarna kom. Det skulle vara intressant att få veta hur du, Britta Lejon, ser på den saken och om du har fått några besked med dig eftersom justitieministern inte kunde komma i dag.

Jag vill också säga något om brottsstatistiken och uppklaringsprocenten. Jag är ytterligt bekymrad över att det bara är 12 % av våldtäkterna som är ordentligt uppklarade och att 10 % av personrånen är uppklarade. Vi kan gå hur långt som helst. Avskrivningarna är satta i system av ett rättsväsende som inte hinner ingripa i tid och utreda.

Anf. 28 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Nej, jag vill inte ägna mig åt någon skönmålning, och jag tyckte faktiskt inte att jag gjorde det i mitt inledningsanförande heller. Jag sade att det finns problem i det svenska rättsväsendet i dag, både med attityder och med resurser, att våldsbrotten har ökat och att uppklaringen av brott över huvud taget måste bli bättre. Jag tycker alltså inte att jag skönmålar.

Men jag tycker att när Beatrice Ask i sitt inledningsanförande säger att det är en nedmontering av tryggheten som pågår och att det har varit lite av handlingskraft på det här området, så är det Beatrice Ask som tar till för stora ord. Vi har satsat 3 miljarder sedan år 2000. Totalt kommer vi att satsa ännu mer de kommande åren. Detta måste väl ändå också oppositionen erkänna.

Sedan betyder inte det att alla problem är uppklarade. Vi ställs inför nya utmaningar. Det är klart att vi med de resurser som tillförs ger bättre möjligheter till våra myndigheter att handskas med dessa utmaningar, men det måste också få ta tid för dem att hitta de vägar som behövs för att möta den nya internationella brottsligheten, för att hantera de ökade narkotikaproblemen på våra anstalter etcetera.

Beträffande detta att justitieministern inte är med i den här debatten – det är flera som har påtalat det – vill jag bara hälsa från justitieministern och säga att han och jag har kommit överens om att jag som ny i justiteutskottet ska ta den här debatten, men jag vet att ni vid många tillfällen framöver kommer att ha möjlighet att diskutera och debattera med honom. Han har ju varit ganska frikostig med sina framträdanden i den här kammaren under de senaste åren.

Anf. 29 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Jag erkänner gärna att Socialdemokraterna har lagt pengar på rättsväsendet. Problemet är att ni alltid gör det i efterhand. Förra året ville man spara 30 miljoner kronor på Säpo. Sedan hade vi det hemska mordet på Anna Lindh och en diskussion om säkerheten för statsledning och andra och fick sedan en satsning på personskyddet. Likväl har vi andra brott med terroristverksamhet och extremgrupper som inte hanteras. Alltså: Det är hela tiden en reaktion.

Vi hade besparingskrav på kriminalvården. Den förra generaldirektören kom till utskottet och sade att det skulle sparas och sparas. Sedan hade vi ett antal spektakulära rymningar från de slutna anstalterna, och vips rycker justitieministern ut och gör också en satsning – inte tillräcklig, men vi har, vilket Rolf Olsson har påpekat, inte mycket mer pengar i det här läget. Men det är hela tiden så att man reagerar på verkligheten i stället för att agera och planera långsiktigt.

Jag kan visa, genom att plocka fram anföranden, att vi moderater har legat före och att ni hela tiden kommer två steg efter. Det är ju ett problem eftersom brottsutvecklingen och samhällsutvecklingen är sådan att

det blir värre och värre. Man måste försöka ligga i framkant, och det är i vart fall vår ambition.

Det finns många undersökningar om otryggheten. Men när SCB undersöker medborgarnas känslor av oro frågar man till exempel: Har du under de senaste månaderna avstått från att ge dig ut på kvällen av oro? Det visar sig då att 16 % av befolkningen mellan 16 och 84 år svarar ja på den frågan. Det är 1,1 miljoner människor. Jag har inte tid att dra resten av de här undersökningarna, men det är uppenbart att fler och fler människor, rätt eller fel, känner sig otrygga, inte går ut, ändrar sitt liv, får sin livssituation och livskvalitet försämrade av att det inte finns poliser, av att brottsligheten ökar, av att det är oroligt bland ungdomskriminella och så vidare. Det här måste vi ta på allvar. Jag hoppas att Britta Lejon kommer att bidra till att Socialdemokraterna skärper sin politik i de här frågorna.

Anf. 30 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Är det, Beatrice Ask, att ligga före, och är det att borga för ett tryggt och fritt Sverige i framtiden, att som Moderaterna pratar om och anslå resurser till fler poliser, högre stängsel och längre straff, men ta de resurserna från dem som har minst marginaler? Naturligtvis är det viktigt med tillräckliga resurser till rättssamhället. Naturligtvis ska vi ha en väl fungerande polis och kriminalvård. Men om Moderaterna tror att man kan bygga ett tryggt samhälle genom att slå undan benen på de sjuka och arbetslösa och deras familjer så kommer man aldrig att lyckas bygga det trygga Sverige, Beatrice Ask.

Ett tryggt Sverige måste utgå från trygga människor – det är vi överens om – men Moderaternas bild av hur man bygger upp det har alltid handlat om framför allt fler poliser, högre stängsel och längre straff. Från majoritetens sida säger vi att det inte räcker. Vi måste ha trygga människor. Försvaret för välfärdssamhället måste också Moderaterna se.

Anf. 31 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Jag hälsar naturligtvis också Britta Lejon välkommen till vår illustrerade församling i justitietskottet. Det hindrar inte att jag gärna hade sett justitieministern här också. Det behöver ju inte vara någon konkurrens på den punkten. Det här är så viktiga saker, så det hade varit bra om han också hade varit här tillsammans med Britta Lejon.

Det som jag reagerade först mot var Britta Lejons påstående att oppositionen inte hade några som helst synpunkter på välfärdssamhället utan bara pratar om fler poliser. Då blir jag riktigt upprörd, därför att då har Britta Lejon inte brytt sig om att lyssna på vad jag sade. Det tycker jag snarare ger intryck av den maktarrogans som man ser lite då och då från Socialdemokraterna.

Jag sade att nu behövs det poliser, men det jag önskar är ett samhälle med färre poliser. Där ligger hela min idé om de brottsförebyggande synpunkter som ibland ligger väldigt nära Vänsterpartiets, kan jag säga – eller om det är deras synpunkter som ligger nära våra. Men jag blir upprörd när Britta Lejon bara viftar undan detta.

För mig och Kristdemokraterna är brottsförebyggande åtgärder i ett samhälle som förmedlar och ger möjlighet för folk att inte hamna i kriminalitet det viktigaste. Jag skrev redan 1988 en artikel med rubriken

”Riv fängelserna” som skapade uppståndelse. Min idé var att satsa resurserna på de brottsförebyggande åtgärderna. Jag vill gärna ha en ursäkt och att Britta Lejon tar tillbaka det som sades beträffande välfärdssamhället.

Anf. 32 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Ja, det är populärt med ursäkter i dessa dagar. På den här punkten tänker jag inte ge Peter Althin någon ursäkt. Däremot vill jag ge Peter Althin det goda vitsordet att det är roligt att Kristdemokraterna har en företrädare som under sin mångåriga gärning faktiskt har pratat och skrivit om de här sakerna. Det är en tillgång i sammanhanget.

Problemet, Peter Althin, är bara att Kristdemokraterna tillhör en opposition i det här landet som förespråkar en politik som inte bygger det starka välfärdssamhället. Hur får Peter Althin det att gå ihop?

Anf. 33 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Jag tror inte att Socialdemokraterna ska bekymra sig för mycket över det där. Det där kommer vi att fixa när vi tar över regeringen 2006.

Min nästa fråga till Britta Lejon gällde tryggheten. Det är riktigt att under 90-talet har kurvan över de polisanmälda brotten planat ut lite grann, men nu är den på väg upp igen. I den senaste statistiken var det ett antal procent – jag kommer inte ihåg exakt om det var 4 % höjning när det gäller polisanmälda brott det senaste året. Kurvan är alltså sakteliga på väg uppåt, samtidigt som myten om de uppklarade brotten förs fram från Britta Lejon också. Den hör vi ofta från företrädare för majoriteten. Det är ju en enkel lösning! Skriver vi av alla brott så får vi 100 % uppklarade brott, men det är inte så lyckat när vi vet att det är ett problem.

Sedan säger Britta Lejon att folket känner sig tryggt. Men gå ut och prata med folk! Då får man inte den bilden. Bilden är att folket inte är tryggt. Det finns en otrygghet, säger Britta Lejon också, med tanke på kvinnors utsatthet för våldsbrott och den ökade våldsbrottsligheten.

Om jag sammanfattar detta innebär det att de polisanmälda brotten är på väg att öka, uppklaringsprocenten ligger på en besvärande pinsamt låg nivå och våldsbrottsligheten har ökat.

Britta Lejon! Inte kan väl ens en socialdemokrat känna sig vare sig nöjd eller stolt?

Anf. 34 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Jo, en socialdemokrat som företräder regeringen och samarbetspartierna i dessa frågor kan mycket väl känna sig nöjd och stolt med det som görs. Däremot är det naturligtvis inte tillräckligt.

Peter Althin har alldeles rätt i att det finns mängder av människor i Sverige som inte känner sig tillräckligt trygga och som också har anledning till det. Och just för att det fortfarande finns problem satsar vi mycket stora resurser på rättsväsendet. Jag vill inte skönmåla, jag vill inte låtsas som att verkligheten är perfekt, för det är den inte, och just därför, Peter Althin, har vi från majoritetens sida gjort dessa stora satsningar på rättsväsendet.

Att Peter Althin efter 2006 ska få ta hand om politiken i det här landet ska vi nog bli fler om.

Fru talman! Britta Lejon beskriver den borgerliga alliansen som den som står för alla eländesbeskrivningar eller önskerepriser eller vad man nu kan kalla det. Men, fru talman, tyvärr är det den bistra verkligheten.

Jag påstår faktiskt att Socialdemokraternas största misslyckande är rättsväsendet, visserligen i mycket hård konkurrens med arbetslösheten, de höga sjukskrivningstalen, skolan som nämnts tidigare och förtidspensioneringarna. Britta Lejon verkar ha glömt att skolan, välfärden och allt detta är mycket viktigt. Hon verkar också ha glömt vem som haft ansvaret för dessa områden de senaste tio åren.

Fru talman! Jag kommer mest att uppehålla mig vid kriminalvården. Rättsväsendets nedgång är naturligtvis ingen tillfällighet, utan nuvarande situation har sin grund i – som jag påstår – en medveten nedrustning som inleddes vid starten av det numera mer än tioåriga socialdemokratiska maktinnehavet. Att man därefter kanske bättrat sig bevisar bara sanningen i ordspråket ”Sent ska syndarn vakna”, och om de många syndarna i kammaren vaknat är det i så fall alldeles för sent.

Fru talman! Socialdemokraterna beklagar sig ofta över att så många döms till fängelse trots alla alternativ man hittat på. Man har nu infört att rattfyllerister inte döms till fängelse; inte heller döms kvinnomisshandlare till fängelse. De får andra påföljder i frihet. Detta står ni socialdemokrater och era stödpartier bakom. Fru talman, det gör inte vi moderater.

Jag är mer bekymrad över att inte fler brott klaras upp än att antalet i häkte, på anstalt och i frivård ökat. Jag vet att ni socialdemokrater inte tycker att folk ska sitta i fängelse, och det tycker inte jag heller. Bäst vore naturligtvis om brott inte begicks. Då skulle vi varken ha brottslingar eller brottsoffer. Men sådan är tyvärr inte verkligheten, i alla fall inte ännu.

Fru talman! I betänkandet finns uppräknat ett antal mål för kriminalvården för år 2003. Ett av dem var ”anstalternas totala platskapacitet skulle utnyttjas effektivt”. Är ni nöjda med resultatet? Något stycke längre ned i betänkandet står: ”Under år 2003 var medelantalet intagna i anstalt 8 % högre än föregående år. Även om medelantalet anstaltsplatser ökade under året räckte denna utbyggnad inte till för att möta tillskottet av intagna. Detta ledde till att medelbeläggningen närmade sig 100 % år 2003.” Ja, fru talman, det kan man verkligen kalla måluppfyllelse och effektivt utnyttjande av platskapaciteten.

Trängseln under innevarande år har inte varit mindre. I stället har det varit ännu svårare att hitta platser på häkten och anstalter. Om man vill vara lite ironisk, och det vill jag gärna, ligger det nära till hands att påstå att det under det gångna året varit lättare att ta sig ut från fängelserna än att komma in och få en plats där.

Jag medger att det inte är snällt att så här före jul göra politik av årets uppmärksammade och allvarliga händelser, men det är ju oppositionens privilegium. Dessutom verkar det som om justitieministern, som inte är närvarande i kammaren, ännu inte är klar över vem som egentligen har det yttersta och högsta ansvaret för rättsväsende och kriminalvård i vårt land och vem det är som måste stå till svars för de fel och brister som finns i rättsväsendet. Detta gäller naturligtvis också inom skola, sjukförsäkring, sjukvård – *you name it* – hela välfärdssystemet.

Justitieministern skjuter gärna från höften. Han tillsätter utredningar. Han ger order om att det ska byggas en säkerhetsbunker. Tiden går fort och man glömmer lätt, men så sent som i december förra året röstade majoriteten i kammaren nej till att bygga ett nytt fängelse. Vi talade inte om någon superbunker. Vi talade om ett nytt fängelse med anstalt, frivård och häkte, ett flexibelt fängelse med självförvaltning, ett modernt fängelse med möjligheter att ge de intagna en bättre start i livet. Kriminalvårdsstyrelsen hade under lång tid planerat och projekterat ett nytt fängelse, men då sade Bodström nej och ni höll med. Men det var då, före årets rymningar och fritagningar.

Fru talman! Ett annat mål var att antalet verkställighetsfall skulle minska. Så blev det tyvärr inte. Under 2004 har antalet verkställighetsfall ökat dramatiskt, och den 1 november i år fanns 459 verkställighetsfall på våra häkten och 294 av dem hade då väntat i mer än sju dygn, som är en skamgräns – det är vi alla överens om. Men, fru talman, rätt ska vara rätt. Antalet platser med självförvaltning har ökat, vilket är glädjande.

Nu dammsuger kriminalvården landet på platser. Fram till den 1 oktober i år hade 200 tillfälliga polisarrestorer skapats till höga kostnader. Under 2005 finns planer på att ta fram ytterligare lite över 100. Många nedlagda lokaler kommer nu till heders. Det handlar om polisarrestorer som polisen för länge sedan slutat använda eftersom polisstationen lagts ned eller har stängt nattetid. Samtidigt får polisen – i alla fall i mitt hemlän – köra de anhållna och omhändertagna ganska långa sträckor. Den enda polisbilen kan alltså vara på väg till länsresidensstaden för att lämna en omhändertagen, och därmed blir stora delar av länet utan polis, den polis som skulle förebygga och beivra brott.

Fru talman! Innevarande år har varit mycket svårt för kriminalvården. Trots extra pengar i tilläggsbudgeten är kriminalvården på väg att överskrida sitt anslag med mer än 10 % – etta nolla – tvåsiffrigt tal! Det är långt över den normala anslagskrediten. Om det blir så illa att 10-procentsgränsen överskrids kommer kriminalvårdens ekonomi enligt de regler som gäller att bli en riksdagsfråga.

Bodström talar ofta och gärna om hur stora satsningar han gör på rättsväsendet, och efter Kumla, Hall, Norrtälje talas det om stora satsningar på kriminalvården. Då Bodström besökte justitieutskottet var hans budskap ordagrant ”säkerhet är ingen kostnadsfråga”. Man tar sig för pannan. Under min tid i kriminalvårdens verksamhet har budskapet till styrelsen och till de människor som jobbar i kriminalvården varit mycket tydligt: Håll budgeten! Hämta in underskottet! Möjligheterna att investera i inpasseringskontroller och störningsutrustning för mobiltelefoner har utan överdrift varit begränsade.

Vi moderater beskylls ofta för att vilja ha hårdare tag på våra anstalter. För oss är det självklart att det inte ska finnas mobiltelefoner, vapen, pass eller narkotika på svenska fängelser. Fru talman, om man anser att detta är hårdare tag ställer vi upp på den beskrivningen.

Vid en hastig titt på årets budget kan man möjligen få för sig att satsningarna på kriminalvården för 2005 är stora. Det är de inte. Den bittra sanningen är den att de för 2005 faktiskt är mindre än för 2004 med de tilläggsanslag som gavs. Det måste givetvis till stora tilläggsanslag också för 2005. Prognosen visar på ett underskott på mer än 800 miljoner under 2005. Alla, oavsett parti, inser naturligtvis att något måste göras.

Vi befärar att Bodström och utskottsmajoriteten kommer att släppa ut fångarna tidigare. Det receptet vet jag att många av er vill ta till. Släpp ut dem efter halva tiden så blir allt frid och fröjd, och det blir bättre plats i fängelserna.

Riksrevisionen har också riktat kritik mot kriminalvården på många punkter och föreslår att riksdagen ska begära att regeringen ska återkomma till riksdagen med en redovisning av de åtgärder som regeringen vidtagit med anledning av kritiken. Det är naturligtvis mycket allvarligt. Men lika allvarligt är att utskottsmajoriteten inte ens vågar ställa krav på sin egen regering utan som vanligt är ett eko till justitieministern och nöjer sig med att rapporten "beaktas" i det fortlöpande arbetet.

Fru talman! Vi har en justitieminister som försöker vara handlingskraftig då det händer något medialt inom rättsväsendet men för övrigt mest "följer utvecklingen" och "bereder", som han brukar svara i alla frågor. Vi har en utskottsmajoritet som nickar bifall till allt som regeringen och justitieministern säger och instämmer i mantrat att allt som inte fungerar ska "ges fortsatt hög prioritet" eller "bedrivs med fortsatt hög ambition" samt på punkt efter punkt "noterar med tillfredsställelse". Vi har det rättsväsende och den kriminalvård som är resultatet av tio år med Socialdemokraterna.

Herr talman! Vi moderater har en helt annan syn på rättsväsendet. För oss är ett fungerande rättsväsende en av samhällets allra viktigaste uppgifter. Det är en uppgift som ska och måste skötas av samhället. Vi kan aldrig tillåta att rättsväsendet får förfalla. Jag yrkar liksom Beatrice Ask bifall till reservation nr 3.

Anf. 36 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Jeppe Johnsson. Vi kan se i det betänkande vi har framför oss att det finns en hel del som pekar på att vi går i duktigt samma riktning från den borgerliga alliansen som vill se ett annan ordning i rättsväsendet i Sverige där det ställs i centrum och inte i evigt väntrum. Vi har gemensamma skrivningar när det gäller terroristbekämpningen, polisförserjningen, Domstolsverkets ställning, kriminalvårdens uppföljning av sina klienter och ökad säkerhet på anstalter. Här är vi alla ganska överens.

Vi avviker på några punkter där vi inte har riktigt samma gemensamma reservationer, och vi har lite olika tonläge. Det ska man ställa mot den nuvarande maktkoalitionen där det finns åtminstone åtta olika avvikande synpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det är ändå de som nu är med och styr det här landet, och det är väldigt konstigt.

Jag tror att vi får jobba lite till vi också på att bli mer eniga. Jag tänker då på ett område. Det gäller kriminalvården och om man ska föra över Statens institutionsstyrelse dit. Det tycker jag är ett mycket intressant förslag. Jag håller inte för omöjligt att vi i Folkpartiet också kan tänka oss det i framtiden. Vi lyssnar gärna lite mer med Moderaterna när vi resonerar om det.

Dock känner jag ändå att kriminalvården kan behöva ett par kronor till i stöd. Då kommer min fråga: Om vi ser lite positivt på Statens institutionsstyrelses förflyttning till kriminalvården, kan Jeppe tänka sig att vi skjuter till några kronor till bättre behandling och innehåll på anstalterna? Vi har ändå i tio års tid sett hur arbete, behandling och utbildning har

minskat i svensk kriminalvård. Det är ganska viktigt att det fungerar både för säkerheten och för en bättre rehabilitering.

Anf. 37 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tror att Johan Pehrson kan var väldigt lugn på det här området. Jag är den förste som anser att det behövs mer pengar till kriminalvården. Ska det fungera med vård och behandling inom kriminalvården måste vi också få ett klimat där de intagna sköter sig. Vi måste ha ett klimat där det lönar sig bättre att sköta sig än att inte sköta sig.

Vi kan inte ha som i dag att man slår sönder avdelningar, och sedan får man plus 15 dagar. Men man blir ändå frisläppt efter två tredjedelar plus 15 dagar. Vi måste ha ett system som belönar skötsamhet för de intagna men också för dem som jobbar där. Det behövs inte minst för att det ska bli ett klimat där man kan ha vård och behandling.

Jag är själv gammal lärare. Jag vet att i en organisation, i ett klassrum eller i en sal där det är kaos kan man inte ha någon effektiv verksamhet. Det kan man inte heller på fängelser där det inte lönar sig att sköta sig. Det är jag helt övertygad om. Man får se detta som en investering. Förhoppningsvis ska man få ut människor som inte kommer tillbaka. Det är en stor vinst för samhället, för alla människor och inte minst för de intagna.

Anf. 38 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Tack för det svaret. Jag känner en viss oro för dig ibland, Jeppe Johnsson, när du åker på mötena med Kriminalvårdsstyrelsen. Det måste vara jättejobbigt att sitta i den styrelsen. Man möter en verklighet där styrelsen och generaldirektören inte riktigt backas upp av regeringen. Vi hade ett byte under sommaren. Den tidigare generaldirektören försökte med alla näbbar och klor förfäktat en verklighetsbild som var "så där" överensstämmande med verkligheten, om man uttrycker sig milt.

Vi hade debatt här i januari om rymningar. Det lovades från regeringen att det skulle satsas. Säkerheten skulle få kosta vad den ville. Det var inga problem. Men så blev det inte, och den tidigare generaldirektören lämnade sin post. Då kom det en ny generaldirektör. Vi har just nu ett kanonallvarligt läge i kriminalvården. Har ni övriga i styrelsen någon stötningsverksamhet för att stödja generaldirektören, annat än att som du nu gör gå fram politiskt? Det måste vara hemskt att sitta i en sådan miljö och ha sådana krav och ha slut på kontot.

Anf. 39 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Herr talman! Tidigare generaldirektörer har fått stöd i de yrkanden vi har gjort och i budgetäskanden. Vi har alla gånger utom en varit eniga, inklusive socialdemokrater och vänsterpartister, i vår beskrivning av verkligheten och i våra krav till regeringen. Men tyvärr har vi inte fått våra krav tillgodosedda, möjligtvis med undantag av innevarande år. Men då har skadan redan skett. Vi är ute på ett gungfly när det gäller kriminalvården med anslagskrediter på 10 %.

Det talades här tidigare om problemet med indragna anslagskrediter. Kriminalvården skulle vara väldigt glad om den hade haft något att dra in. Snarare är det så att det är 10 % minus. Vad som förvånar mig här är

att när vi sedan har kommit till kammaren har man ställt sig på vänsterföten. Då har man stött regeringen och inte stått bakom det som man har gjort i Kriminalvårdsstyrelsens styrelse. Jag sade att vi en gång inte var eniga. Då hade jag en reservation till förmån för ännu mer pengar. Men det är några år sedan.

Prot. 2004/05:45

7 december

Rättsväsendet

Anf. 40 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Det var kanske ett lite unikt tillfälle att se oppositionen inför öppen ridå förhandla om framtida anslag och föra en diskussion om hur det är att sitta i Kriminalvårdsstyrelsen. Jag sitter själv i Kriminalvårdsstyrelsens styrelse för Vänsterpartiet. Kriminalvården är ett område som jag definitivt inte tänker skönmåla, som oppositionen i dag påstår att man gör.

Vi från majoriteten föreslår mer pengar till kriminalvården. Jag som sitter i Kriminalvårdsstyrelsens styrelse är klart medveten om att de behov som i dag finns inom kriminalvården är oerhört stora. När man sedan arbetat med sätta ihop en hel budget har jag inte klarat av att övertyga mitt parti om att alla pengar som kriminalvården får borde läggas just på kriminalvården.

Det är ganska intressant. Det här tycks vara det absolut enda område där oppositionen tycks utgå ifrån myndigheternas egna budgetäskanden. Alla som håller på med någon som helst form av budget vet hur det är, oavsett om det är i kommun, i landsting eller i ett företag. Avdelningar eller nämnder får lämna in sina förslag på hur man vill utveckla verksamheten och vilka behov man har. Sedan sitter man i slutänden och har fått in alla budgetäskandena och har en budget, ett visst antal kronor och ören, som ska fördelas. Då vet alla att den ekvationen aldrig går ihop. Här blir det ett kompromissande och ett vägande mellan de satsningar man kan göra.

Kriminalvården är ett stort problemområde. För mig som vänsterpartist känns det väldigt sorgligt. I dag har vi över 6 900 personer på våra häkten och anstalter. Då är inte frivården inräknad. Det är en 25-procentig ökning om man tittar på de senaste åren. Det har skapat de stora problemen inom kriminalvården. För mig som vänsterpartist är det ett misslyckande att vi har fått den ökningen.

Man kan koppla ihop frågan om missbrukarvården. Hur många missbrukare har vi på våra anstalter i dag? Vi vet att det är minst 60 % av de manliga och ungefär 75 % av de kvinnliga internerna som har ett dokumenterat missbruk när de kommer in på anstalterna. Samtidigt har vi tyvärr sett en nedskärning i kommuner och inom landstingen men även på statlig nivå. Det är där jag tycker att vi har gjort det stora misslyckandet. Man har skurit ned på behandlingsinsatserna och på missbrukarplatser under en tioårsperiod. Lite grann är det de konsekvenserna som vi ser i dag.

För mig som vänsterpartist blir den intressanta frågan: Hur ska vi kunna möta problematiken? Är det genom fortsatt satsning på kriminalvården? Är det genom att säga att man ska fortsätta bygga? Ska vi bygga fler platser? Ska vi ta emot fler av missbrukarna? Eller står vi inför ett vägskäl? Är det meningen att vi ska ha fler och fler av våra missbrukare på anstalterna? Eller måste vi börja diskutera missbrukarvården? Hur ska vi kunna möta de här människorna på ett helt annat sätt än på anstalter-

na? Det vore samhällsekonomiskt vansinnigt, men framför allt humanitärt vansinnigt att tro att vi kan sköta missbrukarbehandlingen på anstalterna. Där måste våra partier ta ett större ansvar i kommun och landsting men även på den statliga nivån. Det är en fråga som jag tänker driva.

Herr talman! När jag lyssnar på debatten kan jag konstatera att oppositionen säger att det här är en katastrof på alla områden och ett fullständigt misslyckande. Polisen har misslyckats och andelen uppklarade brott har minskat. Samtidigt ser vi en 25-procentig ökning av kriminalvården. Någonstans får jag inte den ekvationen att gå ihop.

Man har blivit effektivare inom rättsväsendet. Polisen har blivit bättre, åklagarväsendet har blivit bättre och domstolarna har blivit bättre. Följden är att vi har en ökning på våra anstalter. För mig är frågan: Är det verkligen på anstalterna som alla dessa ska sitta? Det behöver vi möta med någonting annat.

Jag fick också konstatera att Jeppe Johnsson, moderaten som sitter i Kriminalvårdsstyrelsens styrelse tillsammans med mig, talade mycket mindre om Moderaternas egen politik. Där lägger man 151 miljoner på det här området, men då överför man också de ungdomar som i dag döms och hamnar inom SiS till kriminalvården. Men man har inte talat om hur man ska finansiera sina egna förslag. Jag trodde att budgeten och de förslag som ett oppositionsparti lägger fram hör ihop så att man finansierar sina förslag. Maximistraff tredje gången, säger Moderaterna, och fortsätter: Höjt straff när det gäller misshandel! Helgfängelse för ungdomar! Tidigare har man också sagt: Livstidsstraff för grova narkotikabrott! Det har jag inte kunnat hitta i år, men det har ändå varit en fråga.

Detta skulle öka trycket på kriminalvården katastrofalt. Men det finns inte ett enda öre i Moderaternas budget för att möta det. Jag kan inte förstå hur man kan rikta kritik mot hur det ser ut inom kriminalvården i dag med de stora behov som finns och samtidigt göra så här. Hur kan man lägga fram förslag som skulle öka trycket på kriminalvården och inte finansiera dem? Då är man inte trovärdig.

Det behövs förslag för att göra någonting åt kriminalvården med en ökad satsning på missbrukarvård. Det kan vara halvtidsfrigivning; vi vet ju att folk sitter längre och längre tider. Vi behöver komma in mer med det brottsförebyggande arbetet, som Rolf Olsson tog upp här tidigare. Det handlar inte bara om att bygga fler anstaltsplatser.

Anf. 41 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Alice Åström – under din tid med rättsfrågorna har innehållet i svensk kriminalvård försämrats. Jag nämnde det tidigare, och jag måste nämna det igen. Det gäller tiden för arbete, vilket vi är överens är positivt. Det gäller tiden för behandling, vilket vi är överens är positivt. Det gäller också tiden för utbildning, vilket vi är överens är positivt. Allt detta har minskat! Det är märkligt.

Med det engagemang, som är äkta, från Alice Åström kan man tycka att det borde finnas med någon reservation eller något särskilt yttrande om detta. Nej, man tiger still. Man sitter i en maktkoalition med Socialdemokraterna och Miljöpartiet och ser denna utveckling. Jag vill understryka att det görs insatser hela tiden; det är självklart! En massa människor i kriminalvården är engagerade och vill förändra och hjälpa människor som har det eländigt och har begått fruktansvärda brott, bland annat

därför att de inte ska göra det igen. Men de här viktiga faktorerna ska ju öka, och det gör de inte. Därför blir jag förvånad över Alice. Det känns lite grann som tomma tunnor att ingenting händer när man är så negativt inställd till det hela och vill förändra det. Det tycker jag är konstigt.

När det gäller de enorma satsningarna kan jag rekommendera Alice Åström att läsa Rikspolisstyrelsens underlag för 2005–2007. Där står det ganska tydligt vad miljarden behöver användas till: Det är pris- och löneomräkning, som det fuskas med. Det är polisens kostnader för avtalsförsäkringar. Det är luftfartsskydd. Det är radiokommunikation. Det är den tredje sjuklöneveckan. Det är engångsvisa merkostnader etcetera etcetera. Och så anställer man nya poliser – vilket är bra. Det är vi överens om. Men alla pengar går åt! Det blir inte utrymme för några nya satsningar, kvalitetsförbättringar, ledarskapsutbildningar, utrustning, taktik etcetera. Det försvinner in i det andra. Man får inte prata om satsningar när man ser att pengarna rinner i väg någon annanstans.

Anf. 42 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Uppenbarligen har man lite svårt att lyssna från oppositionen. Jag inledde med att tala om att jag inte tänker skönmåla och inte prata om att det har gjorts enorma satsningar på kriminalvården, som var det område som jag pratade om. Jag sade att det har satsats resurser, men att ökningen på 25 % på våra anstalter inte har kunnat mötas med de ökade resurserna. Vi ser att arbete och behandling minskar. Vi har i dag en överbeläggning – 101 % på våra anstalter. I dag finns det inte resurser för att göra de här satsningarna. Jag är klart medveten om det.

Min poäng i diskussionen var denna: Är det ytterligare öknings av kriminalvården vi ska ha? Ska vi bygga fler platser? Nej, Vänsterpartiet har lagt fram förslag om halvtidsfrigivning. Vi har lagt fram förslag som handlar om fotboja vid utslussning. Vi tror att man kan ta ytterligare ett steg längre fram där. Vi har diskuterat § 34. Vi diskuterar att domstolarna behöver använda kontraktsvård mycket mer.

Framför allt behöver man bemöta med missbrukarvård innan någon hamnar inom kriminalvården. Det är där jag ser problemen. Jag håller med om att det finns ett jätteproblem inne på anstalterna i det här skedet.

När det gäller satsningar på behandling på anstalterna är ett problem i dag de korta straffen. Då hinner man inte med. Vid de långa straffen kan man inte köra samma behandlingsprogram. När någon sitter i åtta år kan man inte köra samma behandlingsprogram år efter år. Vi har fler långtidsdömda som genomgår behandlingsprogrammen, men sedan går de inte igenom fler. Det gör att antalet behandlingstimmar minskar. Man måste se sambanden, och detta är ett jätteproblem. Vi måste kunna möta de här människorna med behandling, men vi kan inte heller låsa inne dem så länge på anstalterna att behandlingens innehåll försvinner.

Anf. 43 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Min poäng var att jag tar mycket allvarligt på det dokument som vi debatterar. Jag tar mycket allvarligt på mitt uppdrag i riksdagen. Det vi skriver här ska stämma överens med verkligheten.

Därför blir jag förvånad över att ingenting av detta återfinns när Vänsterpartiet från talarstolen ger sin bild. I majoritetens text har man ägnat sig åt ganska mycket skönmålning. Man talar om att saker är på

gång, att det inte är så stora problem, att det är fantastiskt att det görs så enorma satsningar etcetera – och så säger man ”stora satsningar” ett par gånger till. Det känns konstigt. Det är ju den verklighet som vi har som man har anledning att diskutera.

Det är tydligen halvtidsfrigivning som är lösningen. Men innan dess sade Alice Åström att det var korta straff som var ett problem eftersom man inte fick människor att komma i behandling. Det blir en motsättning!

Problemet är inte att det finns 6 900 människor inlåsta just nu. De har begått brott som gör att de måste vara inlåsta. Det är ganska obehagligt, men det är nödvändigt. Dessutom finns det människor i frivården. Problemet är att kvaliteten på den verksamhet som de här människor har under den tid de är inlåsta inte når den nivå som är anständig om man vill rehabilitera, vilket jag tycker är centralt. Det måste man göra för att minska deras eget lidande och för att de inte ska skada ytterligare människor och sig själva i fortsättningen.

En annan sak som har inträffat under Alice Åströms och Vänsterpartiets tid vid makten i justitiefrågorna är att domstolar har lagts ned i ganska stor omfattning. I dag märker vi att balanserna växer. Kvaliteten i domstolarnas dömande verksamhet ifrågasätts. Riksåklagaren har en särskild krisgrupp därför att han är orolig för kvaliteten i rättsväsendet.

Kan inte Alice Åström, även om det blir sent, vända om och försöka sätta stopp för denna massnedläggning av tingsrätter? Kan inte Alice Åström inse att det är de mindre och medelstora domstolarna som har den högsta kvaliteten och inte de gigantiska justitiepalats som man verkar drömma om på Justitiedepartementet för att spara pengar? Det försämrar kvaliteten och rättssäkerheten.

Anf. 44 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag ska börja med det sista om den gigantiska nedläggningen av domstolarna. Eftersom Johan Pehrson har följt mig under de här åren borde han vara ganska klart medveten om att jag har varit en av dem som har försökt vara drivande och snarare sett det som positivt att vi har gjort den här förändringen av domstolarnas organisation. Jag har också varit klart medveten om att under tiden man gör stora organisationsförändringar får man tyvärr ett effektivitetstapp. Det handlar om att skapa en framtida organisation inom domstolarna som kan möta framtidens utmaningar och krav. Det gäller dessutom att skapa ett domstolsväsende som är rättssäkert och likvärdigt över hela landet. De problemen har vi i dag. Den här förändringen av domstolarna behövs faktiskt. Där kan Johan Pehrson inte förvänta sig någon omvändning hos Vänsterpartiet.

Sedan gällde det hur betänkandet ser ut och de enorma satsningarna. Det har totalt satsats 3 miljarder, precis som har sagts här. Det kommer att satsas ytterligare miljarder framöver. När jag ser de här stora satsningarna som vi har gjort och de problem som fortfarande finns, tycker jag att problemet snarare är att de inte motsvaras av en ökad satsning på missbrukarvården ute i våra kommuner. Man klarar inte av att möta de ungdomar som börjar hamna på glid ute i kommunerna. De stora satsningarna på rättsväsendet ger inte tillräcklig effekt eftersom vi inte har satsat tillräckligt på andra områden för att förebygga detta.

Min och Vänsterpartiets lösning är inte att göra som oppositionen. Vi fortsätter att satsa mer och mer pengar på rättsväsendet. Vi vill inte se en utveckling där vi inte bryr oss om hur inflödet ser ut, hur människors vardag ser ut, att ungdomar slås ut och att missbrukare inte får någon behandling.

Prot. 2004/05:45
7 december

Rättsväsendet

Anf. 45 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Alice Åström är bekymrad över att antalet fängelse-dömda har ökat. För min del är jag bekymrad över att så många fler grova brott begås att gärningsmännen måste dömas till fängelse. Jag är bekymrad över att så många fler brottsoffer drabbats av grova brott. Vi har kanske lite olika fokus i de här frågorna.

Sedan fortsatte Alice Åström med att tala om att missbrukare inte ska finnas inne på fängelserna. Då blev jag lite förvånad. Jag trodde faktiskt att det var så att de ska få vård inne på fängelserna under den tid de av-tjänar sitt straff. Menar Alice Åström att en missbrukare som begår brott ska slippa fängelse just därför att han är narkoman? Själv menar jag givetvis att en missbrukare ska dömas som alla andra människor, men inne på anstalten, under den tid man sitter av straffet, ska man få så god vård och behandling som det bara är möjligt för att personen förhoppningsvis ska komma ut utan missbruksproblem och som en mindre brottsbenägen person. Det är min vision för kriminalvården.

Sedan är det klart att missbrukarvården ute i samhället har skurits ned under de senaste tio åren. Så är det, men det är också en vänstermajoritet som har styrt i riksdagen, och det är en vänstermajoritet som styr i väldigt många av våra kommuner. Ni får nog gå hem och göra er hemläxa också.

Anf. 46 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag ska börja med det sista. I mitt anförande sade jag att detta är ett område där de tre samarbetspartierna har anledning att vara självkritiska. Vi ska kanske inte klä oss i säck och aska på grund av hur det ser ut på rättsväsendets område. Men vi borde kanske klä oss i säck och aska för att vi inte har klarat av detta. Missbruket har ökat dramatiskt. Det har man inte kunnat möta ute i kommuner och landsting. När man ska prioritera mellan äldreomsorg och satsningar på missbrukare har det tyvärr alltför ofta blivit satsningar på äldreomsorgen när man inte har haft tillräckligt med pengar. Man har låtit missbrukarvården vara. Vi ser konsekvenserna av detta när de hamnar i kriminalvården och hos oss i justitiekontoret. Vi måste möta de här problemen på ett bättre sätt. Där ska vi vara kritiska.

Sedan är jag väldigt bekymrad över brottsoffren. Jag är inte bara bekymrad över att antalet människor på våra anstalter ökar, utan jag är bekymrad över ökningen av bland annat missbrukare på anstalterna på grund av att man inte har kunnat möta de här problemen tidigare. Jag tror inte att fängelsestraffet är det allra bästa sättet att möta detta på, även om vi ska ha behandling inne på våra anstalter. Missbrukare ska inte slippa straff. Det finns många människor i dag som vill ha vård och behandling, men som kommunerna säger nej till. Sedan begår de brott och hamnar där. Det skulle man mött i det första skedet.

Jag tycker att domstolarna borde använda sig mycket mer av kontraktsvård när det gäller missbrukare. Kriminalvården borde använda sig mer av § 34.

Anf. 47 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! När jag är ute i kriminalvården och hälsar på och lyssnar på personal, och på intagna för den delen, får jag höra att många försöker få § 34-placeringar. Men det brister i kommunernas välvillighet att ställa upp eftersom de ska stå för en del av kostnaderna efter avtjänat straff.

Att det är fler narkotikamissbrukare har ju olika förklaringar. En förklaring är till exempel nedskärningar inom tullen. Det har skett stora förändringar. Hela östkusten är ju i princip tullbefriad. Vi har flyttat tullresurserna runt landet. Väldigt mycket kommer in över Öresundsbron och i hamnarna i Skåne, där jag kommer från. Det är bra att tullen finns där, men vi måste kunna ha tull i större delar av landet.

En annan fråga som Alice Åström gärna får svara på gäller samarbete mellan olika myndigheter. För inte så länge sedan var jag i Karlskrona i Blekinge och pratade med Marinbas Syd om vad de skulle kunna göra när det gäller till exempel narkotikasmuggling till havs. Det finns resurser hos polisen, tullen, kustbevakningen och försvaret, men vi använder inte de resurser vi har för att till exempel stoppa narkotika.

Det är inte sällsynt att det kommer en liten eller ganska stor båt in på svenskt territorialvatten, stannar där en stund och sedan kör därifrån igen. Det är inte så att de har varit där och tittat på sälar. Lite senare kommer en liten fritidsbåt ut och hämtar upp någonting som ligger vid en boj. Sedan går man in i en liten hamn där det givetvis inte finns någon tull.

Försvarets resurser kan användas till detta. Kan Alice Åström tänka sig att ställa upp på en sådan lösning?

Anf. 48 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det är väl den kommande debatten och beslutet som ligger bakom frågan om försvarets resurser. Vi har ju motionerat om samordning mellan kustbevakningen och alla de här områdena. Vi anser att det borde gå att göra större samarbetsvinster här. Man borde kanske titta på ökade polisiära befogenheter för fler myndigheter just när det gäller den här frågan. Narkotikasmugglingen är ju ett jättestort problem. Men för mig som vänsterpartist är det ganska tydligt att i och med EU-medlemskapet monterade vi faktiskt ned möjligheten att ha den tull och den kontroll som vi hade tidigare. Det är en bidragande orsak till detta. Nu får vi leva med detta. Det gäller att hitta lösningar, och vi är öppna för att hitta andra lösningar.

Sedan vill jag ta upp detta med att vara bekymrad för brottsoffer. Jag tycker att det är lite sorgligt att vi hamnar i en diskussion om huruvida folk som har begått brott ska ha fängelsestraff och sitta av dem och om att man tar brottsoffer i försvar. Jag är också bekymrad över återfallsfrekvensen. Vi vet att ju längre fängelsestraff vi har, desto mer ökar återfallsrisken. Människor kommer ut i det här samhället, och vi måste kunna möta dem. Där ser jag ett problem.

Sedan vill jag säga en sak som jag inte sade i mitt anförande eftersom tiden inte räckte till. Jag vill tacka Johan Linander för hans engagemang när det gäller kampen mot våld mot kvinnor. Vi är inte alltid överens om

vilka åtgärder som ska vidtas, men jag tror inte att man alltid måste vara det. Jag tror att det viktigaste är att vi alla står enade i att detta är en fråga som vi alla måste ta på största möjliga allvar. Det gläder att Johan också gör en insats i dessa frågor.

Prot. 2004/05:45
7 december

Rättsväsendet

Anf. 49 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Egentligen undrar man om man ska diskutera med Vänsterpartiet, eftersom de redan kl. 8.09 i ett pressmeddelande recense-rade vad vi moderater och andra borgerliga partier har att säga. Men jag hoppar över det. Alice Åström lanserar ju här en nygammal idé som en lösning på kriminalvårdens problem, nämligen halvtidsfrigivningen. Det skulle vara ett sätt att lösa platsbristen. I dag får den som döms till fängelse för misshandel och grov misshandel i genomsnitt åtta månader. Ska vi då halvera den tiden och räkna av häktetiden blir det väldigt lite tid kvar för den behandling som Alice Åström också säger sig vilja ha. Jag har aldrig hört talas om någon missbruksbehandling som fungerar på två tre månader. Det låter sig inte göras. Det krävs faktiskt lite tid. Jag förstod att Alice också hade koll på att kommunerna sällan följer upp den behandling som ges. Jag tror att det är rimligt, också ur behandlingsperspektiv, att en fängelsevistelse eller anstaltsvistelse av något slag har en tid som åtminstone i rimlig nivå kan användas för behandling.

Alice Åström tar upp något som jag också tycker är väldigt viktigt, det vill säga brottsofferproblematiken. Men det viktigaste för många brottsoffer är ju att rätt skipas, att man hittar brottslingen och att vederbörande döms. Det är ett hån mot en våldtagen kvinna eller mot den som har blivit nedslagen på stan att man ska släppa ut brottslingen efter, låt säga, tre månader. Vilken respekt kan allmänheten få för den typen av rättsskipning? Jag förstår att Vänsterpartiet måste fortsätta att diskutera de här frågorna. Man kan lösa platsbristen med halvtidsfrigivning, men man förlorar så väldigt mycket annat. Jag tror inte alls att det är en lösning. Vi kan inte låta bara ekonomi styra hur vi bygger upp rättsväsendet. Då hamnar vi faktiskt fel.

Anf. 50 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Ja, om det hade varit så att Vänsterpartiet hade föreslagit halvtidsfrigivning. Vi har sagt det för förstagångsdömda, eftersom frivården måste bygga upp resurser. Men vi vill gå vidare. Det är ett första steg att göra det. Det är heller ingen bra reform ifall frivården inte har möjlighet att ta hand om de klienterna i efterhand. Om det hade varit så att Vänsterpartiet hade drivit det här för att lösa platsbristen och bara sett på det ekonomiskt hade man med all rätt kunnat vara bekymrad. När halvtidsfrigivningen avskaffades var Vänsterpartiet det parti som motionerade och sade att vi inte stod bakom ett sådant förslag.

Anledningen är kriminalpolitisk för vår del. Vi tror inte på att de långa fängelsestraffen alltid är det som ger brottsoffret upprättelse, och vi tror inte att de långa fängelsestraffen är det som ger människor en möjlighet att komma tillbaka i samhället. Snarare är det så att ju längre fängelsestraff desto mindre möjligheter för människor att återkomma och vara delaktiga i samhällslivet. Vi ser långa fängelsestraff som skadliga, både ur ett rättsväsendeperspektiv, eftersom det ökar återfallen, och ur ett humanitärt perspektiv. Vi tror att människor som har möjlighet att åter-

anpassa sig faktiskt blir mindre farliga. När vi har långa fängelsestraff, när allting redan är kört, skapar vi de riktigt farliga människorna.

Det här är en fråga som vi har drivit länge. När vi nu ser att fängelserna är överfulla säger vi: Om ni tar vårt förslag som vi har drivit hela tiden skulle det kunna hjälpa.

Anf. 51 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Jag tror att ni har fel. När det gäller fängelsedömda handlar det oftast om förhårdade brottslingar. De förstagångare som kommer in i fängelse har oftast ett långt brottsregister med sig i bagaget. Det intressanta och mycket bekymmersamma, när man läser återfallsstatistiken, är att för dem som döms till vård enligt socialtjänsten, inte får något straff eller väldigt milda straff under lång tid är återfallsfrekvensen mycket högre än för dem som har hamnat i fängelse. Så egentligen är ju det där fel. Det visar sig väldigt tydligt i statistiken att tydliga straff som märks tidigt – då menar jag nödvändigtvis inte hårda – är det viktigaste sättet för att stoppa en kriminell karriär hos en enskild. Det är också en riktig signal.

Ni börjar i helt fel ände. Att mildra straffet för förstagångsförbrytare kommer inte att fungera. Man måste i stället göra det som vi moderater försöker fundera över, nämligen se över hela hanteringen av ungdomskriminella. Vi måste göra något åt vård enligt socialtjänsten som uppenbarligen är ett totalt misslyckande, om man läser fakta och statistik. Det visar sig att det är väldigt ojämnt över landet, men generellt sett är det en olämplig påföljd om man vill att rätt ska skipas och om man vill att den som har dömts faktiskt ska kunna bli av med det kriminella beteendet.

Anf. 52 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det är väldigt uppenbart att vi har helt olika sätt att se på hur man ska möta problematiken. Ser man det också som ett samhällsproblem? Ser man ungdomars kriminalitet och utanförskap som en del i ett samhällsproblem, där det behöver vidtas många åtgärder? Eller ser man det enbart som ett individuellt problem, där man ska straffa den enskilda individen och tydligt markera mot den enskilda individen i termer av straffsatser, fängelse under helgerna för ungdomar och så vidare? Det är två helt olika synsätt.

Jag tror att man måste ha ett samhällsperspektiv när man möter de här frågorna. Vi är helt överens när det gäller tydliga reaktioner, att samhället ska reagera och gå in med insatser när ungdomar och familjer börjar hamna snett. Det ska göras omedelbart. Men att svara på de här problemen med att sätta det inom kriminalvården, att diskutera i strafftermer och att göra människor till kriminella tror vi är helt fel väg att gå. Det behövs en annan utveckling än det.

Jag vet att Beatrice Ask tyvärr inte har någon replik. Men jag tycker också att det är viktigt att lyfta fram i debatten om samhället är berett att ta tillbaka de här människorna. I dag kontrollerar vi dem mer och mer, gör utdrag ur personregistret hos polisen. Du får inte arbeta där och där. Där är vi överens. Jag såg en löpsedel i dag: "Pistolman med i schlagerfestivalen". Det är med en slags underton om att han begick något brott och har suttit i fängelse. Ska han verkligen vara med i schlagerfestivalen? Är inte det olämpligt?

Samhället möter människor som har hamnat snett och som faktiskt har avtjänat sitt straff på ett sätt som i dag gör det svårare att återanpassa dem. Det borde vi ha som ett gemensamt problem som vi måste möta.

Prot. 2004/05:45
7 december

Rättsväsendet

Anf. 53 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Ledamöter och åhörare! Jag vill i mitt inlägg fokusera på polisverksamheten och dess förutsättningar att bekämpa den ökade brottsligheten.

För mig som centerpartist är det viktigt att kampen mot brottsligheten ökar och att den också kan ske på lika villkor över hela landet. Att det råder brist på poliser är ett faktum sedan flera år tillbaka. Tyvärr ser det heller inte ut att bli så många fler poliser de närmaste åren. I takt med att vi får nyutexaminerade poliser är det också många som slutar. Jag vill upprepa och påminna om att det är endast 143 poliser som har tillkommit under 2003.

Brottsvågen har också de senaste åren spridit sig ut i landet, även till mindre orter och glesbygden där polisbevakningen har dragits ned efter 90-talets besparingar. Jag kommer från Värmland. Värmland och Örebro har tidigare fokuserats här i debatten. Jag kan konstatera att många små orter runtom i hela länet som inte tidigare har varit utsatta i dag är mycket allvarligt utsatta. Av den anledningen har jag haft med mig min kollega Johan Linander till Värmland och besökt flera av de platserna. Det finns i dag ett folkligt uppror från norra Värmland längs hela Klarälvdalen ned till Karlstad efter de olika brotten.

Det har varit flera bankrån på mindre orter, ibland med bara en månad emellan. Många små butiker har varit utsatta. Dessa butiker får väldigt svårigheter att få försäkringar för sina verksamheter när det inte finns polis tillgänglig. Det har varit inbrott i kyrkor och församlingshem. Bara den senaste månaden har samma församlingshem haft inbrott två gånger. Man stal datorerna för en månad sedan, och förra veckan var man där och hämtade också de nya datorerna.

Därutöver har det på många ställen varit en hel del inbrott i gamla människors bostäder. Personer har trängt sig in på dagtid – människor ute på landsbygden har ju inte dörrarna låsta – men även nattetid när dörrarna varit låsta.

När jag då hör majoriteten prata om att folk känner sig trygga känner jag absolut inte igen detta i den bild som speglas till mig – alla de telefonsamtal jag fått med anledning av detta, alla de möten som planeras där man inbjudit politiker, poliser och kommunrepresentanter att närvara. Jag tycker att läget är allvarligt.

Det är också ett hot mot en fungerande rättsstat när människor som är utsatta för brott lämnas åt sitt öde utan att brotten utreds. Jag tycker att det är en katastrof när det är mellan 15 och 20 % av brotten som utreds. Vänder man på det är det mellan 80 och 85 % som avskrivs.

Vi vet hur läget ser ut: Anslagen räcker inte till de behov som finns. Men jag vill också lyfta fram att det inte alltid bara handlar om pengar. Många gånger handlar det också om hur man bedriver verksamhet, framför allt att man har en verksamhet som är anpassad efter de förutsättningar som finns. Jag vill hävda att det är vitt skilda förutsättningar att jobba som polis i en stad, med allt vad det innebär av grov brottslighet, och ute på landsbygden, även om denna kan finnas också där. Det är dock viktigt

att ha polisbemanning också ute på de orter där det är glest mellan de boende.

För att bättre klara den här brottsvågen och bekämpa men även förebygga brott tycker jag att det är viktigt att vi tittar på och öppnar för nya lösningar, att vi tillåter våra polismyndigheter i länen att anpassa sin verksamhet efter vad deras region kräver. Jag vill därför också rikta mig till majoriteten och be att man lyfter den här diskussionen, nu när det är brist på pengar, och ser till att man kan ändra polisens förutsättningar på både kort och lång sikt. Ge polisen större befogenheter! Tillåt poliserna att ta sin tjänstebil till bostaden, vilket har diskuterats här!

Jag vill också tydligt klargöra att det inte råder några meningsskiljaktigheter mellan Folkpartiet och Centern i den frågan. Vi är fullständigt eniga. Reservationen beror nog mer på att vi vill gå längre. Vi vill att man också ska öppna för flexibla möjligheter vad gäller anställningsvillkor och polisens arbetsförhållanden. Det är där vi skiljer oss åt.

Det är oerhört viktigt i dag, i en tid när vi har 16 200 poliser varav ca 14 000 beräknas vara i arbete och de andra befinner sig i sjukdom och dylikt, att diskutera nya flexibla lösningar för att klara den ständigt stigande brottsligheten som har bidragit till att göra så många människor väldigt otrygga runtom i landet, inte bara i städerna utan även ute på landsbygden.

Anf. 54 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Det dokument vi i dag diskuterar, JuU1, är på nästan 190 sidor. En halv sida berör dem som utsätts för brott. Mer måktar inte majoriteten med. Mer än en hel sida upptas av alla de motioner som påtalar bristerna i rättsväsendet när det gäller kompetens och kunskap att möta de människor som blir utsatta.

Jag är tacksam att Britta Lejon, som gör sin första justitiedebatt, ändå nämnde brottsoffren och bemötandet av dem som utsätts. Britta Lejon sade att när det gäller bemötandet måste rättsväsendet förbättra insatserna avsevärt. Jag kan inte mer än instämma. Men en halv sida som säger att man måste fortsätta arbeta – ingen inriktning, inte ens ett krav på mål för rättsväsendets myndigheter att nå upp till, bara att myndigheterna ska arbeta målmedvetet – vad är det? undrar jag.

Att utsättas för brott är mycket kränkande. Det är ett slag mot den personens självkänsla. Likadant är det med dem som måste söka sig till rättsväsendet för att slita en tvist som de inte själva klarar av att lösa.

Vi som finns runt denna person måste ha insikten att det är en person som är ganska bräcklig just då. Men rättsväsendet i dag är som en elefant i en porslinsbutik. Man slår sönder mer än man reparerar. Det dokumenteras i både doktorsavhandlingar och annat.

Majoriteten vill dock inte göra någonting. Det här ska prioriteras som allt annat, men inom anslaget. Det är en skam att läsa det lilla som faktiskt står!

Här ser vi hur rättsväsendets kedja brister i alla länkar. Även om man har goda avsikter har man inte kompetensen att hantera brottsoffren på ett mänskligt sätt. Det här måste förändras.

Man kan jämföra med den svenska sjukvården. Mycket kan sägas om krisen i den. Den majoritetsföreträdare vi har hört här i dag, förutom vänsterpartisterna, sade också att vi ska prata om andra frågor än justitie-

frågorna. Eftersom man inte har några argument inom justitiefrågorna ska vi i stället prata om välfärdsfrågorna.

Den svenska sjukvården, om vi då tar den som exempel, är svår att komma till. Nästan alla kan dock vittna om att kommer man väl till sjukvården blir man mycket väl behandlad och bemött. Rättsväsendet är också svårt att komma till, men kommer man väl till det blir man värre utsatt än vad man tänkt sig från början och vad man kan kräva.

Först är det polisen. Har man tur när man gör en anmälan får man en naturligt begåvad person som kan möta en på rätt sätt. Högsta vinsten är att få en person som är utbildad i bemötande av offren.

Sedan kommer man till förhör. Då är det en jättestor tur om man får en person som ställer frågorna utan att ifrågasätta allting som offret blivit utsatt för.

Sedan har vi åklagaren, som offret uppfattar som sin företrädare men som ser denna person enbart som en bevisperson. Tänk vad kränkande det måste vara!

Får man sedan ett målsägandebiträde – och det är inte så himla lätt att komma igenom det nålsögat – brister det i utbildningen så att man kan bli ännu värre kränkt av den hjälpen.

Sedan kommer man till domstolen. Där ska det råda objektivitet och korrekthet. Men det går ju faktiskt att kombinera detta med människokännedom och att våga ta till sig beprövad vetenskap. Det är dock inte särskilt vanligt.

Kriminalvården har vi diskuterat väldigt mycket. Där har vi regler och riktlinjer när en dömd ska ut om att offret ska kunna få en *hint* och vetskap om att personen i fråga är ute. Detta brister också.

Jag undrar, och jag måste ställa frågan både till Rolf Olsson och till Britta Lejon: Hur i hela friden ska det gå till att förbättra på det här området när man inte ens har råd att anställa de poliser som nyutbildas och man är tvungen att säga upp de civilanställda som redan är anställda?

Bara ett exempel: Inom Domstolsverket fastställdes 2002 en utbildningsplan, för man är medveten om de stora och omfattande bristerna på det här området. Den utbildningsplanen, som gäller bemötandefrågor, har inte kunnat genomföras under hela 2003 eller 2004. Hur tänker ni med era satsningar råda bot på detta? Hur ska man kunna förbättra detta?

Jag ska bara, herr talman, ta ett sista exempel när det gäller en fråga som vi kommer att ta upp här, sexualbrottspropositionen. Vi vet, och jag har gett exempel här, att kvinnor som utsätts – ja, det är också män – alltså de personer som utsätts för sexualbrott kan vittna om hur rättsväsendet kränker dem. Och när man läser samarbetspartiernas proposition ser man att de inte ger en enda krona extra till att implementera den här lagstiftningen eller skjuta till något för utbildning. Hur i hela fridens namn ska de som är satta att sköta det här kunna få råd och möjlighet att faktiskt förbättra förhållandena för dem som utsätts för brott?

Anf. 55 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att tala om att Miljöpartiet står bakom det förslag som har lagts fram. Vi har dessutom några särskilda yttranden som jag närmare ville gå in på.

Vi har fått en livfull och bra debatt. Jag gläds speciellt åt att jag fick yttrandet från Peter Althin att han är med på att riva fängelserna. Det

tycker jag känns väldigt bra. Men jag vet inte hur han ska kunna förena det med moderat politik. De vill ju ha större och fler fängelser och långvarigare fängelsestraff.

Till skillnad från Johan Linander har jag inte gått tillbaka till mina gamla skrivningar. Det finns ganska enkla förklaringar till det. Världen ser inte likadan ut i dag som den gjorde då. Jag tycker alltså att det är väldigt viktigt att man hela tiden är beredd att göra förändringar.

Jag tycker att det betänkande som vi har kommit fram till innehåller förändringar och innehåller satsningar på förändringar. Det känns bra. Sedan kan vi inom samverkanspartierna ha olika uppfattningar var förändringarna ska ske och var tyngdpunkten ska läggas. Därav våra särskilda yttranden.

Vi har fått en annan typ av samhälle. Vi har fått ett mångkulturellt samhälle, pluralistiskt kallar många det för. Det betyder att vi får fler nivåer att arbeta på. Vi får fler attityder, och vi får fler bakgrunder till det som händer. Det gör att den personal som har att bemöta och hantera människor, inom kriminalvården till exempel, behöver få en bättre utbildning och en bättre kompetens att behandla de grupper av människor som kommer hit.

Vi har ju numera fått en acceptans för olika sexuella yttringar. Vi har i det ena av våra särskilda yttranden yrkat att vi behöver ha en bättre utbildning när det gäller HBT-frågorna. En gång i världen när jag var ung var det olagligt, straffbart, att ha en homosexuell läggning. Det har vi som tur är förändrat, och vi har alltså nått ett något liberalare samhälle i det avseendet.

Vi har fått andra frågor som har dykt upp. Vi har fått en ny påse att stoppa pengar i. Den kallar vi för terrorismbekämpning. Det här är ju en ny företeelse i samhället. Verklighetsgrunden för detta känner jag inte till. Jag har inte tillräckligt lång erfarenhet av detta men kan naturligtvis inte förneka att det har skett stora terroristdåd såväl i Madrid som i New York. Vi har ännu inte blivit hotade av detta, men det är viktigt att vi är förberedda och att vi ser att det här hotet finns.

Vi har också drabbats av att människor har blivit utsatta för allvarliga brott. Säpo har därför fått mer pengar för att möta detta. Den största delen av de pengarna går ju till personskyddet. Det är viktigt. Människor ska skyddas. Men min fråga är: Är verkligen Säpo den rätta instansen för detta? Det har inte visat sig vara djupa konspirationer som ligger bakom de dåd som har skett.

När det gäller kriminalvården vill jag bara säga att det är väldigt viktigt att vi akut får fler platser. Det har man också fattat beslut om. Men det är också viktigt att vi ger möjligheter till halvtidsfrigivning, långtidspermissioner, fotboja, § 34 och de alternativ som finns för de människor som är motiverade.

Min talartid är slut, men jag hade tänkt att få nämna något om hyres- och arrendenämnderna som förvånansvärt nog fanns med i budgetpropositionen. Jag hoppas att regeringen när man kommer med sina förslag tar hänsyn till en del regionala frågeställningar.

Anf. 56 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Eftersom ingen annan i majoritetskoalitionen ville svara på min fråga angående bemötandet av dem som utsätts för brott och om

kompetenshöjning av rättsväsendets aktörer måste jag ta tillfället i akt och ställa frågan till Leif Björnlod, som ju representerar majoriteten i den här debatten.

Hur i hela friden ska det gå till, Leif Björnlod, för rättsväsendet att öka kompetensen och ge dem som utsätts för brott ett bättre bemötande? Hur ska man inom polisen bli bättre och kunna prioritera den här frågan inom angivna ramar när vi under debattens gång har hört att man inte ens kan anställa polismän som nyutbildas, att man inte kan genomföra beslutade utbildningar på Domstolsverket, att åklagarna saknar kompetensen? Inom åklageriet saknar man dessutom åklagare.

Hur ska man prioritera? Ni i majoriteten hävdar ju att det här är ett mycket angeläget område och att, som Britta Lejon sade, insatserna måste förbättras avsevärt när det gäller bemötandefrågorna. Kan majoriteten ge ett exempel på hur man ska arbeta med detta? Det skulle jag och alla brottsoffer vara mycket tacksamma för att få höra.

Anf. 57 LEIF BJÖRNLÖD (mp) replik:

Herr talman! Ja, jag delar den uppfattning som vi tycks vara överens om alla tre, att bemötandefrågor är en viktig del inom kriminalvården, även från polisernas sida. Det känns som om det är en fråga som måste prioriteras.

Nu är ju resurser alltid begränsade. Och det är ju så att vi är tre samarbetspartier. Som jag nämnde från talarstolen kan vi ha olika nyanser i våra prioriteringar. Miljöpartiet tillhör den del som anser att bemötandefrågorna, som jag underströk från talarstolen, är synnerligen viktiga. Vi kämpar för att vi ska kunna få prioriteringar. Dessvärre är resurserna begränsade, och det finns andra akuta händelser. Men likafullt tänker vi fortsätta att arbeta för detta.

Ett praktiskt exempel på hur man ska kunna göra detta frågades det efter. Det ligger ju utanför mitt område att vara med och styra vad som händer i den delen. Det måste faktiskt kriminalvården och polisen själva ta hand om och komma med förslag på hur de kan göra detta.

Anf. 58 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Tydligt är det för mig att för Leif Björnlund, för Socialdemokraterna och för Vänsterpartiet är inte bemötandefrågan viktigare än en halv sida i ett 190-sidigt kompendium. Det någon annan nämnde, att tomma tunnor skramlar mest, tycker jag är mycket betecknande för hur majoriteten ser på brottsoffrens bemötande inom rättsväsendet.

Det är skamligt, tycker jag, när man inte tar den här frågan på allvar, med tanke på debatten, på hur otryggheten växer och till och med på hur TV-program, typ de som Liza Marklund har haft, visar att bemötandet från rättsväsendets aktörer är på en skrämmande nivå. Man säger att det här ska skötas inom givna ramar och att man inte är beredd att satsa mer på området.

Jag deltog i Barnmisshandelskommitténs arbete. Vi gav ett stort antal förslag till hur barnens rättsstatus inom rättsväsendet skulle uppgraderas. Inte mycket har gjorts. Det mesta återstår. Under hela tiden har Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet suttit i majoritet i riksdagen. Det återstår så mycket att göra.

Nu sitter jag i 2002 års vårdnadskommitté. Vi kommer att lägga fram ett stort antal förslag som förbättrar barnens situation när föräldrarna tvistar. Det är jätteviktigt att satsa mer resurser på detta. Men, Leif Björnlod och majoriteten, det måste till bättre satsningar, tydligare prioriteringar än de som har gjorts. Kom gärna med fler exempel. Om ni säger att det går att genomföra inom budgeten måste ni kunna komma med exempel.

Anf. 59 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Tack, speciellt mycket, Cecilia Magnusson. Det är sällan du har sparkat in en öppen dörr så kraftfullt som du har lyckats med nu.

I utskottsbetänkandet finns ett särskilt yttrande från Miljöpartiet som behandlar bemötandefrågorna. Det särskilda yttrandet brukar inte ta så värst mycket plats, men vi har ansträngt oss på den punkten.

Jag vill också tala om att vi arbetar med förslaget att få se barn som brottsoffer och ge dem möjlighet att kunna kräva en ersättning som brottsoffer. Den diskussionen pågår, och det kommer säkert ett förslag snart.

Anf. 60 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! Man får ta chansen när någon från majoriteten, så att säga, stiger fram. Det är vi inte bortskämda med.

Leif Björnlod säger att Miljöpartiet inte har fått igenom allt. Hur skulle det ha sett ut då? Det kanske inte hade varit bättre. Men vad har ni fått igenom på området? Jag vet att ni har fått igenom friår, högre skatt på bensin, diesel, bilar och naturligtvis mindre för väg. Vad har ni fått igenom när det gäller justitiefrågorna? Ni har inte fått igenom något om kompetens- och bemötandefrågorna. Det har ni skrivit ett särskilt yttrande om.

Anf. 61 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Vi tillsammans har resonerat oss fram till den text som finns. Den står vi gemensamt bakom. Hur den enskilda diskussionen har gått i den frågan hör inte riktigt hemma här. Lika lite känner jag att finansförhandlingarna när det gäller friår och liknande är aktuella i den här situationen.

Jag ser en spännande skillnad mellan de övriga i alliansen och Jeppe Johnson tillsammans med Beatrice Ask. De har en något annan uppfattning i sin samhällssyn än vad jag har kunnat se hos både Johan Pehrson och Peter Althin. Vad har ni för diskussioner för att komma fram till en gemensam skrivning från alliansens sida? Den kanske inte Jeppe Johnson är beredd att dela med sig av, lika lite som jag.

Anf. 62 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! Vi hade nog inte tänkt att förhandla i pressen såsom den sittande regeringen har gjort på DN Debatt och så vidare. Det har yttrats råd hit och dit om man fick eller inte fick sitta i regeringen. De förhandlingarna kommer vi att föra i ett annat forum.

Du har skrivit ett särskilt yttrande, Leif Björnlod. Bland annat har du skrivit att ”ytterligare åtgärder kan vidtas inom ramen för beviljade anslag”. Då måste Leif Björnlod vilja pruta ned på något, till exempel några färre poliser så att det går att jobba med bemötandefrågorna eller lite mindre resurser till domstolarna så att de kan åka på kurs, *und so weiter*.

Man kan faktiskt undra om det är bara det som Leif Björnlod har räknat upp som är viktigt med kompetensen och varför Leif Björnlod då inte kunde göra gemensam sak med den så kallade alliansen. Vi vill att man ska öka kompetensen när det gäller barn, invandrarkvinnor, hatbrott, rasistiska brott och naturligtvis homofobiska brott.

Lite längre ned står det att vi måste öka kunskapen rörande människohandel och miljöbrottsbekämpningen. Är det en miss att Leif Björnlod tycker att man bara ska öka kompetensen om homofobiska brott eller är också vad jag räknade upp viktigt? Varför kunde vi i så fall inte göra gemensam sak för ett bättre samhälle?

Anf. 63 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag har lite svårt att göra gemensam sak med Moderaterna av det enkla skälet att vi har helt olika samhällssyn. Det har kommit fram i debatten tidigare.

Nu vet jag att Jeppe Johnsson inte har någon repliktid kvar. Då ska du få ett svar i stället.

Som jag nämnde från talarstolen hade jag en något annan uppfattning om hur man ska kunna organisera personskyddet. Jag är för min del övertygad om att det finns pengar att spara på det området. De pengarna skulle jag gärna vilja se användas till till exempel utbildning i bemötandefrågor.

Anf. 64 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Så har vice vice justitieministern talat!

En av de frågor som Miljöpartiet har drivit igenom är friår. Det har inneburit att människor ska till en kostnad av 3–4 miljarder vara lediga, om man ska tro arbetsmarknadsminister Hans Karlsson.

Tänk om man tog de 3–4 miljarderna och satsade i stället på en rejäl uppgradering av frivården, socialtjänsten, missbrukarvården och insatser för ungdomar som är på väg in i grov kriminalitet. Förstå vad mycket friår vi skulle skapa på den vägen, det vill säga människor skulle få bättre liv och färre skulle få sina liv förstörda av sin egen och andras brottslighet. Har Leif Björnlod funderat på denna reform som finns men som skjuts om intet beroende på att folk ska vara lediga?

Jag har också en fråga till vice vice justitieministern angående hyres- och arrendenämnderna. Han ville gärna själv säga något om dem men hade inte tid i sitt anförande. Jag tillhör också dem som är oroade över korruptionen på bostadsmarknaden. Vi kan se att det är en enorm svart marknad med mycket obehagliga metoder. Människor tillskansar sig hyreslägenheter som sedan omvandlas. Det är konstiga affärer hit och dit. Här spelar hyres- och arrendenämnderna en viktig roll för att ge ett socialt skydd för de människor som kanske bor med andrahands- eller tredjehandskontrakt. Det är viktigt att det är lokalt förankrat. Nu är man på gång att lägga ned hyres- och arrendenämnderna i bland annat Örebro men också Växjö och Gävle. Det måste leda till en kraftig försämring.

Det är sådant som Hyresgästföreningen och andra vänder sig kraftigt emot. De ser problem i möjligheterna att ta sociala hänsyn och skydda personer som har en svagare ställning på bostadsmarknaden från övergrepp och korruption i olika former.

Anf. 65 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag gjorde en notering under Johan Pehrsons tidigare yttrande. Jag skrev att det var intressant att höra Johan Pehrsons insiktsfulla bekännelse i hans replik till Britta Lejon. Han började inse att samhället faktiskt hade en del i antalet brottslingar. Det handlar inte bara om att ge strängare straff, bygga högre murar och låsa in fler brottslingar. Det handlar närmast om tillflödet. Till den delen tror jag att friåret kan ha en viss betydelse. Om människor får ett mänskligare samhälle – vilket man får med hjälp av friåret – kommer också människors sociala situation att bli bättre.

Jag har inte samma uppfattning om den ekonomiska beräkningen av friåret som den Johan Pehrson hänvisar till. Vi ser att friåret inte kommer att få de kostnaderna. Det handlar om att ersätta en arbetande person med en som för närvarande kostar a-kassa. Det är en helt annan fråga.

Jag ska säga något jättkort om arrende- och hyresnämnderna. Vi är alla överens om att de är bra, fungerande institutioner. De har stor betydelse och har en lokal förankring genom att de alltid är på plats på den ort diskussionerna gäller.

Vad jag syftade till i min kommentar handlade om hur omorganisationen går till. Jag skulle till exempel se att det finns en viss kulturell diskrepans om man flyttar över Värmland till Västra Götaland – vi som är Svea rikes krona. Jag hoppas att regeringen tittar noga på det när man arbetar på den här punkten.

Det är klart att hyres- och arrendenämnderna, likaväl som alla andra instanser, behöver en översyn och behöver effektiviseras. Nu har man gjort den bedömningen att detta är en effektivisering, och jag kan inte motsätta mig det.

Anf. 66 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Översyn och översyn – de ska ju läggas ned. Säg som det är! De är på väg att slaktas. De ska bort. De ska inte finnas i Örebro, Växjö och Gävle. Det är dåligt för de människor som är hyresgäster där. Jag vill bevara dem för att kunna skydda hyresgäster mot människor som är beredda att utnyttja deras ibland svaga ställning på hyresmarknaden. Dessutom är Örebro hjärtat i Sverige, vill jag understryka.

Friåret innebär med din politik att det blir färre kunniga människor i socialtjänsten, färre kunniga människor i missbrukarvården, färre kunniga människor som jobbar med ungdomar. De ska vara lediga, och så ska man ta in andra som inte kan något om detta ännu. Det är jättetekniskt. Det blir en försvagning.

Se till att anställa fler som jobbar med utsatta ungdomar, missbrukarvård och socialtjänst, för att hjälpa de människor som har det tufft! Det är en politik som är solidarisk, tycker jag.

Slutligen, herr talman, kom det en passus från Miljöpartiet – i vice vice justitieministerns inlägg – om terroristbekämpning, och det var en påse som man stoppade pengar i.

Jag måste tyvärr upplysa Leif Björnlod om att Sverige har ett ganska stort ansvar för att tillsammans med andra demokratiska länder se till att bekämpa de terroristorganisationer som finns, bland annat i Sverige, och som inte är helt inaktiva, om jag uttrycker mig milt. Du har rätt på så sätt att det inte finns något högprioriterat mål i Sverige. Möjligtvis finns det vissa amerikanska företag, brittiska företag, spanska företag eller israeliska entiteter som skulle kunna vara hotade, men vi måste se till att ha en lagstiftning och kraft i terroristbekämpningen i det här landet så att vi värnar det uppnådda fria samhället.

Jag är oroad när jag hör attityden hos Miljöpartiet att vi inte skulle kunna prioritera detta. Vi är väldigt farligt ute om vi tror att det öppna samhället står helt fritt från fiender. Så är det tyvärr inte.

Anf. 67 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! När det gäller hyres- och arrendenämnderna kommer naturligtvis inte människorna i vare sig Örebro län eller Värmlands län att vara oskyddade. Det kommer att finnas verksamhet i hyres- och arrendenämnderna likafullt. Man kommer naturligtvis att åka till de platser där förhandlingarna sker, och det är lokala förtroendemän som kommer att vara med. Det blir inte något slags laglösa områden bara för att hyres- och arrendenämnden inte har sitt huvudsäte just på denna ort. Det ser jag inte som det viktigaste.

Det viktigaste är att människor får den service de behöver på ett effektivt sätt. Jag tror att det kan innebära en effektivisering. Jag vet inte exakt, eftersom det inte har skett, men jag hoppas att det blir så.

Friåret: Det är klart att man kan låta människor gå på halvfart därför att de mår så dåligt och behöver vara lediga, och man kan anställa en ny. Men då får man bara en och en halv. Då är det klart mycket bättre att man låter den här människan få möjlighet att hämta kraft och ork, göra något annat och komma tillbaka som en hel människa. Det tror vi är en viktig idé med friåret.

När det gäller att bekämpa terrorismen ser jag som den främsta uppgiften för Sverige, som har haft och har en internationell betydelse, att se till att det inte finns underlag för terrorismen. Det är inte bara fråga om att illvilliga människor vill andra illa. Det är någonting de vill åstadkomma med sin terrorism, och det är på det området som vi kan fylla en funktion. Det betyder naturligtvis inte att vi inte måste ha beredskap, vara beredda och ha kunskap om den verksamhet som förekommer även i Sverige.

Anf. 68 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Dagens debatt har cirkulerat mycket kring pengar och hur många miljoner eller miljarder som satsas på polisen. Det är inte så intressant, om man inte ser till behoven och utgångsläget.

Jag vill förflytta oss 40 år tillbaka i tiden, till 1965, då polisen förstatligades. Då fanns det ungefär 16 000 poliser i Sverige, och det var färre än 400 000 brott som anmäldes. Då var majoriteten poliser män, vilket tack och lov har ändrats.

De poliserna, männen, var inte pappalediga, studielediga eller lediga för att pröva annan tjänst. Det fanns ingen facklig förtroendemannalag, ingen vård av barn och inga deltidspensionärer. Då fanns det inte heller

elefantkyrkogårdar för avpolletterade chefer och länspolismästare. Ordet projekt var inte uppfunnet. Det var i alla fall inte särskilt vanligt att man jobbade med olika utredningar.

År 1965 fanns det inte heller någon grov organiserad brottslighet. Det fanns ingen *trafficking*. Inga barnpornografibrott var kända, inga hedersmord, inga IT-brott och ingen grov ekonomisk brottslighet. Samhället såg helt enkelt totalt annorlunda ut mot vad det gör i dag. Dessutom är det andra faktorer som har bidragit till den situation vi har i dag.

Det var alltså bättre förr i förhållandet poliser och antal anmälda brott.

I dag är det en miljon fler brott. Antalet årsarbetskrafter inom polisen var under 16 000 den sista december 2003. Enligt RPS var 15 330 årsarbetskrafter poliser. Under 2003 anställdes det en civilanställd person i Sverige.

Jag ska göra det lite mer konkret vilken konsekvens det här kan få.

I Årjäng, Leif Björnlods hemmaplan, har de en enda civilanställd person inom polisen. Den här personen skulle ha en välbehövlig semester våren 2003, och då insåg närpolischefen att det kunde ställa till med problem. Han anmälde då till sina högre chefer att han behövde ha förstärkning och få en vikarie. Men det gick inte, för de personer som skulle kunna vikariera var redan uppsagda och hade slutat. Det beslutades då att poliserna i yttre tjänst skulle hantera de administrativa åtgärderna. Det gick inte, för det var ont om poliser i Värmland.

Det ledde till att det under tre veckors tid inte fanns någon civilanställd person i det här området, i Årjäng. Det fanns följaktligen ingen som kunde sköta administrationen under den här tiden, utan det blev problem med diarieföring med mera.

När det här brottet uppdagades av polisledningen gjorde man en anmälan till åklagare för att undersöka om det hade begåtts ett tjänstefel eller inte. Åklagaren bedömde då att det inte skulle inledas någon förundersökning och motiverade det med att det var uppenbara organisationsbrister och resursbrist inom polisen. Men det här var väldigt allvarligt, så polisledningen gick vidare och ville att närpolischefen ändå skulle kunna få en disciplinär bestraffning. Det ärendet har varit uppe i polisens ansvarsnämnd, där jag även är ledamot.

Då kan man undra hur många personer inom rättsväsendet som har varit inblandade i den här processen för att utreda om närpolischefen i Årjäng ska ha en varning eller löneavdrag. Det är det som det handlar om när vi kommer till polisbristens kärna, och jag tycker inte att det stämmer överens med den bild vi moderater vill ha av rättsväsendet. Jag skulle gärna vilja få en kommentar till det av vår nya ansvariga från Socialdemokraterna.

Anf. 69 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Jag ska försöka ge ett kortfattat, koncentrerat svar till Cecilia Magnusson, som tog upp det oerhört viktiga ämnet om brottsoffrens bemötande. Det är väl, för att uttrycka sig fel, lite vårdslöst att påstå att detta skulle vara "nedsäkrat". Det är i allra högsta grad en oerhört viktig fråga.

Nu är det att märka att vi var överens, så långt jag minns, om att vi skulle behandla den här frågan koncentrerat. Kompetens- och bemötan-

defrågor är ju exempel på ett nytt sätt att behandla de här frågorna. Vi slår alltså fast de oerhört viktiga principerna. Sedan har vi från lite olika håll särskilda yttranden, som ytterligare understryker vikten av frågorna. Men de är, som sagt, definitivt inte mindre viktiga.

Vi följer de här frågorna på olika sätt. De följs i till exempel diskussionerna om regleringsbrev till de olika myndigheterna. Och jag utgår ifrån att de följs i alla de styrelser som vi finns representerade i. De här frågorna är självklart inte bortglömda på något sätt. I det särskilda yttrande som Vänsterpartiet har lämnat framgår det att vi vill lyfta fram viktiga grupper lite särskilt. Det innebär inte att andra grupper är oviktiga. Men vi har särskilt kommit att betona vikten av kompetens och utbildning i de här frågorna när det gäller våld och sexuella övergrepp mot barn och kvinnor, när det gäller könsmaksordning och genusanalys och när det gäller HBT-frågor och slutligen också rasistisk och högerextrem brottslighet. Det är några exempel där kompetensen behöver höjas, anser vi.

Anf. 70 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Jag vill tacka för att Rolf Olsson tog sig tid att försöka ge ett svar på den mycket viktiga frågan för mig, för oss moderater och för alla dem som utsätts för brott i samhället och alla de som möter rättsväsendets aktörer om hur bemötandet ska kunna bli bättre, för det brister ju.

Ja, jag är lite förvånad, och jag var det när vi behandlade frågan i utskottet, att över ett femtiotal motioner, förutom partimotioner och kommittémotioner som tar upp den här frågan, bemöts av majoriteten med en halv sida. Det ger inte intryck av att det är särskilt viktigt. Jag har visst läst Rolf Olssons och Leif Björnlods särskilda yttranden, men jag skulle önska att de var lite skarpare, att ni faktiskt tog frågan på lite större allvar, för ni har ju möjlighet att påverka Socialdemokraterna att ändra sin inställning.

I Rolf Olssons svar säger han att de viktiga principerna slås fast. Vilka är det? Det står inte på den halva sidan. Det står att det är angeläget att ansträngningarna intensifieras under de kommande åren, men att det ska ske inom anslaget. Då är frågan: Hur ska det här gå till? Sedan anger man att man ska arbeta målmedvetet, men ställer inga krav på att mål sätts upp som sedan ska följas upp. Hur ska det gå till, Rolf Olsson? Tala om hur de viktiga principerna ser ut, så vi vet det.

Anf. 71 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har inte, som jag sagt tidigare, uppfattat att Moderaterna har motsatt sig det här sättet att behandla texten. Min minnesbild kan naturligtvis vara felaktig, men låt oss i så fall ha en fortsatt dialog om hur vi redovisar och lägger upp betänkandena. Detta var en sak som vi ändå diskuterade. Det finns en förklaring till att det är ett koncentrat av motionerna. Ganska många av motionerna kommer från Vänsterpartiet, så jag kan garantera att det är ett område som vi definitivt inte har glömt bort. Jag tog några exempel från vårt särskilda yttrande på grupper, situationer och problemområden som särskilt behöver belysas och där rättsväsendets personal måste gnuggas ordentligt och få upp sina kunskapsnivåer.

Prot. 2004/05:45
7 december

Rättsväsendet

Jag tror att väldigt många av frågorna om vad man vill uppnå med målsättningarna kan läggas fast i regleringsbrevet och i diskussionerna ute i verksamheter och annat. Jag tror att det är där det är lämpligt att man har de skarpa diskussionerna. Det innebär naturligtvis inte att inte vi har ett ansvar, men jag tror som sagt att de mer precisa målsättningarna sätts upp i samband med dessa diskussioner.

Anf. 72 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Tack, Rolf Olsson, för svaret. Jag skulle vilja ta upp frågan om barnkompetensen inom polis, åklagarväsende och domstolar och bara stanna till vid frågan om polisen. Såväl Rolf Olsson som jag och alla andra i utskottet, jag hoppas även Britta Lejon, vet att de polismyndigheter som har så kallade familjevåldsenheter är betydligt bättre på att möta och förhöra människor och på att klara upp brott begångna mot både kvinnor och barn.

Vi moderater, centerpartister, folkpartister och kristdemokrater i riksdagen har inte möjlighet att påverka regleringsbrevet eller annat som går ut från Regeringskansliet. Men det har Rolf Olsson, det har Leif Björnlof och det har Britta Lejon, för ni tillhör regeringskoalitionen. Varför har man inte gått ut och sagt till myndigheterna att det vore önskvärt att de införde familjevåldsenheter på flera ställen så att rättstryggheten för barnen kunde förbättras på fler ställen? Det är ett konkret exempel. När kommer detta, Rolf Olsson?

När det gäller sexualbrottslagstiftningen vet vi i dag att det behövs en förändring i lagstiftningen, men det handlar väldigt mycket om frågor om bemötande från polis, åklagare, domstolar och kriminalvården. Varför lägger man inte fram förslag om ytterligare insatser och pengar till att implementera en ny lagstiftning?

Anf. 73 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag håller väldigt gärna med Cecilia Magnusson om de positiva erfarenheter och exempel som existerande verksamheter med familjevåldsenheter uppvisar på ett antal ställen i landet, till exempel här i söderort och i Malmö, som jag har kommit i närmare kontakt med. Det finns all anledning att fortsätta att bygga ut denna verksamhet, men vi måste ibland diskutera just pengar och sådana saker. Det får ske i en takt så att vi har möjlighet att finansiera verksamheten. Låt oss som sagt fortsätta att bygga ut verksamheten och vara överens om det positiva med den. Jag tror att de allra flesta inser att det är en riktig väg att gå att bygga ut med fler familjevåldsenheter. Inte minst har kompetensen och bemötandet på de här ställena gett mycket positivt, så det ska vi fortsätta att arbeta för.

När det gäller sexualbrottslagen kommer vi att få rikliga tillfällen att fortsätta diskutera hur de intentioner och de många nya skärpningar och förbättringar som föreslås ska implementeras i lagstiftningen. Jag ser fram emot att vi ska diskutera och vända och vrida på problemen men också möjligheterna som det nya förslaget till sexualbrottslagstiftning ger.

Anf. 74 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! I mitt anförande tog jag upp situationen med antalet poliser, för jag tycker att det är en intressant fråga att det finns färre än 16 000 årsarbetskrafter poliser vid årsskiftet. Det är till och med färre än så, för den siffran är inte korrigerad för sjukdom och semester. I den här siffran ingår även de studenter som gör sin sista praktik på myndigheterna, för de räknas som anställda. Ska man räkna hur många poliser det egentligen finns i Sverige i dag rör det sig kanske om mindre än 15 000 årsarbetskrafter.

De resursbrister som regeringens politik innebär får konsekvenser för de enskilda poliserna, det vill säga att de längst ned får ta konsekvenserna av politiken, till exempel närpolischefen i Årjäng. Vi får se vad han får för påföljd, för det blir inte offentligt förrän nästa vecka. Men det finns flera sådana exempel, och det kommer flera exempel på att den enskilde polismannen på gatan får ta konsekvenserna i form av åtal eller disciplinära åtgärder för att det är bristande resurser så att man inte klarar av att göra det vi säger här i kammaren. Vad har Vänsterpartiet för syn på det? Hur ska man ge den enskilde polismannen möjlighet att göra ett bra arbete?

Anf. 75 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Det är självklart att vi ser allvarligt också i vidare mening på frågor som rör arbetsmiljön hos polisen och myndighetens företrädare. Den är utomordentligt viktig. Jag har haft en del ingående samtal med fackliga företrädare för poliserna, ledningen för Polisförbundet och andra, och vi har resonerat om olika åtgärder som måste till för att förbättra arbetsmiljön för polisen, och vi har föreslagit ett antal åtgärder.

Men vi kan väl ändå konstatera att med den utbildningstakt som vi nu har redogjort för och debatterat i dag kommer det, som också sagts av företrädare för den borgerliga maktalliansen, att ske tydliga förbättringar inom loppet av några år. Då kommer den här utbildningssatsningen så att säga i kapp.

Det är besvärligt för närvarande. Det är det. Men vi kan också konstatera att polisen är effektivare nu. Det konstaterade vi ju också tidigare när vi diskuterade varför fängelserna är överfulla. Det beror ju i någon mån på att man så att säga har fyllt på underifrån när det gäller polisresurser. De gör naturligtvis också ett mycket effektivt och bra arbete. Men, som sagt, vi ska nog se att den delen av kedjan har förstärkts och kommer att förstärkas ännu mer framöver.

Anf. 76 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det görs en hel del när det gäller att utbilda fler poliser. Men det slutar också väldigt många, så nettotillskottet var väldigt litet förra året, 143 stycken. Men det handlar inte bara om det. Det handlar om så mycket mer. Det handlar om ledarskap. Det handlar om vidareutbildning och spetskompetens. Det handlar om arbetsmiljö. Det handlar också om civilanställda inom polisen. I exemplet i Årjäng fick poliserna köra brådskande ärenden till Arvika. Det rör sig om 7–8 mil. Det tar väl inte ens en timme om man kör fort. Den enda patrull som fanns fick alltså köra hittegods och pass till Arvika.

Det handlar alltså om flera saker förutom att bara utbilda poliser. Jag undrar vad strategin är för det på lång sikt och kort sikt, alltså att få de poliser som redan finns att göra ett bättre jobb och öka effektiviteten.

Anf. 77 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Detta är naturligtvis resursfrågor men också frågor om effektivisering och organisation. Vi ska som sagt slå fast principer och lyssna på erfarenheter här. Vi ska diskutera – inte bara ekonomiska resurser utan också utbildningsinsatser och annat. Vi ska vidare se till att poliserna har backning i form av god arbetsledning och handledning, som jag tycker att det är väldigt viktigt att man bygger upp inom polisen. Det har brustit länge där. Det är sådana frågor.

Men återigen: Detaljarbetet tror jag myndigheterna själva måste hålla i när det gäller att mer i detalj få till stånd den här effektiviseringen. Det arbetet, har vi sett, är naturligtvis i gång. Det kommer att fortsätta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 december.)

9 § En ny åklagarorganisation

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU11
En ny åklagarorganisation (prop. 2004/05:26).

Anf. 78 JEPPE JOHNSON (m):

Herr talman! Sveriges åklagare gör ett bra jobb trots knappa resurser och ökad måltillströmning. Genomströmningstiderna minskar. Trots det har balanserna ökat, bland annat på grund av ökat målinflöde. Åklagarna arbetar redan i dag med en mycket hög arbetsbelastning vilket leder till höga sjuktal och svårigheter att hinna med arbetsbördan. De så kallade mängdbrotten skrivs ofta av för att man vill minska ned balanserna. Detta drabbar i förlängningen det enskilda brottsoffret och sänder signaler om att brott lönar sig, eller i alla fall *kan* löna sig. Det finns en uppenbar risk för ökade balanser och för att antalet ouppklarade ärenden kommer att växa om inte åklagarna får mer resurser.

Förutom behovet av personalförstärkningar har åklagarna även behov av en kontinuerlig kompetensutveckling samt utbildning i och användande av de moderna tekniska hjälpmedlen. Detta kräver både resurser och tid, och tid kostar pengar. För att åklagarna ska kunna fullgöra sin uppgift och på ett rättssäkert sätt bidra till att antalet ouppklarade brott ökar måste åklagarorganisationen tillföras mer resurser kontinuerligt.

Herr talman! Den omorganisation som vi i dag ska besluta om kommer också att kosta både kraft och pengar. Rimligen skulle extrapengar ha tillförts för att organisationen skulle kunna klaras på ett bra sätt. Majoriteten tror på de föreslagna förändringarna av myndighetsorganisationen och skriver: ”en organisation med endast en myndighet utgör en ändamålsenlig grund för att kunna skapa en effektivare och mera rationell

åklagarverksamhet”. Ändå lär inte rationaliseringsvinsterna, om de alls uppstår, komma direkt med omorganisationen.

Herr talman! Det är av stor vikt att vi varje år kan rekrytera nya åklagare så att vi inte kommer i ett läge där vi har för få åklagare. Det tar en stund att utbilda en åklagare. Så är ju inte fallet i dag, utan det är lite ryckigt och lite hackigt. Arbetsbördan för många av våra åklagare är i dagsläget mycket tung. I många fall, alltför många fall, är den alltför tung. Så kan det naturligtvis inte få fortsätta.

Det är förvånande att regeringen inte heller i årets budget visar någon större förståelse för åklagarnas behov. Vi har tidigare, och det är ju ett avslutat kapitel nu, ansett att åklagarna borde tillföras 50 miljoner mer. Det kan vi bara beklaga, liksom naturligtvis Sveriges åklagare och de brottsoffer som inte får upprättelse. De står säkert också i kön och klagar.

Herr talman! Åklagare och polis har den gemensamma uppgiften att svara för samhällets brottsbekämpning. Polisen bedriver den utredande och klaggörande delen av förundersökningen som genom åklagarens försorg i förlängningen ska leda till en lagföring. Vi delar majoritetens uppfattning att det är möjligt att effektivisera åklagarväsendet genom att införa en enmyndighetslösning. Men vi avstyrker inrättandet av de fyra så kallade kunskapscentrumen, som enligt majoriteten ska bli specialister på var sitt område och samtidigt sköta överprövningen av samtliga mål inom sitt specialområde.

De resurser som eventuellt kommer att frigöras med den nya myndighetsstrukturen måste enligt vår uppfattning tillföras den operativa åklagarverksamheten. Vi menar att metodutvecklingen bör ske inom polisen men naturligtvis i nära samverkan med åklagarmyndigheterna. Frågor om rättsutveckling bör hållas samman hos Riksåklagaren och inte splittras upp genom att fördelas på olika orter ute i landet där man ska föra olika ämnen och bli specialister på hela landets brottslighet.

Herr talman! Vi förordar alltså att de nuvarande regionala nivåerna behålls även inom den nya myndigheten, främst för att underlätta styrningen av åklagarverksamheten. Vid den regionala nivån ska även vissa personalfrågor hanteras. Här finns bättre förutsättningar och större och djupare personkännedom, och det är viktigt i en sådan här organisation, än vad som är möjligt om personalfrågorna ska skötas från åklagarväsendet i Stockholm för hela Sverige.

Respektive regional nivå ska arbeta för att utveckla samarbetet med polisen främst vad gäller det löpande operativa arbetet. Vid den regionala nivån ska även överprövningsverksamheten hanteras, och arbetet i respektive region ska ledas av en överåklagare. Vi anser alltså att regeringens förslag bör avslås och att regeringen bör ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett nytt organisationsförslag med den inriktning som vi har skisserat i både motion och reservation nr 1. Därför, herr talman, yrkar jag också bifall till reservation nr 1.

Anf. 79 KARIN GRANBOM (fp):

Herr talman! Folkpartiet delar majoritetens uppfattning om att åklagarorganisationen behöver organiseras om. Den nu föreslagna organisationen leder förhoppningsvis till lägre administrativa kostnader och till att den lokala verksamheten, där det operativa arbetet utförs, förstärks. Vi

Prot. 2004/05:45

7 december

*En ny åklagar-
organisation*

har dock en reservation och ett särskilt yttrande i betänkandet. Reservation 2, som jag härmed yrkar bifall till, delar vi med Kristdemokraterna.

Vi anser att myndigheten inte bör sköta tillsynen av sig själv, för detta skapar trovärdighetsproblem. I regeringens förslag ska de så kallade nationella utvecklingscentrumen ha ansvar för tillsyns- och överprövningsverksamheten.

Det ska även i det centrala myndighetskansliet finnas funktioner av denna typ, och de ska också handlägga klagomål mot anställda inom åklagarväsendet.

Justitieombudsmannen ska få en ny chef. Och jag skulle vilja passa på att gratulera vår kunniga och väldigt professionella kanslichef – hon har tyvärr precis lämnat kammaren – som har blivit ny chef för denna viktiga instans, Justitieombudsmannen.

Statskontoret har som remissinstans varit tveksamt till detta förslag som läggs fram. Jag förstår inte vilka fördelar som regeringen och majoriteten ser i att integrera tillsynen i myndigheten själv. Jag skulle därför vilja att företrädaren för majoriteten, Helena Frisk, i sitt anförande lyfter fram detta och förklarar vilka fördelar som finns med detta. Är det praktiska skäl, eller är det ekonomiska skäl? Om detta är fördelarna tycker jag inte att de är tillräckliga. De är inte tillräckligt övertygande för mig. Det får nämligen inte finnas den minsta misstanke om att den som har ansvaret för tillsynen inte sköter sitt arbete.

Att förlägga tillsynen i en extern organisation skulle öka förtroendet. För att spara pengar skulle man kunna se till så att tillsynen av polisen och åklagarväsendet och kanske någon annan myndighet samlas i en och samma organisation.

Jag ska därefter övergå till det särskilda yttrandet. När man gör om åklagarmyndigheten för att effektivisera verksamheten borde man också avskaffa den fristående Ekobrottsmyndigheten och arbeta in den i åklagarmyndigheten. Varför ska vi egentligen ha en fristående ekobrottsmyndighet? Flera utvärderingar visar att en fristående myndighet för ekobrott leder till extra kostnader och en onödigt stor administration.

Ekobrottsbekämpning är svår, och ofta är målen väldigt omfattande. Den ekonomiska brottsligheten ökar i Sverige, och den kostar samhället enorma summor. Ekobrotten är ett hot mot våra ekonomiska system och ytterst också ett hot mot demokratin och välfärden. Därför bör vi satsa rejält på att bekämpa skattesmitare, bedragare, brottslingar på finansmarknaden och andra typer av ekobrottslingar. Självklart måste de åklagare som tar hand om dessa mål vara specialister just på ekobrott. Men, som tidigare sagts, dessa åklagare borde kunna arbeta inom den ordinarie verksamheten så att allt sker till så låga kostnader som möjligt.

Anf. 80 OLLE SANDAHL (kd):

Herr talman! I det stora hela välkomnar Kristdemokraterna förslaget till en ny åklagarorganisation. Det gör också utskottet, och det är bra. Det ger förutsättningar för en effektivare verksamhet och högre kvalitet.

Det finns dock ett område som vi kristdemokrater vill ha annorlunda. Som oppositionsparti är vi vana vid att vara ensamma och ligga lite före. Men i detta ställningstagande är vi inte ensamma. Vi är i gott sällskap. Vi har samsyn med minst Justitieombudsmannen och Statskontoret.

Med risk för att leverera en déjà vu-upplevelse vill även jag gratulera Cecilia Nordenfelt till utnämningen till justitieombudsman. Tyvärr har hon lämnat lokalen. Men hon är säkert läskunnig och kan ta del av detta via protokollet. Jag önskar henne lycka till i detta betydelsefulla och maktpåliggande värv.

Man kan också lite grann mellan raderna ana att det inte bara är Justitieombudsmannen och Statskontoret som ger oss stöd, och även Folkpartiet. Utskottsmajoriteten vacklar lite grann och lutar möjligen något åt vårt håll.

Vår invändning mot förslaget gäller tillsynen över åklagarmyndigheten. Vi kristdemokrater anser att det är principiellt felaktigt att en myndighet utövar tillsyn över sig själv.

Majoritetens maktallians och vi har uppenbarligen olika syn på betydelsen av principen om oberoende tillsynsförfarande i en rättsstat. Det förvånar mig mycket. Förvåningen blir inte mindre när man under den förra debatten kunde höra Britta Lejon säga att förtroendet för rättssamhället är av avgörande betydelse. Hon sade ungefär detta.

Av för mig okända skäl tycks just rättsväsendet vara det enda område där denna princip kan sättas åt sidan. Inom näringsliv, regeringsmakt, hälso- och sjukvård, utbildningsväsende, kommunal verksamhet och så vidare ses det som en självklarhet att tillsyn sker oberoende. I centrum av rättssamhället, i själva hjärtat, är det tydligen inte så viktigt. En förklaring behövs.

I kommittébetänkandet *Förstärkt granskning av polis och åklagare* redovisas brister i den ordinarie tillsynen över åklagarna och polisen. Kommittén slog fast att det vore en fördel om tillsynen utövades från ett oberoende organ. Märkligt nog förordade kommittén ändå inte att tillsynen över åklagarna och polisen skulle bli fristående.

Polisens internutredningar ifrågasätts av och till. Exempel på detta är Justitiekanslerns rapport om rutiner vid utredningar av dödsfall i samband med myndighetsingripanden och Osmo Vallo-utredningen.

Lagmannen Lena Berke menar att en anledning till att det är svårare att få åtalade polismän fällda är brister i utredningen.

Som jag inledningsvis nämnde anser inte JO i sitt remissvar att den föreslagna omorganisationen minskar behovet av att överväga en fristående tillsyn över åklagarväsendet.

Statskontoret anser att den nya myndigheten kommer att utöva tillsyn över sig själv. Och det finns enligt Statskontoret därför anledning att se över om den externa tillsynen behöver förstärkas.

Med automatik uppstår trovärdighetsproblem när en organisation ska utreda sig själv. Särskilt illa är det när det gäller samhällets rättssystem, där behovet av trovärdighet är av allra högsta dignitet.

Betänkandet hänvisar i bakgrunden till sitt avslagsyrkande till att Justitiedepartementet för närvarande utformar direktiv till en utredning som ska ta fram förslag på ett fristående utredningsorgan. Den så kallade Tillsynsutredningen pågår också för att göra en fördjupad analys av grunderna för och motiven till en särskild lag om statlig tillsyn.

I dagens betänkande skrivs när det gäller tillsyn: ”Detta utesluter naturligtvis inte att ytterligare förbättringar kan komma att behövas.” Utskottet ser också fram mot kommitténs betänkande som får ”utvisa om det finns något behov av ytterligare förändringar.” Utskottet skriver

också: "Någon åtgärd från riksdagen är för närvarande inte påkallad beträffande tillsynen inom åklagarorganisationen." Av detta framgår att utskottet åtminstone har bäddat för ett framtida tillmötesgående av vår motion. Läget ser lite hoppfullt ut för ett stöd vid senare tillfälle. Men fortfarande kan man undra vad dagens tvekan beror på.

Att en fristående tillsynsorganisation, gärna samordnad för tillsyn av exempelvis polisen, möjligen skulle kosta något mer får inte bli ett avgörande hinder. Därför vill vi kristdemokrater att regeringen återkommer med förslag på en helt fristående tillsynsorganisation avseende åkagarväsendet.

Som en logisk följd av det som jag just har sagt yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 81 HELENA FRISK (s):

Herr talman! Tiderna förändras. Hela samhället förändras – ibland bra mycket snabbare än vi kanske önskar.

För inte så hiskligt många år sedan – i och för sig beror det kanske lite grann på vem man frågar – nämligen år 1996, deltog jag som vid den tidpunkten var relativt ny i riksdagen i en av mina första och största riksdagsdebatter. Det gällde 1996 års åklagarreform, som lade grunden för en effektivare åklagarverksamhet.

Jag kan inte påstå att jag i det läget kände mig alldeles säker på hur mina argument skulle tas emot av oppositionen. Dock kände jag mig även då trygg eftersom förslaget också den gången var väl förankrat i hela åklagarorganisationen. Jag måste ändå säga att jag känner mig ännu tryggare med det nu liggande förslaget.

Det beror på flera saker, bland annat på att jag som ordförande i Riksåklagarens rådgivande nämnd har haft möjlighet att följa arbetet på ganska nära håll. Men det har naturligtvis flera med mig haft möjlighet till eftersom Riksåklagarens rådgivande nämnd består av en representant för varje parti som finns representerat i riksdagen, vilket är bra. Jag kan inte påstå att representanterna i nämnden alltid ger ett tydligt uttryck för sin exakta partipolitik eller för sin skepticism vad gäller den nya åklagarreformen eller Ekobrottsmyndighetens vara eller inte vara. Men det kan förstås handla om att man inte är riktigt överens i det egna partiet, eller i de olika partierna, i de här frågorna – i och för sig inte mitt problem.

Hursomhelst tänkte jag nu i korthet berätta om vad reformen faktiskt går ut på.

Under senare år har förutsättningarna för åklagarverksamheten förändrats på många olika sätt. Det är nu fler ärenden att hantera. Det handlar också om nya och grövre former av brottslighet, inte minst vad gäller den organiserade gränsöverskridande brottsligheten.

Den här nya brottsligheten ställer ökade krav på specialistkunskap. Konkret innebär förslaget att det från och med den 1 januari nästa år blir en enda myndighet med målet att skapa en organisation som borgar för hög och effektiv lagföring, för man behöver få ut fler åklagare på fältet och delvis minska de administrativa kostnader som i dag inte möjliggör detta.

På central nivå kommer det att finnas tre avdelningar.

En administrativ avdelning ska ge stöd såväl åt kamrarna som åt den centrala ledningen. Avdelningen ska utveckla den administrativa ser-

vicenivån för att på så sätt kunna frigöra resurser just för den operativa verksamheten.

Rättsavdelningen kommer att ha ansvar för målen i Högsta domstolen och för centrala internationella frågor, central rättsutveckling med mera.

Åklagaravdelningen blir en viktig kontaktpunkt för kammarcheferna i landet när det gäller operativa frågor och samordning av kamrarnas verksamhet.

Det kommer också att inrättas fyra utvecklingscentrum som jag tror kommer att betyda väldigt mycket. De kommer att vara belägna i Stockholm, Umeå, Göteborg och Malmö – varje centrum med sin egen uppgift för utveckling av åklagarverksamheten.

Centrumet i Stockholm kommer att vara inriktat på narkotikabrott, eko- och förmögenhetsbrott med mera. Centrumet i Umeå kommer att ha sitt fokus på bland annat brottsofferfrågor. I Malmö handlar det om smugglingsbrott, hatbrott och hets mot folkgrupp. I Göteborg kommer man främst att jobba med vålds- och sexualbrott.

Det här är områden som väcker stor uppmärksamhet, inte minst i medierna. Därför är utvecklingscentrumens uppgift viktig. Man ska där jobba med rättslig utveckling, analys och uppföljning av rättstillämpningen, arbetsmetoder, kunskapsuppbyggnad med mera.

Det kommer också att inrättas ett ledningsråd eftersom den lokala verksamheten inte längre ska ledas från regionerna. Där ingår fem kammarchefer som har utsetts av sina kolleger i landet. I ledningsrådet kommer man att träffas ungefär en gång i månaden för att ta upp frågor som rör hela verksamheten. Det gör att man egentligen kommer att stå närmare Riksåklagaren än vad som är fallet i dag, och man får en nyckelroll i utvecklingsarbetet.

Som sagt: Tiderna förändras. Hela samhället förändras. Det innebär att också rättsväsendet måste förändras och utvecklas.

Avslutningsvis vill jag säga att för att nå målet om att verksamheten ska bedrivas med högt ställda krav på rättssäkerhet och kvalitet och på att alltför många brott ska leda till lagföring är det viktigt att man åstadkommer en bättre och mera hållbar brottsutredningsverksamhet. Det handlar om ett fördjupat samarbete mellan polis och åklagare och om att samordna sina insatser så att de samlade resurserna används så effektivt som möjligt. Där tror jag att den nya åklagarorganisationen med sina utvecklingscentrum kommer att spela en stor roll.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 82 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! Jag bad Helena Frisk att ge mig en förklaring till att man vill arbeta in tillsynen i myndigheten i stället för att lägga tillsynen i en intern organisation. Justitieministern har ju sagt att polisens tillsyn ska ske utanför myndigheten själv – detta för att man ska kunna känna en stor trovärdighet för att det här fungerar väl.

Har Helena Frisk någon kommentar till detta? Varför ska inte samma sak gälla för åklagarmyndigheten, och hur ska ni kunna garantera att det inte finns någon som helst misstanke om att det här arbetet inte sköts helt och fullt professionellt och noggrant?

Anf. 83 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Vi överväger den frågan, men vi för inte in den nu. Jag tror att det bland annat skulle fördröja införandet av den nya organisationen, som vi hoppas träder i kraft den 1 januari 2005.

Precis som sades här tidigare pågår det ett arbete i Justitiedepartementet. I det avseendet är jag, kan jag säga, inte längre tveksam, för jag vet att direktiv till en utredning som ska få i uppdrag att just se över tillsynsfrågan är på väg fram.

Anf. 84 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! Då kan jag bara hoppas att ni läser protokollet från i dag och en gång till tänker till kring att ni ska fortsätta att överväga frågan. Jag står fast vid vad jag tidigare har sagt. Jag tror nämligen att det blir en bättre tillsyn om tillsynen ligger utanför myndigheten så att myndigheten inte ska se till att allting går rätt till inuti sig själv eftersom det kan skapa trovärdighetsproblem. Åtminstone kommer man ifrån den problematiken om man ser till att lägga den delen utanför organisationen.

Anf. 85 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Det här arbetet pågår, som sagt. Jag överlåter, måste jag säga, denna fråga åt utredaren. Jag kan inte säga att jag ”köper” Karins förslag rakt av, utan jag vill nog att en utredare får titta på frågan och sedan återkomma med förslag som vi därefter får titta på.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 8 december.)

10 § Vissa ändringar i lagen om Sveriges riksbank

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2004/05:FiU19

Vissa ändringar i lagen om Sveriges riksbank (framst. 2004/05:RB3).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 8 december.)

11 § Prövning av verkställighetshinder i utlänningsärenden

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU3

Prövning av verkställighetshinder i utlänningsärenden (prop. 2003/04:59).

Anf. 86 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Fru talman! Vi behandlar i detta betänkande 2004/05:SfU3 prövning av verkställighetshinder i utlänningsärenden. Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 1 och avslag på övriga reservationer.

Förslaget om prövning av verkställighet i utlänningsärenden är bland annat en del i den process som riksdagen beställt för att lägga ned Utlänningsnämnden och överföra prövningen av asylärenden till domstol. Jag konstaterar också att det är en uppföljning av det beslut som riksdagen antog i samband med inrättandet av möjligheten till ny ansökan.

Utskottet anförde följande: Utskottet förutsätter att regeringen följer utvecklingen av formerna för ny ansökan och lägger förslag om åtgärder, om sådana visar sig erforderliga.

Dagens system med en möjlighet till ny ansökan efter beslut i Utlänningsnämnden har skapat en ärendebalans i nämnden som trycker undan möjligheten att snabbare behandla de överklaganden i asylärenden som inrättandet av nämnden byggde på. Det förslag som nu behandlas är en beställning från socialförsäkringsutskottet och riksdagen.

Redan vid inrättandet av Utlänningsnämnden konstaterades att nämnden erhöll ett stort antal ärenden i balans, vilket innebar att man ej på ett tillfredsställande sätt kunde ta sig an de nya överklagandeärenden som kom efter beslut i Migrationsverket. Det var en stor ryggsäck som riksdagen varit medveten om, men som likväl medfört stark kritik mot långa handläggningstider från vissa partier här i kammaren.

Möjligheten till ny ansökan skulle, när den tillskapades, utgöra en ventil i vissa ärenden då situationer uppkom efter beslut som gjorde att verkställighet av avvisning inte kunde genomföras. Ny ansökan har här efter för många blivit en naturlig del i processen, vilket gjort att handläggningstiden för asylärenden markant förlängts. Instrumentet kan härigenom, såsom bland annat ansvarig minister framfört, innebära ett systemfel i asylprocessen som får inhumana konsekvenser.

Att uppleva en situation av otydlighet i systemet, där man inte ser ett slut på handläggningen av ett asylärende, är inte till gagn för de asylsökande. Detta framfördes till utskottet under föregående vecka i samband med att den av regeringen tillsatta nationella samordnaren Marie Hessle besökte socialförsäkringsutskottet.

Otydligheten i asylprocessen är inte bra och innebär att många människor invaggas i en tro att nästa nya ansökan kan innebära ett annat ställningstagande från Utlänningsnämnden – detta trots att antalet positiva utfall på nya ansökningar är ytterst begränsat.

Denna hantering av möjligheten till ny ansökan var inte riksdagens mening när denna ventil tillskapades. Den dåvarande utskottsmajoriteten uttryckte redan då oro över det ökande antalet nya ansökningar och dess negativa konsekvenser för systemet.

Utöver att förhållningssättet till ny ansökan skapar problem av otydlighet, uppstår även problem i handläggningen av asylärenden. Antalet nya ansökningar beräknas för innevarande år kunna gå upp till 6 000, vilket innebär en extra stor belastning på övrig hantering inom i dag Utlänningsnämnden.

Fru talman! Att inte vidta några åtgärder inför införandet av en domstolsprövning i asylärenden den 1 januari 2006 innebär att den nya instans- och processordningen får samma dåliga start för sin verksamhet som Utlänningsnämnden erhöll vid inrättandet och som så starkt har kritiserats av vissa i denna kammare.

Utskottet har informerats av ansvarig statssekreterare om förhållandet och tycks vara väl medvetet om de problem som kan uppstå. Undanträngningseffekterna blir markanta då ärenden i balansen ska ges förtur i det nya systemet och dessutom måste behandlas inom ramen för övergångsbestämmelser.

Utskottets ledamöter tycks erkänna problematiken men är inte beredda att vidta åtgärder. En större grupp undertecknare av en enskild moderatmotion tycks dock vara beredda att gå långt i att finna en majoritet för att nå regeringens ambition, att minska den ryggsäck som domstolen ska hantera efter ett ikraftträdande av NIPU.

Att, som framkom i kammardebatten föregående vecka, ge permanent uppehållstillstånd för allt ifrån 20 till 70 000 personer som i dag befinner sig i Sverige som asylsökande, gömda eller illegalt närvarande i landet, kan inte vara ett reellt förslag även om detta, såsom det uttrycktes, ska utgöra en engångsföreteelse i samband med införandet av vad som beskrivs som en rättssäkrare hantering. Att genomföra en form av generell amnesti skulle innebära en stor rättsosäkerhet, helt i strid med vad som tidigare beslutats i denna kammare.

Låt mig ge fyra punkter för att klargöra den socialdemokratiska gruppens skäl för att på ett ansvarsfullt sätt införa den av riksdagen begärda nya instans- och processordningen. Problematiken om ny ansökan finns kvar i systemet fram till ikraftträdandet av domstolsprövningen.

- Fler asylärenden kommer att finnas i balansen vid införandet av en ny instans- och processordning, ärende som då kommer att avgöras i nytt, mera kostnadskrävande system.
- Alla får vänta längre tid i mottagningssystemet på grund av att färre överklagade asylärenden kan avgöras av Utlänningsnämnden.
- Oavslutade NUT-ärenden måste vid ikraftträdande av ny ordning hanteras av domstol, och det kommer att krävas övergångsbestämmelser.
- Dimensioneringen av det nya systemet blir problematiskt. Domstolarna kommer att behöva väsentligt större resurser, såväl ekonomiskt som personellt. Det kommer att behövas betydligt fler domare och tolkar för hantering av de nya ansökningarna.

Fru talman! Som jag tidigare uttryckt det tycks samtliga partier bekräfta den bild som beskrivs kring effekterna av det nuvarande systemet med ny ansökan och de problem som systemet skapar. Tyvärr tvingas jag konstatera att en majoritet i utskottet inte tycks vara beredd att vidta de åtgärder som behövs för att en av riksdagen beställd åtgärd, införandet av en ny domstolsprövning av asylärenden, ska få den start som alla tycks vara överens om behövs.

Även om det tycks finnas en skiljelinje i fråga om införandet av förslaget om verkställighetshinder i utlänningsärenden och borttagande av NUT vill jag, som migrationsministern uttryckte det föregående vecka, sträcka ut en öppen hand för att finna breda majoriteter i frågor som berör ett så känsligt område som den svenska asytpolitiken.

Anf. 87 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Det betänkande som vi nu har att ta ställning till berör en liten del av asylprocessen. Den är inte ointressant, men den är ryckt ur sitt sammanhang.

Sverige har sedan lång tid tillbaka en positiv historia när det gäller invandring. Många av de tekniska innovationerna och införandet av ny teknologi har varit förenade med arbetskraftsinvandring, teknikinvandring till Sverige. Det är först under senare årtionden som invandringen delvis blivit ett problem – kanske beroende på den här kammarens arbete och beslut.

Det är ingen tvekan om att svenska folket och svenska politiker har velat mycket väl med den invandringspolitik som förts och förs i dag. Man vill humanitet, man har stor välvilja, men det har ändå blivit mycket fel i själva invandringen. Av dem som i dag får permanent uppehållstillstånd i Sverige är det mindre än 10 % som har flyktingstatus. 40 % är sådana som får det av humanitära skäl. Man skulle kunna tro att de humanitära skälen härrör från deras hemländer eller från det de flydde ifrån, men ungefär 80 % har så att säga förvärvats i Sverige under en grym asylprocess, som jag tycker har utvecklats till något av en humanitär katastrof. Resterande delen av permanenta uppehållstillstånd gäller familjeåterföreningar, som det finns mycket starka skäl för.

Vi moderater har kritiserat asylprocessen. Vi tycker att det är en dålig rättssäkerhet i nuvarande tingens ordning. Den inger falska förhoppningar för många av de människor som söker asyl, och den uppmuntrar till en mycket grym människosmuggling som närmast blivit en industri och delvis är förenad med organiserad brottslighet.

Vi tycker därför i likhet med vad en enhällig riksdag ansåg redan 2001 att asylprocessen måste förändras och en ny instansordning införs. Det förslag i regeringens proposition som behandlas i detta betänkande löser inga av dessa grundläggande problem. Propositionen har en lång resa bakom sig i denna kammare. Den togs upp redan under våren och har bordlagts, bordlagts och åter bordlagts i utskottet. Nu förefaller det som om vi ska komma fram till beslut i morgon bitti med anledning av denna proposition.

Enligt min uppfattning borde propositionen ha behandlats i ett sammanhang tillsammans med en ny instansordning, det vill säga hur man prövar asylsökande. I det läget hade vi fått en bättre tingens ordning, och vi hade fått en större helhet i hela asylprocessen. Nu har regeringen och socialdemokraterna i riksdagen i stället valt att rycka ut denna fråga ur sitt sammanhang.

Fru talman! Det är nog så att det finns en genuin misstro mot den sittande regeringen i denna fråga liksom mot det statsråd som nu sitter och även alla hennes företrädare beroende på att den nya instansordningen inte har kommit till stånd efter riksdagens begäran 2001. Min uppfattning är att kammaren inte litar på att det verkligen kommer ett förslag i vår om en ny instansordning som uppfyller de krav som riksdagen har ställt på denna instansordning. Jag tror att det delvis är därför som vi hamnar i den debatt som nu förs om nya ansökningar i asylprocessen.

Jag vill säga att det är ytterst angeläget att få en ny instansordning beroende på att den nuvarande inte uppfyller kravet på en god rättssäkerhet. Så är inte heller fallet bara i Sverige. Vi har ju funnit att i ett stort antal

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

länder har alltifrån författningsdomstolar till jurister dömt ut liknande system. Det finns med andra ord ganska starka krav på att prövning av människors asylansökningar ska kunna ske i domstol. Det ställer krav på att det ska finnas ett tvåpartsförhållande och även möjlighet till muntlighet, det vill säga en rätt att kunna titta sin domare i ögonen och framföra egna åsikter och fakta i processen. Det är därför som de nya ansökningarna mycket väl hänger samman med den nya instansordningen.

Vi är mycket väl medvetna om att de nya ansökningar som nu finns såsom det fungerar är ett problem, men vi menar att detta måste tas i hela sitt sammanhang. Asylprocessen är i sitt sammanhang en humanitär katastrof. Vi kan inte se det som korrekt att bara avskaffa de nya ansökningarna nu och därmed försämrade rättssäkerheten för dem som nu råkar vara inne i processen om det kommer ett förslag från regeringen i vår till en ny instansordning och därmed en bättre rättssäkerhet längre fram. Vi vill inte få ett sämre förhållande och än sämre rättssäkerhet i de ärenden som nu behandlas eller ligger under ansökning. Vi vill inte vara delaktiga i ett sådant förfarande.

Vi ställer krav på att vi ska ha en humanitär och rättssäker invandrings- och asylprocess. Vi är lite ledsna över att den nu rycks undan i ett antal olika delbeslut. För det handlar inte bara om god vilja och välmenande politiker utan det gäller också att ställa krav och att få ett samlat beslutsfattande i hela beslutsprocessen.

Vi tycker att man när det gäller instansordningen måste komma till ett beslut och ett genomförande så snart det kan göras. Det måste skapas en instansordning för bedömning av asylansökningar med möjlighet att överklaga till allmän domstol. Men inom den allmänna domstolen måste det naturligtvis finnas någon form av spår eftersom asylärenden är förtursärenden och annars kan förorsaka en del problem med anhopning av ärenden. En del av rättssäkerheten är inte bara möjligheten att få sin sak prövad i domstolen. Asylprocessen måste också vara tämligen snabb med tanke på att så många far så illa under så lång tid som asylprocessen i dag pågår.

Vi ställer också krav på reformering av Migrationsverket. Vi har tittat på Riksrevisionens genomgång av Migrationsverket, de synpunkter och den kritik som har framkommit om alltför långsam hantering men även mot brister i ekonomiska resurser för att snabbare kunna hantera ärenden både rättssäkrare och humanare än en långvarig process innebär med lång väntan. Därmed kan man säga att en snabbare hantering blir billigare för skattebetalarna och humanare för dem som söker asyl.

Vi är väl medvetna om att det verkar komma att dröja ytterligare med att vid sidan av flyktingkvoten öppna för en arbetskraftsinvandring som är värd namnet. Det ska inte vara så att man ska behöva få psykiska problem av väntan i en asylprocess och bara på grund av detta ska kunna få stanna i Sverige. Vi vill värna om människor som vill arbeta och bygga sin framtid i Sverige. De ska inte behöva drivas till gränsen för självmord eller till allvarliga psykiska problem, få apatiska barn eller liknande utan det måste finnas ett spår genom vilket man kan komma till Sverige för att arbeta, driva företag, göra en insats i samhället och bygga sin framtid i Sverige.

Jag beklagar att utredningen om arbetskraftsinvandringen kommer långt efter det att den nya instansordningen förhoppningsvis har kommit

på plats. För oss är flyktingstatusen, arbete och företagande de främsta kriterierna för invandring. Vi anser med andra ord att regeringens förslag inte håller måttet utan bara är ett fragment av det som behöver beslutas och att det dessutom försämrar rättssäkerheten på kort sikt, även om det kan förbättra den på lång sikt.

Fru talman! Med detta yrkar vi moderater avslag på propositionen, bifall till reservation 2 och i övrigt bifall till utskottets förslag.

Anf. 88 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Dagens ärende har bordlagts och åter bordlagts, säger Per Westerberg. Frågan om ny instans- och processordning har förhalats, säger Per Westerberg. Men han är ju en pragmatiker som är mycket väl medveten om att processen fram till den här debatten har inneburit att vi har haft överläggningar och diskussioner och har försökt hitta gemensamma lösningar just för att värna det som vi slåss för här i kammaren: en generös och bra asylpolitik, som är väl förankrad i den svenska riksdagen och riksdagens partier.

Men det ärende som i dag debatteras, alltså borttagandet av NUT, är ett behov som vi alla gemensamt har framhållit eftersom vi har sett problematiken när Utlänningsnämnden startade sitt arbete och den ryggsäck som då kom in i processen och som har kritiserats härifrån.

När vi nu ska gå in i en domstolsprövning är det fråga om ett försök att inte ge den nya domstolsprövningen den ryggsäck som vi från kammaren har kritiserat. Har Per Westerberg något förslag till hur vi skulle kunna underlätta för domstolarna att inte få denna belastning och ytterligare förlängning av hanteringen av asylärendena?

Anf. 89 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Först tycker jag att det är oacceptabelt när en enig riksdag 2001 begär en ny instansordning och det kommer att dröja till 2006 innan vi i bästa fall har en sådan på plats. Under dessa fem år har vi därmed levt med en situation som har varit oacceptabel. Den har i många stycken lett till något av en humanitär katastrof. Många av dem som sökt asyl i Sverige har under tiden psykiskt mått fruktansvärt dåligt. Vi har också kunnat konstatera att de förvärvat sina humanitära problem just i Sverige, inte på de platser som de kommer ifrån.

När det gäller de nya ansökningarna har det funnits diskussioner, men jag tror att även Göte Wahlström kunde se redan i våras att det var ganska uppenbart att en riksdagsmajoritet inte skulle släppa igenom denna proposition med mindre än att det kom ett förslag om en ny instansordning kopplat till detta. För oss ligger instansordningen väldigt nära här.

Göte Wahlström berör vad vi har för förslag och pratar om problemen för den nya instansordningen. Då vill jag säga till Göte Wahlström att vi moderater faktiskt ser människorna, de som ska behandlas av instansordningen, och deras rättssäkerhet och situation före de administrativa problemen. Hur skulle man då ha agerat? Jo, det är väl alldeles uppenbart. Förslaget om en ny instansordning borde ha lagts fram betydligt tidigare. Kunde man då ha lagt fram det tillsammans med en förändring av nya ansökningar till en mera restriktiv ordning så hade det blivit ett bra beslut. Nu verkar det dröja ytterligare med instansordningen till någon gång

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

i mars eller april. Låt oss hoppas att det kommer ett beslut i vår. Då bör vi kunna ta beslut om NUT också.

Anf. 90 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag har viss förståelse för otåligheten från Per Westerbergs sida när det gäller införandet av ny instans- och processordning. Vi har ju båda varit delaktiga i denna process på olika sätt, även om det har varit en annan talesman från Moderaterna i frågan tidigare. Men vi har ju varit väl införstådda med den problematik och den komplexitet som råder på det här området. Vi har suttit ned gemensamt. Vi har haft utredningar för att se över utlänningslagstiftningen, och vi känner till tidsaxeln för ett ärendes handläggning här i kammaren.

Nu har vi fått ett beslut. Vi hade en debatt så sent som föregående vecka där vi konstaterade att medel nu har avsatts för att komma i gång och kunna få en ny instans- och processordning på plats från 1 januari 2006. Det är ju inför inrättandet av det här som vi nu vill skapa förutsättningar för att positivt kunna komma i gång med den här processen. Beslutet kan vi säga redan finns på plats. Det är datumsatt, och det är ju för att det arbetet ska kunna komma i gång på ett bra och riktigt sätt som vi nu vill ta bort ny ansökan som instrument. Jag beklagar då att Moderaterna inte vill hänga med hela vägen ut. Man bejakar problematiken, men man är inte beredd att se till att verkställa de beslut som behöver verkställas inför genomförandet.

Anf. 91 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Det har tagit tid med den nya instansordningen. Ja, vi moderater och, vågar jag säga, hela den borgerliga alliansen har nog väsentligt högre ambitioner än Göte Wahlström i den delen. Det ska inte behöva ta fem år från ett enhälligt yttrande i riksdagen till att man får en sådan på plats. Trots allt är det faktiskt Göte Wahlströms socialdemokratiska regering och hans vänsterallians som bär ansvaret och förfogar över riksdagsmajoriteten, och det är väl snarast splittringen i denna vänsterallians som har orsakat den röra vi nu sitter i.

För oss moderater är det alldeles oacceptabelt att offra människors rättssäkerhet för ett problem i införandet av en ny instansordning – vi vet heller inte till fullo hur den kommer att se ut. Rättssäkerheten för tusentals människor som finns i processen är för oss ett starkt argument för att inte rusa åstad, dessutom med ett lagtekniskt arbete i den proposition som föreligger som vi inte tycker är bra skriven. Vi har dessutom en ganska stark lagteknisk kritik mot det lagstiftningsarbete som ligger på riksdagens bord och som vi också yrkar avslag på.

Vi offrar inte människorna för processernas skull. Vi står på människornas sida.

Anf. 92 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! För den optimistiskt lagde skulle man kanske kunna säga att vi nu verkar befinna oss i slutet av lång natts färd mot dag. Det förefaller, om man läser de olika partiernas yttranden i utskottsbetänkandet, som om vi inom en inte alltför avlägsen framtid skulle kunna få en ny, mera rättssäker instansordning för att hantera asylärenden. Det förefaller

också finnas möjlighet att relativt snart få en ny ordning för det här med nya ansökningar och de problem som finns med detta.

Vi i Folkpartiet liberalerna har mycket länge arbetat för att vi skulle kunna få denna nya, mera rättssäkra instansordning. Vi har velat ha ett system där domstolar ska avgöra det hela, där människor får möjlighet att ha en muntlig förhandling och där rättssäkerheten blir avsevärt större än i den nuvarande ordningen. Men vi har också sett problemen med de nya ansökningarna och utvecklingen av dem.

Som redan har nämnts i dagens debatt, och många debatter i denna kammare, har regeringen ju inte varit speciellt engagerad – om jag uttrycker mig försiktigt – i att skaffa fram denna nya instansordning. Det är många år som har gått sedan det fanns ett utredningsbetänkande där partierna var relativt eniga, och det är flera år som har gått sedan en enig riksdag beställde denna ordning, men det har inte hänt någonting, utan ärendet har i olika omgångar förhalats. I stället har det kommit som är den formella anledningen till dagens debatt: en proposition om att inskränka möjligheterna till nya ansökningar.

När vi diskuterade den här frågan inom Folkpartiet liberalerna i början av det här året sade vi oss att trots den mångåriga och hårda politiska striden om detta är det viktigaste att få en bättre tingens ordning för de människor som berörs. I vår motion med anledning av propositionen inledde vi med att säga att vi var beredda att göra detta med de nya ansökningarna om vi samtidigt fick en ny instansordning. Detta förde vi fram. Vi fick en hel del kritik, kan jag väl säga, från partier i denna kammare som vi i vanliga fall brukar tycka ungefär likadant som i den här typen av frågor, men vi var beredda att ta den diskussionen om man skulle kunna komma fram till att vi skulle rätta till bägge de här två stora felen i svensk asylhantering.

Som majoritetsförhållandena ser ut i denna kammare innebar det ju att regeringen under våren hade möjlighet att få majoritet för bägge dessa saker, bara man accepterade att de skulle ske samtidigt.

Vi hade en hel del samtal. De var i och för sig angenäma, kan jag säga till ministern, som jag är glad att se här i kammaren, men i substans hände det ju ingenting på området eftersom det inte var möjligt att nå en uppgörelse om just det som vi hade föreslagit. Göte Wahlström nämnde tidigare något om en nu utsträckt hand från Socialdemokraterna sedan förra veckan. Den utsträckta handen från Folkpartiets sida har funnits åtminstone sedan motionen väcktes i februari.

Det hände som sagt var inget. Det som hände var i stället att i de budgetförhandlingar som ägde rum mellan Socialdemokraterna och de två stödpartierna har uppenbarligen regeringen bestämt sig för att man ska kunna ställa upp på en ny instansordning, men detta har man gjort med pistolen mot pannan. Det var tydligen det som var nödvändigt för att få ett instämmande från den socialdemokratiska sidan.

Som det nu blir i utskottets behandling av den här frågan blir det kanske en ny instansordning från och med januari 2006, även om det som vi nu på senare tid har hört snarare tyder på att det kommer att ta längre tid än så. Nu finns det eventuellt möjlighet att bägge de här tingen ordnas samtidigt, alltså det som vi krävde från Folkpartiets sida i början av året: att man både ser till att man får en ny instansordning och att man kraftigt inskränker möjligheterna till ny ansökning. Och det är väl bra så långt.

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

Det vi då inte är överens om, vilket framgår av reservationerna, är att Socialdemokraterna fortfarande vill införa inskränkningen i möjligheten till nya ansökningar innan det nya och rättssäkra förfarandet har införts. Det är den avvägningen som vi från Folkpartiets sida är förbryllade över, det vill säga hur man ser på detta från Socialdemokraternas håll. Om man delar – det gör man väl numera – uppfattningen att den nuvarande instansordningen inte är tillräckligt rättssäker, vad är det då som gör att man i ett antal månader vill ha en situation då man behåller denna från rättssäkerhetssynpunkt mindre tillfredsställande ordning och samtidigt inskränker möjligheterna till nya ansökningar?

I avvägningen mellan de praktiska problemen, som i sista hand förstås är departementets och ministerns sak att hantera, tillsammans med de instrument som regeringen har, har man uppenbarligen från Socialdemokraternas sida sagt att det är bättre att ha denna blandning av systemen. Det ena är rättssäkert otillfredsställande och också det andra är en inskränkning i rättssäkerheten under ett antal månader. Min fråga till Socialdemokraterna är förstås: Hur kommer det sig att man är beredd att göra denna avvägning?

Fru talman! Jag yrkar från Folkpartiets sida bifall till reservation nr 3.

Anf. 93 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Bo Könberg gladdes över den utsträckta handen, och jag vill påstå att den utsträckta handen funnits under lång tid. Jag har tidigare i debatter uttalat min glädje över att vi i kammaren har den uppfattning som vi har och slipper de krafter som andra parlament i Europa har när de diskuterar asylpolitiken.

Det här är upprepningarnas debatt. Bo Könberg säger nu att ärendet förhalats och förhalats av NIPU. Jag vill påstå att vi i så fall varit ganska överens om den förhållningen då vi tillsammans försökt hitta lösningar. Vi har också varit ganska väl införstådda med den problematik som finns med ärendet. Jag upplever att de uppriktiga, öppna och konstruktiva diskussioner som vi tillsammans haft gjort att vi sett problematiken. Vi har varit införstådda med problematiken och borde därigenom också vara införstådda med att det tar sin tid att finna denna lösning.

Vi står på människornas sida, sade Per Westerberg tidigare, och det upplever jag att vi gör allesammans. Men Bo Könbergs resonemang kring frågan om rättssäkerheten gör att jag undrar hur han ser på situationen att den sökande gång på gång får komma in med ny ansökan och vi gång på gång får signaler om de negativa effekterna, inte minst för barnen, som just förhållandet att det inte finns ett slut på processen medför.

Jag upplever att vi står på människornas sida, men när vi i dag debatterar frågan ser vi den kanske lite olika när det gäller lagen. I grund och botten tror jag att vi har människornas bästa för ögonen. För vår del handlar det alltså om de mycket negativa signaler som vi får om effekterna av ny ansökan som instrument när ärendet inte handläggs på rätt sätt, alltså så som vi i riksdagen tidigare varit överens om att det borde handläggas.

Anf. 94 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag ställde en fråga till Socialdemokraterna och fick en fråga tillbaka. Jag ska börja med att svara på den.

Jag trodde att jag hade gjort klart att vi tycker att den nuvarande ordningen vad gäller nya ansökningar är otillfredsställande. Det var skälet till att vi i motionen i början av året yrkade på att den skulle avskaffas och i huvudsak instämde med regeringen på den punkten och beträffande det materiella innehållet. Den enda skillnaden var att vi begärde att det skulle ske samtidigt. Detta hade ni under hela våren och sommaren möjlighet att tacka ja till – och skulle egentligen fortfarande haft så sent som i dag – men nu avvisar ni det.

Den fråga jag ställde var, tycker jag, värd att besvaras. Den gällde hur Socialdemokraterna, i det här fallet Göte Wahlström, ser på situationen att ni under ett antal månader behåller ett system som ni själva numera betraktar som otillfredsställande från rättssäkerhetssynpunkt samtidigt som möjligheterna till nya ansökningar kraftigt inskränks. Det var min fråga.

Anf. 95 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är ju så att vi efter den 1 januari 2006 egentligen inte längre har någon möjlighet till ny ansökan. Inför den processen har vi kanske olika uppfattningar. Jag upplever nämligen inte att det system som vi har i dag – och som är en produkt av ett folkpartistiskt initiativ, det vill säga att ha en utlänningsnämnd – bedriver en verksamhet som är rättsosäker på det sätt som Bo Könberg kanske försöker göra gällande i debatten.

Jag har i dagens debatt inte heller hört någonting från Folkpartiets sida om föregående veckas diskussion som gällde hur man skulle ta sig in i den nya instans- och processordningen genom att i princip ge generell amnesti till de i Sverige befintliga asylsökande som inte kan få verkställighet inom en viss tid – gömda människor, de som i dag finns här illegalt och av andra skäl. Det inlägget har jag i dag inte hört från Folkpartiet. Är det en ny ingång i dag i förhållande till föregående vecka?

Anf. 96 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Den senare frågan var nog retorisk. Självklart är det inte någon ny ingång från vår sida. Vi har samma uppfattning; på den punkten har vår uppfattning utvecklats väl i denna kammare. Det gläder mig om Göte Wahlström vill höra argumenten en gång till, men jag hade hellre sett att dagens debatt handlade om hur vi skulle göra med å ena sidan den nya instansordningen och å andra sidan de nya ansökningarna.

Nu får jag svaret att Göte Wahlström uppenbarligen tycker att den gamla ordningen inte är så illa, alltså den ordning som det förefaller att en helt enig riksdag vill avskaffa och som utskottet gång på gång anfört inte är tillräckligt rättssäker.

Det är kanske det enda möjliga svaret från Göte Wahlström i en situation då han, av olika skäl antar jag, vill klara av de tekniska problemen inför en övergång till ett nytt system genom att acceptera det system som han i övrigt anser vara mindre rättssäkert.

Anf. 97 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Vi kristdemokrater säger nej till regeringens förslag om att avskaffa nuvarande system med i princip obegränsad möjlighet att

lämna in nya ansökningar till Utlänningsnämnden. Jag är glad att också utskottet föreslår att propositionen avslås.

För att förstå varför vi kristdemokrater säger nej till att avskaffa möjligheten till ny ansökan krävs det att regeringens förslag sätts in i sitt sammanhang. Man behöver också göra en viss historisk tillbakablick.

Låt mig först vara väldigt tydlig för vår del. Nuvarande system är inte humant och knappast heller rättssäkert. Det är inte rimligt att ett ärende kan omprövas gång på gång, år efter år. Det är inte heller bra att vi har en asylprocess där det finns anledning till omprövning i den utsträckning som nu sker. Vi är i dag inte nöjda med sakernas tillstånd, och vi ser förfärande exempel på hur människor drabbas i asylprocessen. Det gäller inte minst barnen. De många apatiska barnen är en följd av dagens utdragna och osäkra asylprocess. Nuvarande process riskerar också att förlora den trovärdighet och den folkliga förankring som trots allt är mycket viktig på det här politikområdet.

Det ansvariga statsrådet, Barbro Holmberg, säger ofta att asylprocessen ska ha en början och ett slut. Jag instämmer i det. En asylprocess som är rättssäker och human från början till slut är det önskvärda tillståndet. Om och när vi uppnår det tillståndet är jag säker på att processen också accepteras av den sökande. Om den sökande känner trygghet i att ha fått sin sak prövad på ett både rättssäkert och humant sätt tror jag att han eller hon kan acceptera beslutet även när det går honom eller henne emot. Jag är säker på att en sådan asylprocess dessutom skulle minska det ifrågasättande – ofta berättigat – som man i dag möter hos många människor.

Fru talman! Kristdemokraternas nej till dagens förslag grundar sig alltså inte på att vi är nöjda med hur det är i dag, men vi vill att de uppenbara bristerna i asylprocessen åtgärdas i rätt ordning. Det är på den punkten regeringen visat prov på både tröghet i hanteringen och en uppseendeväckande nonchalans mot riksdagen.

Här krävs, som sagt, en kort historisk tillbakablick. Det blir en ganska sorglig sådan. En parlamentarisk utredning föreslog redan 1999 att Utlänningsnämnden skulle läggas ned och asylprövningen överföras till förvaltningsdomstolar. Två år senare uttalade en enig riksdag samma inriktning, men sedan gick allt i stå. Jag ska inte tynga kammaren med alla detaljer om möten, samtal och kontakter, men under dessa år har regeringen lyckats uppbåda den ena ursäkten efter den andra för sin passivitet. Viljan att verkställa utredningens och riksdagens beslut har helt enkelt saknats.

Fru talman! Obstruktionen mot ett fattat riksdagsbeslut och utfästelser i svar från statsrådet till kammaren fick till och med konstitutionsutskottet att kalla den ansvariga ministern till utfrågning om den organisationskommitté som hade utlovats för att gå vidare med processen, men som aldrig ens blev tillsatt.

En av invändningarna har handlat om kostnaderna, som i regeringens beräkningar vid ett tillfälle förmerades med 1 000 % i förhållande till vad NIPU hade beräknat. Det har i argumenteringen handlat om tillgången på domare och tolkar, som om det skulle vara en ny upptäckt att det behövs sådana. Så småningom försökte regeringen förgäves få stöd för en genväg i form av en särskild utredningsdomstol. Till den sade samtliga riksdagens partier utom Socialdemokraterna nej.

Där hade vi förmodligen befunnit oss om inte de båda samarbetsparterna ställt ultimatum under höstens budgetförhandlingar.

Jag har inte så stor insyn i den processen. Men uppenbarligen ställdes det mycket tuffa krav från de båda partierna. Det tackar vi för, även om inte det finns så mycket annat i budgetprocessen som det finns anledning att vara tacksam över. I det här sammanhanget får man glädja sig åt det lilla.

Nu blir det hittills omöjliga plötsligt möjligt. De tidigare oöverstigligena kostnaderna ska hanteras inom budgeten. En särskild utredare har snabbt tillkallats för att lösa de tidigare oöverstigligena problemen med domare och tolkar. En organisationskommitté för just de uppgifterna utlovades av det dåvarande statsrådet redan i december 2002.

Det är bra att vi nu har ett fastställt datum för inrättande av en ny instans- och processordning. Bättre sent än aldrig. Den 1 januari 2006 verkställs det som en enig riksdag beslutade år 2001, i bästa fall, kanske det trots allt är tryggast att säga. Vi är tyvärr luttrade och en aning skeptiska. Leveranstiden på eniga riksdagsbeslut kan vara lång.

Tidsmarginalen för genomförandet är snäv. Men nu kan vi ändå se fram emot slutet på en lång resa. Nu införs en tvåpartsprocess med väsentligt ökad möjlighet till muntlig förhandling. Därmed förstärks rätts-säkerheten. Den nya ordningen stärker också tilltron till hela asylprocessen.

Ett problem är naturligtvis den ryggsäck av ärenden från det gamla systemet som vi måste släpa med oss in i det nya. Nu vill regeringen att möjligheten till ny ansökan ska avskaffas. Regeringen presenterar också en beräkning av vilka effekter det skulle få om riksdagen i morgon säger nej till propositionen.

Fru talman! Jag ska inte här gå in i en detaljerad argumentering kring regeringens beräkning om ärendebalansen. Det är naturligtvis inte ett helt ogrundat antagande att ryggsäcken kommer att kännas betungande i den här övergången.

När utskottets majoritet ändå säger nej till förslaget sker det utifrån en principiell uppfattning att beslut och reformer måste ske och tas i rätt ordning, detta för att upprätthålla rättssäkerhet och tilltro till processen.

Fru talman! Det är inte otänkbart att regeringen har rätt på en punkt. Det har en prislapp att säga nej till propositionen. Rättssäkerheten har ett pris. Det är dock otillständigt att skuldbelägga oss kristdemokrater och andra partier för att vi befinner oss där vi nu gör.

Ansatsen till skuldbeläggning har framkommit i den här debatten och under hela resans gång. Det är i själva verket regeringen själv som har bäddat för den här situationen. Trots allt tal om utsträckta händer är det ändå regeringen som har ansvaret för att vi är där vi är i dag.

Bakgrunden har jag redogjort för. Därför är det också regeringen som måste ta det politiska ansvaret för den ryggsäck som vi nu har med oss, kostnaderna för den och hanteringen av detta. Självklart ska vi på ett konstruktivt sätt delta i samtalen om hur vi ska hantera det. Det är vi kristdemokrater beredda att göra.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet under punkt 1 och avslag på reservation 1 samt bifall till reservation 4.

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

Anf. 98 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Sven Brus brukar vara en rättskaffens man när det gäller att föra diskussionen och ge klargörande information. Jag förstår att han under åtta minuter inte kan ge en hel bild av den process som har lett fram till där vi i dag står när det gäller ny instans- och processordning.

Det finns naturligtvis saker som vi borde lyfta fram i debatten som vi annars brukar vara väldigt lyhörda för i kammaren. Det gäller exempelvis kostnadsutvecklingen på saker och ting. Initialt fick vi en prislapp av den så kallade NIPU-utredning som sedan steg med 1 000 %, precis som Sven Brus säger. Det gör att vi givetvis måste fundera en gång extra. Det tycker jag att vi alla ska vara stolta över att vi verkligen gör. Alla politikområden klarar inte den utvecklingen om vi ska hantera det på det viset.

Rättsosäkerheten har åberopats av ett antal talare, inklusive Sven Brus. Vi ska ha en större rättssäkerhet i den process vi kommer in i. Men att utifrån det säga att vi har ett helt rättsosäkert system tycker jag är fel. Vi har tillsammans varit med utskottet på Utlänningsnämnden. Vi har lyssnat till de domare och jurister som är verksamma där. Vi har fått en förståelse och gett en acceptans för den hantering som finns.

Vi är kritiska i delar, men vi har inte varit så kritiska som vi ibland upplever att det förs fram från talarstolen. Det har också funnits en förståelse för processen. Vi har en hel del att fundera över. Det är därför den uträkta handen är så viktig i det fortsatta arbetet. Det är bra för oss tillsammans om vi verkligen hittar en bred förankring här i kammaren kring ett så känsligt politikområde som just asylpolitiken är.

Vi är alla upprörda över situationen vi möter i diskussionen. Vi ser problematiska situationer ute i kommunerna. Men vi ser det också som en effekt av att människor gång på gång kommer med en ny ansökan. Det är ett av skälen till att vi har tagit ställning som vi har gjort.

Anf. 99 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Dessa 1 000 % finns anledning att kommentera lite närmare. NIPU gjorde en beräkning på grundval av den asylinströmning som var i slutet på 90-talet och kom fram till en prislapp för reformen. När vi sedan i utskottet blev presenterade en beräkning från Regeringskansliet – odaterad och osignerad, men enligt uppgift något slags underlag i de då förda budgetförhandlingarna med samarbetspartierna – visade det sig att man hade kommit fram till en summa som översteg NIPU:s beräkningar med 1 000 %.

Jag tror att både Göte Wahlström och kammaren förstår att det fanns anledning att känna djup skepsis mot det dokumentet. Jag tar det som ytterligare ett exempel på de undanflykter och det förhalande som hela processen har kännetecknats av under de här åren.

Sedan till frågan om rättssäkerheten. Jag och vi kristdemokrater har aldrig någonsin sagt att vi har en helt rättsosäker asylprocess. Det vore inte seriöst att säga det. Vad vi säger är att det finns väldigt stora brister i processen. Det är inte så svårt att konstatera det. Den verklighet vi ser runtomkring oss är talande exempel på de brister som finns. Jag behöver inte här räkna upp dem. Vi kan bara tala om barnens utsatta situation till exempel.

Den uträkta handen, Göte Wahlström, tar vi gärna. Vi har under hela processen visat beredvillighet att samtala. Vi är beredda att göra det

också i fortsättningen för att nu hantera de stora problem som finns i övergången till en ny instans- och processordning inte minst när det gäller det ärendet som vi nu tar med oss.

Anf. 100 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag gläds över att Sven Brus intar den hållning han gör. Det är viktigt. Jag upplever att Sven Brus har gjort det när vi är i debatter och diskussioner utanför kammaren. Det är ett viktigt politikområde. Slagorden gagnar inte de enskilda individerna som finns i processen. Det är viktigt.

När det gäller det underlag som har funnits i debatten har regeringen kommit med ett antal också daterade papper till utskottet som vi har fått ta del av och läsa in oss på. Vi har också fått muntlig information. Därutöver har Domstolsverket och också andra funnits med som kanske inte var med i den initiala diskussionen när NIPU lade fram sitt första utkast till ekonomisk beräkning.

Jag vill påstå att kunskapsinhämtandet har varit till gagn för utskottet. Men det har också fått till effekt att vi kunnat se att det ekonomiska omfånget på området har vuxit. Jag tror inte att vi riktigt ser slutet på det än när vi ser de medel som är anslagna i budgeten för kommande år.

Anf. 101 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Det är riktigt som Göte Wahlström säger att vi har fått en hel del dokument till utskottet. Vi har också haft bilaterala samtal och samtal mellan flera partier med den ansvariga ministern. Jag sätter värde på de processerna. Jag tycker att de är viktiga.

De dokument som vi har fått har i hög grad präglats av något slags strävan från ministrarnas och regeringens sida att hitta en genväg i form av till exempel en specialdomstol. Det borde ha stått ganska klart både för Barbro Holmberg och för regeringen att intresset för en sådan genväg har varit väldigt svalt från oss kristdemokrater och så långt jag förstår också från övriga partier.

Jag vill avslutningsvis knyta an till den debatt vi hade här för ungefär en vecka sedan. Jag sade då från den här talarstolen att jag tror att det är oerhört viktigt att vi på detta politikområde strävar efter att hitta breda partiövergripande lösningar på problemen.

Detta politikområde är extremt känsligt för den allmänna opinionen. För tilltron till asylprocessen och till en generös och human flyktingpolitik som jag tror att vi alla här vill ha är det oerhört viktigt att vi hittar lösningar som vi kan stå för gemensamt. Jag hoppas att vi är inne i en sådan process. Vi kristdemokrater är beredda att bidra till det.

Anf. 102 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! I dag när vi debatterar betänkande SfU 3 kan jag med tillfredsställelse konstatera att de flesta partier här i riksdagen inte vill genomföra de förslag som regeringen lägger fram i proposition 59, *Prövning av verkställighetshinder i utlänningsärenden*. Här är socialdemokraterna ensamma om att vilja genomföra försämringar för våra asylsökande.

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

I Centerpartiets motion yrkade vi på avslag på propositionen med anledning av att riksdagens beslut om att lägga ned Utlänningsnämnden inte har verkställts.

Riksdagen har lämnat ett tydligt uppdrag till regeringen att lägga ned Utlänningsnämnden och inrätta ett asylprövningsförfarande baserat på tvåpartsförhandlingar i domstol. Detta uppdrag måste vara en utgångspunkt för regeringens reformförslag inom asylpolitiken.

Om möjligheten till en andra ansökan tas bort riskerar vi att få en situation där Sverige avvisar människor som faktiskt har rätt att stanna här. Vi ser också en stor risk att fler människor än i dag kommer att "gå under jorden" om de får ett avvisningsbeslut som de inte kan överklaga.

Antalet människor som gömmer sig har ökat de senaste åren. Under 2003 ökade antalet gömda flyktingar, och fördubblades jämfört med året innan. Det vore förödande om fler människor tvingas gömma sig för att de inte får en rättssäker asylutredning där de har marginella möjligheter att lämna in en ny ansökan.

Naturligtvis är det inte bra med dagens system där människor regelmässigt ser möjligheten till ny ansökan som ett naturligt inslag i asylprocessen. Men eftersom Utlänningsnämnden inte är nedlagd är det nödvändigt att ha kvar möjligheten till ny ansökan. Vi ser flera beslut som fattats både av Migrationsverket och Utlänningsnämnden där människor skickats tillbaka till länder där de riskerar till exempel tortyr. Och som vi vet, och skäms för, har Sverige flera gånger blivit fält av FN:s tortyrkommitté.

Regeringens förhållningstaktik när det gäller verkställandet av Utlänningsnämndens nedläggning är anmärkningsvärd. Med tanke på instansordningens centrala betydelse för hela asylprocessen kan vi inte bifalla regeringens förslag om att ta bort möjligheten till en andra ansökan. Med prövning i förvaltningsdomstol kommer med automatik antalet nya ansökningar att minska avsevärt. Vi är övertygade om att muntliga prövningar i domstol är mer rättssäkra.

Att ersätta Utlänningsnämnden med förvaltningsdomstolar där komplicerade processrättsliga, ekonomiska och organisatoriska frågor måste hanteras är naturligtvis en komplicerad och omfattande reform. Centerpartiet anser att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett samlat förslag vad gäller reformer inom asylprocessen. Förutom att Utlänningsnämnden måste ersättas med prövningar i domstol så är det viktigt att det förändringsarbete som pågår inom Migrationsverket med fokus på kompetensutveckling inom psykologi och samtalsmetodik fortsätter.

Vi menar att översynen av Utlänningslagen måste göras innan regeringen presenterar ett förslag om att stoppa möjligheten till ny ansökan.

Fru talman! Centerpartiet instämmer med regeringen om att den långa väntetiden i asylprocessen är ett problem. Väntetiden kan i sämsta fall sträcka sig över flera år och är mycket passiv och psykiskt nedbrytande för de drabbade. Vi anser att väntetiderna måste kortas avsevärt utan att asylutredningarnas kvalitet försämras. Under tiden som människor väntar på besked bör också möjligheten till sysselsättning och arbete uppmuntras i betydligt större omfattning än vad som sker i dag. Möjligheten att arbeta under asyلتiden måste förbättras.

I dag ser vi hur asylsökande överklagar och lämnar in en ny ansökan efter avslagsbeslut, men långt ifrån alla lämnar in flera asylansökningar.

Vi måste vara medvetna om att ett flertal människor som har asylskäl inte får uppehållstillstånd grundat på den första asylansökan. Det är alltså inte ovanligt att människors asylskäl inte uppdagas i den första, och inte heller i den andra, asylutredningen. Detta beror inte bara på Utlänningsnämndens bristande prövningar utan är också ett resultat av de brister som finns hos Migrationsverket gällande asylprocessen och utredningarna i dag. Flera av de brister som förekommer i asylutredningarna beror säkert på den ökning av asylsökande som vi har sett de senaste åren. Migrationsverket har inte hunnit anställa personal i samma takt som antalet asylsökande ökat och detta har medfört en stressande situation både för Migrationsverkets handläggare och för de asylsökande. I vissa fall stressas beslut fram – något som är oacceptabelt när det handlar om människors liv!

Fru talman! Alltför ofta bemöts de asylsökande av misstro under asylutredningarna. Även om många sökande får ett bra bemötande och utreds av kompetenta handläggare så finns det brister. Eva Norström belyser i sin avhandling om asylprocessen *I väntan på asyl* att det finns en viss misstroendekultur i asylutredningarna. Hon menar att handläggarna fokuserar mycket på kontrollfrågor och att flera avslag på asylansökningarna motiveras med att den sökandes berättelse inte är trovärdig. Dessutom visar hennes avhandling att förhållandevis lite utrymme ges till frågor som handlar om de förhållanden som har orsakat flykten för den asylsökande. Dessa resultat är oroande även om hennes analys naturligtvis inte stämmer in på alla asylhandläggare.

Centerpartiet verkar för en human flyktingpolitik och anser att asylprocessen är till för att bedöma vilka individer som inte kan återvända hem. I dag pågår ett stort förändringsarbete på Migrationsverket, vilket vi ser mycket positivt på. Oavsett om det är få eller flera människor som bemöts av misstro i asylhandläggningen så är vår förhoppning att det helt ska undvikas. Att mötas av misstro är inte någon bra förutsättning för den asylsökande för att kunna berätta om varför denne inte kan återvända hem.

Att det ofta tar lång tid för människor att berätta om orsaken till att de söker asyl beror på att de bär på så svåra trauman som de helst av allt vill glömma och lämna bakom sig. Därför är det viktigt att asylutredningarna präglas av förståelse och att det finns tillgång till psykologisk expertis. Får vi en gedigen och rättssäker asylhandläggning där rätt förutsättningar ges åt de asylsökande för att återge sin berättelse kan vi också minska behovet av att ansöka på nytt. Det är en helhetsförändring som måste till.

Till sist, fru talman, måste jag även i den här debatten lyfta fram de asylsökande barnens situation i vårt land i dag. De apatiska barnen och de ensamkommande barnen som finns i vårt land får vi inte negligera.

Enligt uppgift finns mer än 150 apatiska barn registrerade i dag, och hur många barn som kan finnas i farozonen för att hamna i detta svårbehandlade tillstånd vet vi inte. Det är oerhört viktigt att barnen sätts i centrum i allt utredningsarbete. De måste få hjälp från början i asylprocessen, först och främst med en hälsoundersökning men också med psykologhjälp för att bearbeta sin livssituation. De familjer vars barn drabbas av apati bör få förtur i asylprocessen så att man skyndar på deras beslut. Större hänsyn måste tas till barnens asylskäl. De ensamkommande barnens situation har uppmärksammats de senaste åren. Det har förekommit

att ensamkommande barn har försvunnit spårlöst från förläggningar och det finns stora brister vad gäller mottagandet och asylutredningarna som gäller dessa barn.

Arbetet med att förbättra dessa barns situation måste bli bättre och fördjupas hos berörda myndigheter. De barn som kommer till Sverige måste få ett humant och rättssäkert mottagande samt en trygg vistelsetid här i vårt land.

Fru talman! Jag vill sluta mitt anförande med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet under punkt 1 och bifall till reservation nr 5 under punkt 2.

Anf. 103 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag har full förståelse för de argument Birgitta Carlsson har och för den bild som hon ger av situationen. Den bilden får vi ju alla på olika sätt. Utskottet har fått en bred beskrivning av just situationen för de så kallade apatiska barnen av regeringens särskilt tillsatta utredare, Marie Hessle. Hon visade den komplexitet som finns i diskussionen och i bilden av de så kallade apatiska barnen.

När man lyssnar till Birgitta Carlssons inlägg här rörande situationen måste man likväl ställa en fråga till henne. Den gäller det här med ny ansökan. Birgitta Carlsson säger att det är kanske först vid den andra eller den tredje ansökan som den rätta bilden kommer fram. Av Per Westerbergs tidigare inlägg kunde vi konstatera att det är väldigt få som får uppehållstillstånd, och då det sker är det oftast av humanitära skäl som har tillkommit under vistelsen i Sverige.

Då stämmer inte Birgitta Carlssons och Per Westerbergs bilder riktigt överens. Vi får också bilder från centerpartistiska kommunalråd ute i landet. De nämner den långa tidsaxeln i asylprocessen och hur den bryter ned människor. Även centerpolitiker ute i kommunerna beskriver ny ansökan som ett problem. Ser inte Birgitta Carlsson detta problem? Eller ser hon det men vill inte vara med om att aktivt arbeta för att ta bort ny ansökan för att tillmötesgå även centerpolitiker som har insikt i problemet ute i kommunerna?

Anf. 104 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jo, Göte Wahlström, jag ser problemet. Men det finns många fel som man kan rätta till när det gäller det sätt som vi hanterar de människor på som kommer hit och söker asyl. Det handlar om att från början göra den hälsoundersökning som många behöver. Det handlar om att från början få människor att förstå att har de en ambition och vilja att stanna i Sverige, måste de också anstränga sig till det yttersta för att lära sig det svenska språket och delta i arbetspraktik. Det handlar om att så snart som det bara är möjligt skaffa sig egen försörjning.

Dessutom pratade också Per Westerberg om möjligheten att göra förändringar inom det här området, och då pratar vi om arbetskraftsinvandring. Det är också någonting som Centerpartiet har förordat. Många av de människor som finns i systemet borde inte finnas där. Om det fanns en kvot för arbetskraftsinvandring att söka på skulle de göra det i stället.

Vi har bevis från ett otal kommuner, även med centerpartistiska kommunalråd, där man har skött detta på ett annorlunda sätt. Man har verkligen sett till att de människor som kommer hit får en möjlighet att ta

sig in i det svenska samhället mycket snabbare än vad som sker i andra kommuner. De har fått möjlighet att lära sig det svenska språket och få ett arbete. Genom det har de också blivit en del av det svenska samhället där de finns. Sedan har de ändå inte fått uppehållstillstånd, vilket jag djupt beklagar. Många med mig, även centerpartistiska kommunalråd, har inte kunnat förstå varför just deras invandrare inte har fått stanna.

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

Anf. 105 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag gläds över att vi ser på problemen på ungefär samma sätt. Sedan är vi lite oense om hur vi ska gå till väga för att nå det resultat som vi tillsammans ser behövs på det här området. Det tycker jag är viktigt.

Birgitta Carlsson efterlyser en bredare och mer heltäckande lösning samtidigt som hon säger att det är viktigt att vi hittar lösningar på områden där vi ser problem. Det är just så jag upplever att vi nu hanterar frågeställningen. Vi har det långa perspektivet, men vi letar oss fram och fattar beslut för att justera på de områden där det behövs.

Jag vet att det förs en diskussionen på Migrationsverket och Utlänningsnämnden trots det angrepp som de utsätts för även från det politiska systemet. De arbetar med humanitära synsätt och försöker att finna lösningar för individerna. De försöker göra det bästa möjliga. Det blir inte hundra procentigt i alla detaljer, men i den process som pågår inom de här organisationerna letar man sig fram till precis de resultat som Birgitta Carlsson efterlyser. Det gläder mig att vi är överens om den saken och kan fortsätta processen på det här viktiga politikområdet.

Anf. 106 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag håller med Göte Wahlström om att det är oerhört viktigt att vi försöker hitta lösningar på de här problemen och att det är breda lösningar som håller över tiden.

Det finns en hel del att göra. Vi vet ju till exempel att Migrationsverket på några ställen har provat ett annorlunda sätt där man får större möjlighet att föra sin egen talan. Man har vidtagit åtgärder redan på den nivån. De kommer nu att användas på fler ställen. Det är väldigt bra att man på gräsrotsnivå kommer fram till lösningar på hur man kan arbeta för att hantera problem som sedan kommer längre fram i processen. Jag tror att det är viktigt att man från början hanterar de här frågorna på ett sådant sätt att den som kommer hit och söker asyl känner sig delaktig i processen.

Jag har förhoppningar om att Migrationsverket, under den tid som är kvar tills de här besluten kommer att fattas, kommer att nå en bra bit på väg med att få ett bättre arbete från början. Det kommer att innebära att fler människor kommer att vara villiga att återvända snabbare när de förstår att de inte har en chans att få stanna i vårt land. Genom det slipper vi den stora ärendebalans som en del är rädda för att vi ska få. Den kommer att finnas, men jag tror inte att den kommer att bli så stor som många befärar och tror.

Anf. 107 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Det sitter ganska få gröna i Sveriges riksdag. Detta är väl dock ett övergående fenomen, får man hoppas. Resultatet av det blir att

vi som sitter i riksdagen får dela upp oss lite och arbeta i olika utskott. Förutom att till viss del ansvara för flyktingfrågorna sitter jag som Miljöpartiets representant i konstitutionsutskottet. Som fru talman känner till, eftersom hon var med på resan, var vi i Norge för ett tag sedan och tittade på hur Norge lägger upp sitt arbete mellan regering och riksdag. Vi fick veta att den norska minoritetsregeringen väljer att lägga fram propositioner till sitt parlament och låter dem sedan sköta förhandlingarna på parlamentsnivå. Regeringen lägger alltså fram ett förslag utan att veta om det har stöd i parlamentet eller inte. Sedan får parlamentet se om det finns stöd eller inte.

Fru talman! Så gör vi inte i Sverige. I Sverige är den konstitutionella ordningen sådan att regeringen brukar se till att de förslag man lämnar till riksdagen har ett stöd av en majoritet av riksdagen. I Sverige är den konstitutionella ordningen sådan att regeringen brukar vara övertygad om att de förslag som tas upp till beslut i Sveriges riksdag har full backning. De kommer att gå igenom. Om inte så sker, och det händer ju någon gång, brukar regeringen vanligtvis välja att dra tillbaka sina förslag och inte föra upp dem till behandling för att slippa den lite pinsamma behandlingen att få ett av sina förslag avslagna. När så inte sker brukar det ibland i tidningsrubriker så där lite smaskigt pratas om att har en konstitutionell kris. Statsvetarna börjar prata om det här inte går riktigt rätt till. Statsministern brukar ibland prata om regeringsombildning. Historikerna börjar anteckna. Så brukar det gå till på alla politiska områden utom på migrationsområdet de senaste åren.

Inom migrationsområdet har det på något sätt blivit acceptabelt för regeringen att lägga fram förslag utan att veta om de går igenom, utan att ha dem förankrade hos riksdagens partier och nästan i vetskap om de faktiskt kommer att falla till sist.

Jag tycker att det är lite intressant att se på detta. Jag funderar på hur man ska tolka att regeringen, som någon TV-kommentator sade för ett tag sedan, med en dåres envishet presenterar förslag till riksdagen som man vet kommer att falla. Jag kan inte tolka det på ett annat sätt än att den socialdemokratiska regeringen har gjort förslag om en mer inhuman flyktingpolitik till en paradfråga. Varför väljer man annars att ta strid just i den frågan? Varför är det just i den frågan man väljer att inte förankra sina förslag, att inte lyssna på riksdagen, att inte gå riksdagens väg utan lägger fram förslag som man får avslagna, om det inte är för att man vill föra upp debatten och på något sätt göra det till en av sina paradfrågor?

Fru talman! I dag kommer riksdagen, tack och lov vill jag säga, att avslå regeringens förslag om ett avskaffande av ny ansökan. Det finns många skäl till att riksdagen gör detta. Den är en bred enighet från Vänsterpartiet till Moderaterna över det gröna nya partiet. Man gör det av ett huvudskäl och ett par mindre skäl.

Huvudskälet är att den ordning vi har för asylprövning i dag är en rättsosäker ordning. Det finns brister i rättssäkerheten inom Utlänningsnämnden. Undersökningar har visat att beroende på vilken domare du lottas att få kan ditt fall behandlas olika. Rättssäkerhetens grundläggande princip om att lika behandlas lika är till vissa delar satt ur spel. När riksdagen förstod detta fattade man beslut om att Utlänningsnämnden skulle avskaffas. Det var i november 2001. Man skrev att införandet av en tvåpartsprocess med ökade möjligheter till muntlig förhandling är av avgö-

rande betydelse för tilltron till asylprövningssystemet, och en sådan förändring leder också till ökad rättssäkerhet. Man skrev alltså att rättssäkerheten i dag inte var tillfyllest.

Att i en sådan situation, när asylprövningar enligt en enig riksdag inte behandlas fullständigt rättssäkert, ta bort säkerhetsventilen, som det faktiskt innebär att lämna in en ny ansökan när man har fått ett avslag, är ju ganska absurt. Vi har här en rättsordning. Vi tycker alla att den inte är helt säker. Då ska det inte finnas en möjlighet att lämna in en ny ansökan om man får ett avslag. Det ska inte finnas en möjlighet att få sitt fall prövat igen. Vi kan inte förstå logiken bakom den politiken. Därför väljer vi att tillsammans med flera av riksdagens partier avslå förslaget i dag.

Fru talman! Det finns som sagt fler anledningar till att man avslår förslaget. Vi riskerar att få en situation där fler människor tvingas gömma sig och ser det som ett bättre alternativ att leva under jord i Sverige än att återvända till länder där de kanske är förföljda, har dödsstraff som hotar eller lider av etnisk förföljelse. Jag tror inte att någon i den här kammaren vill att vi ska ha fler människor som tvingas gömma sig i Sverige. Men det skulle kunna bli resultatet om regeringens proposition hade fått bifall.

En annan anledning är att man måste ställa sig frågan varför så många lämnar in ny ansökan. Birgitta Carlsson var inne på det. Varför väljer många av dem som fått ett avslag att inte acceptera det utan lämnar in en ny ansökan? Grundproblemet är ju att det asylsystem vi har i dag saknar tilltro hos de individer som kommer hit och söker asyl. Migrationsverkets upptecknade låga bifallsgrad på 8 % innebär att många känner att här ska man minsann först få ett avslag och sedan kanske ett till innan man har möjlighet att få bifall. I ett sådant system kommer det nya ansökningar. Om man skulle rätta till asylsystemet, om man skulle bättra på Migrationsverket så att det fungerar, om man skulle införa en ny instans- och processordning – vilket vi är på väg att göra – då kommer också färre att lämna in ny ansökan. Det finns då en större tilltro till det asylsystem vi har, precis på samma sätt som om det skulle finnas mindre misstro mot den enskilda asylsökanden skulle man ha större anledning att acceptera det beslut som kommer.

Fru talman! Det förs också fram ett antal argument för den här reformen av dem som fortfarande griper tag i ett halmstrå för att få igenom det. När förslaget om att avslå ny ansökan kommer upp låter det nästan som om det är någon sorts socialdemokratisk universalmedicin. Man ska ta bort ny ansökan, eftersom vi då får kortare handläggningstider. Vi har flera förslag på hur vi ska få kortare handläggningstider. Inför en borte gräns i asylsystemet! Se till att ingen behöver vänta för länge på ett besked. Om man får göra det får man automatiskt uppehållstillstånd.

Vi ska ta bort ny ansökan, säger man, eftersom barn far illa i asylsystemet. Självklart far barn illa i asylsystemet i dag. Vi ser hur barn faller ihop och blir apatiska. Men det rättar vi till genom en bättre asylhantering, genom en mer rättssäker prövning, genom att höra barns asylskäl, genom att se barn som individer som har asylskäl, inte genom att ta bort den säkerhetsventil de barn har som fått avslag.

Lågvattenmärket i argumenten för det här förslaget kom i går. I en diskussion om integration väljer statsministern att säga att integrations-

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

politiken inte är helt lyckad och att det till exempel beror på att riksdagen avslår regeringens förslag om ny ansökan.

Jag trodde att det rådde en total enighet i Sveriges riksdag om att problemen i integrationspolitiken inte beror på att vi har för många flyktingar här, att problemen i integrationspolitiken berodde på något helt annat som vi gemensamt ska rätta till, inte på att det kommer för många hjälpbehövande hit. Jag tycker att det är ett farligt synsätt som statsministern gav uttryck för i går.

Fru talman! Nu plockar man upp ett delvis nytt argument för att ta bort ny ansökan. Det skulle vara att man är rädd för att ärendebalansen i den nya instans- och processordningen blir för stor. I och för sig lade man fram en proposition om avskaffande av ny ansökan redan på den tiden man såg att den nya instans- och processordningen låg väldigt långt fram i tiden, men jag förstår ändå det argumentet.

Jag vill i sammanhanget tacka de borgerliga företrädare som har kommit med ett tack till oss som var med och såg till att det i budgetöverenskommelsen finns med att den nya instans- och processordningen ska vara på plats den 1 januari 2006. Det finns andra alternativ för att se till att övergången sker på ett bra sätt. Ett alternativ som vi har fört fram är att införa en engångsamnesti, att se till att de människor som finns kvar i systemet när den nya instansordningen kommer på plats faktiskt får en möjlighet att få stanna. Då ser man till att det nya systemet inte behöver ta på sig en tung ryggsäck. Man ser till att den nya instans- och processordningen kan börja på ett bra sätt. Det är ett bättre alternativ än att ta bort den säkerhetsventil som finns i dagens rättsosäkra system.

Det är inte bara vi som förespråkar ett sådant system. I ett remissvar från Sveriges advokatsamfund på en departementsskrivelse som regeringen har skickat ut skriver Advokatsamfundet angående det förslag som vi nu diskuterar: "Ett syfte var att den nya instansordningen inte skall behöva ta ställning till äldre ärenden eftersom det inte kan uteslutas att detta skulle kunna innebära en allt för stor belastning på det nya systemet. Samfundet framhöll att en konstruktiv lösning skulle kunna vara, även om vissa principiella invändningar skulle kunna riktas däremot, att regeringen meddelar föreskrift att uppehållstillstånd skall beviljas av humanitära skäl för vissa utlänningsar. Samfundet avsåg här främst sådana utlänningsar som ansökt om asyl och/eller uppehållstillstånd av anknytnings-skäl och humanitära skäl, oavsett om lagakraftvunnet beslut finns eller ej. Ytterligare rekvisit skulle kunna ställas upp som t.ex. att viss tid förflutit sedan vederbörande lämnat in ansökan och att han/hon inte gjort sig skyldiga till brott (av närmare specificerat slag). Liknande s.k. väntetidsförordningar har utfärdats tidigare av organisatoriska och/eller humanitära skäl."

Det är alltså inte bara Miljöpartiet och några andra som driver på kravet om en amnesti. Sveriges advokatsamfund gör det också.

Fru talman! Jag gör en sammanfattning. Självklart behöver det göras saker för att den nya instans- och processordningen ska börja på ett bra sätt. En amnesti vore ett sådant sätt. Andra förslag tas upp i vår reservation 6 som jag härmed yrkar bifall till. Men att avskaffa den säkerhetsventil som finns i dag är inte rätt sätt. Därför yrkar vi bifall till förslaget i betänkandet.

Fru talman! Så var det dags igen. Regeringen blir med största säkerhet ännu en gång överkörd av en majoritet i riksdagen som önskar en mer human och rättssäker asyl- och migrationspolitik. Det är inte första gången. Jag undrar, liksom talare tidigare har gjort, när regeringen kommer att dra några slutsatser av detta. Eller är det, som det också har antytts, precis vad man har gjort?

Den här gången handlar det om att försvara rätten till ny ansökan som regeringen vill inskränka. Vi vet att en av konsekvenserna av den föreslagna lagändringen skulle vara att hänsyn till självmordsrisker och psykiatriska kristillstånd inte längre ska tas i samband med verkställighet. Det handlar om så kallad transportabilitet. Ska man vara flyttbar eller inte flyttbar? Vid vilket tillstånd man sedan anländer till det land man utvisats till är i förslaget irrelevant.

Vi menar att det här är ett förslag som måste avslås. Vi delar inte bedömningen. Det här förslaget skulle inte lösa några som helst problem för de människor som vi talar om.

Regeringen påstår att antalet nya ansökningar har ökat kraftigt de senaste åren, men man gör inte något seriöst försök att förklara varför så har skett. I stället ger man sig in på ganska, låt oss säga, luftiga spekulationer om att det framstår som oklart för den enskilde huruvida ett beslut om avvisning eller utvisning är slutgiltigt. Det framstår som om det inte finns något slut i asylprocessen. Allt är luddigt och svårbegripligt för den asylsökande.

Vår uppfattning är att en viktig orsak till många av de nya ansökningarna är att Migrationsverket och Utlänningsnämnden på grund av bristande rättssäkerhet i handläggningen vägrar asyl åt dem som faktiskt har rätt till det. Att det skulle kunna vara en förklaring har inte föresvävat regeringen.

Vi menar att många som trots välgrundad fruktan för politisk förföljelse nekas skydd bryter samman av just den orsaken. Man har skyddsskäl. Man får inte politisk asyl. Man förvägras rätten till en fristad. Då bryter man samman. Det är den vanliga förklaringen till varför det regeringen kallar humanitära skäl uppstår i Sverige.

Att sådana ansökningar också ibland bifalls är egentligen inte särskilt konstigt om man ser till hur bristande rättssäkerheten i asylprocessen faktiskt är. Den som inte blir lyssnad till, den som inte blir trodd, den som flyr undan förföljelse till ett annat land och får sin historia underkänd av myndigheter som inte lyssnar mår inte särskilt bra. Posttraumatiska stressyndrom har ju bland annat den nackdelen att de återkommer långt senare, långt efter det att själva händelsen som framkallat syndromet inträffade.

Som vi ser det är möjligheten till ny ansökan en outhärlig säkerhetsventil så länge vi har en i grunden rättsosäker asylprocess.

Regeringen påstår visserligen att det också finns rent semantiska skäl till att detta skulle användas väldigt ofta. Det heter ju ”ny ansökan”, och byter man ut det mot ”verkställighetshinder” kanske färre personer bara av den semantiska förändringen skulle använda den här möjligheten. Då tror jag att man ska påminna sig om att detta är en process som handlar om rationella beslut av människor som befinner sig i en svår situation.

Det handlar om politik och om människor som flyr undan förföljelse, inte om metafysik.

Vi är helt överens med de partier som i reservationer vill skynda på och intensifiera arbetet med att skapa en ny instans- och processordning. Från Vänsterpartiets sida har vi under många år gjort vad vi har kunnat för att den ordning vi i dag har med Utlänningsnämnden som överklagandeinstans ska ersättas med överklagan i förvaltningsdomstolar.

Vi tackar för det öppna beröm vi fått från andra av riksdagens partier för våra insatser i budgetförhandlingarna. Vänsterpartiet och Miljöpartiet lyckades – efter, låt oss uttrycka det milt, visst motstånd från regeringspartiet – trots allt få till stånd ett beslut om att den nya instans- och processordningen och överförandet av överklagandeärendena till förvaltningsdomstolar ska vara genomförda den 1 januari 2006.

De reservationer som nu föreligger blir av den anledningen också i allt väsentligt slag i luften. Det är inte så att vi missunnar någon att slå ett ordentligt slag i luften emellanåt, men skillnaden mellan att bifalla reservation 2 och efterföljande reservationer och att inte göra det är egentligen inte särskilt stor. Det tror jag att samtliga i kammaren närvarande ledamöter inser.

Det är väsentligt att i det här läget också inse att vi som nu avslår förslaget om att begränsa ny ansökan åtar oss ett ansvar. Vi åtar oss ansvaret att presentera hur vi tycker att den nya instans- och processordningen ska kunna träda i kraft utan att bära på en stor ärendebalans från den tidigare rättsosäkra ordningen. Man kan inte bara kritisera. Man kan inte bara klaga och säga att andra gör fel. Man måste också själv presentera alternativ. Låt oss söka sådana alternativ i fullt ut bred bemärkelse. Samtliga riksdagens partier bör ingå i de samtalen.

Det vi för till denna debatt är tanken på ett så kallat nollställningsbeslut. Det finns ibland i debatten ett begrepp som heter amnesti. Vi är inte så säkra på just den benämningen. Den antyder att man har begått ett brott som man sedan ska få absolution från, att man blir befriad från straffansvar för något olagligt man har genomfört. Det antyder också att det gäller alla. Vår uppfattning är att den som har väntat länge, som har haft anledning att gömma sig och som inte själv har begått någon brottslig handling i övrigt avseende bör kunna omfattas av ett nollställningsbeslut.

Vi välkomnar en sådan diskussion med samtliga partier. Vi kommer nämligen inte att låta detta vara en fråga där vi bara reagerar på förslag från regeringen. Det som nu måste till är samarbete, konstruktivt samarbete mellan partierna i denna kammare, för att se till att vi inte den 1 januari 2006 hamnar i en situation där vi har en stor ryggsäck, som någon har uttryckt det, av gamla ärenden – i grund och botten människor som har blivit lidande i ett rättsosäkert asylsystem – att ta hand om.

Låt mig också säga, fru talman, att en modell för hur det ska gå till att inte ha med några ärenden att bearbeta som vi *inte* accepterar genomförs redan i dag.

Nu håller man ett högt tempo på Migrationsverket, och det är bra. Man ska avgöra, så länge det sker någorlunda rättssäkert, ärenden i den hastighet man kan. Men när det gäller bifallsfrekvensen begår man nog ett misstag. Få människor beviljas asyl. Siffrorna har varit fallande.

Låt oss ta lite statistik. År 1999 var andelen som fick bifall hos Migrationsverket 45 %. Sedan har den sjunkit varje år – 41 %, 28 %, 20 % och 15 % år 2003. Första halvåret 2004 har 8 % av de sökande beviljats uppehållstillstånd av Migrationsverket.

Det är förstås inte alldeles lämpligt att en sådan liten andel beviljas detta när talen för andra länder jämförelsevis är avsevärt högre.

Vi kommer i stället att erbjuda samtalsmöjligheter med andra partier runt nollställningsbeslut och andra konstruktiva förslag.

Låt mig avslutningsvis, fru talman, återge exakt vad statsministern sade i den debatt om integration varifrån TT citerade honom häromdagen. Statsministern sade: Mycket av de problem vi har i integrationsfrågan är ju att vi haft ett mottagande av asylsökande som varit väldigt stort. Vi har försökt få ordning på det här men har hela tiden mötts av motstånd i riksdagen.

Det är halsbrytande, det är oförsvarligt och det är ohederligt av en företrädare för arbetarrörelsen att skylla integrationsproblem, som han kallar det, på att för många människor har kommit till Sverige! Det vi företräder är i stället en fungerande välfärdspolitik som omfattar alla, en kraftsamling mot diskriminering och en migrationspolitik som är människovärdig.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 109 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Det finns ju ett antal reservationer i betänkandet, från nr 2 och uppåt, som rör den nya instans- och processordningen. Dem karakteriserade Kalle Larsson som slag i luften. Han unnade i och för sig sina medmänniskor att få göra sådana då och då, och det var ju generöst av honom.

Bakgrunden till dessa ställningstagandereservationer – och jag tror att jag talar för alla partier som lagt fram dem – är att vi vill vara väldigt tydliga på den punkten att vi vill ha en ny instans- och processordning.

Jag är bara lite nyfiken på hur det kan komma sig att Kalle Larsson, som har en så oerhört negativ bild av den nuvarande regeringen, åtminstone dess statsminister, känner sig så väldigt trygg i uppgörelserna med dem i övrigt.

Anf. 110 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det är visserligen både Bo Könbergs och Folkpartiets uttryckliga möjlighet och grundlagsstadgade rättighet att lägga fram reservationer om det man önskar, men jag förstår inte vad det är i majoritetens text, den som vi i övrigt gemensamt har kommit överens om, som gör Bo Könberg osäker på just den här punkten.

Skulle det vara så att vi inte kan lita på regeringen, skulle det visa sig ske något förhållande eller finnas någon anledning till misstro från vår, Bo Könbergs, min eller någon annans sida, får vi självfallet helt enkelt ta över processen i våra egna händer. Riksdagen har ju möjligheten – det ska vi komma ihåg – att själva fatta beslut i de frågor som behövs.

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

Jag har självfallet läst den folkpartistiska reservationen med vederbörligt intresse. Jag kan dock inte riktigt se vad den stora skillnaden i sak skulle bli om man biföll den. Det är möjligt att Bo Könberg kan redogöra för det för kammaren och för mig.

För min del uppfattar jag det som att man en gång till säger att det är viktigt att Utlänningsnämnden läggs ned, men det uttalandet har ju passerat. När vi har budgeten framme och den är antagen är det beslutet fattat. När vi har gjort det tidigare har vi varit överens om det. Nu är det vårt gemensamma ansvar att se till att det också verkställs.

Anf. 111 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag valde att i mitt anförande inte polemisera mot Vänsterpartiet för att man på den här punkten hade valt en hanteringsordning som gjorde att det blev en majoritet för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i stället för tvärtom. I och med att Kalle Larsson själv tydligen ville ha en debatt om detta tycker jag dock att det vore synd om han inte fick det. Det är inte så att det bara är de fyra borgerliga partierna som har landat på den hanteringen utan även det andra stödpartiet har tydligen gjort en annan bedömning än Kalle Larsson på den punkten.

Jag skulle inte ha begärt den här repliken om det inte var för att Kalle Larsson avslutade sitt anförande med en sådan total utskåpning av statsministern, det vill säga ledaren av den regering som han förlitar sig så mycket på. Det var bara det som föranledde mina reflexioner.

Anf. 112 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tackar Bo Könberg för att han förklarar varför han begärt replik. Vanligtvis brukar replikerna handla om att man ställer en fråga, måhända har en invändning. Nu fick vi en förklaring till varför Bo Könberg kände sig föranledd att begära en replik. Det är väl välkommet att riksdagens protokoll också antecknar detta.

Nu är det visserligen inte sant att det skulle bli en majoritet om Vänsterpartiet anslöt sig med en egen reservation som skulle bli en av de sju som i så fall skulle föreligga, eftersom man inte ens har besvärat sig med att skriva sig samman om en gemensam reservation. Det hade varit skillnad det. Då hade det ju funnits, just det, majoritet för den uppfattningen. Det tror jag att även Bo Könberg är matematiskt kunnig nog att räkna ut.

Jag tror att vi är överens om, för att bli seriös i avslutningen, att vi behöver fortsätta att driva nedläggningen och alternativet gemensamt: Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet, Vänsterpartiet. Den socialdemokratiska regeringen är också välkommen. Ja, alla partier i denna kammare behöver ta ett gemensamt ansvar för det beslut vi gemensamt fattade redan 2001. Det är inga reservationer eller avslag på reservationer i det här avsnittet som avgör den frågan.

Vi kommer att återkomma till diskussionen. Det är jag övertygad om. Det viktiga vi i dag gör är ändå att vi sex partier gemensamt bestämmer oss för att rätten till ny ansökan ska finnas kvar. Den ska inte begränsas. Vi är dessutom på det klara med att vi kommer att få återkomma till diskussionen.

Fru talman! I dag har vi en asylprocess utan slut. Människor som söker asyl i Sverige kan lämna in hur många nya ansökningar som helst. Jag tror att var och en förstår att det inte är rimligt.

Det får också väldigt orimliga konsekvenser för de människor som söker asyl här och som blir kvar i landet år ut och år in i hopp om att kanske nästa ansökan beviljas. Det som var tänkt som ett undantag har blivit en del av processen, och människor mår sämre och sämre ju längre tiden går.

Till slut kanske hälsotillståndet har försämrats så till den grad att man får stanna av det skälet, det vill säga man får stanna av humanitära skäl som har uppstått i Sverige. Man får stanna på grund av psykiskt lidande som delvis har framkallats av en otydlig asylprocess utan slut.

Fru talman! Det är inte humant. Det är en inhuman process som skadar människor varje dag. Framför allt skadas de asylsökande barnen. Eftersom barn har en särställning i den svenska asylprocessen, till skillnad från andra länders, får ofta barnens situation och hälsotillstånd en huvudroll.

Jag skulle vilja läsa upp ett brev som en rad företrädare för barn- och ungdomspsykiatrien har skickat till mig:

Beslutspraxis och överklagandeprocedurer är i dag utformade så att en psykisk sjukdom ofta blir eller förväntas bli skälet att få stanna av humanitära skäl. Möjligheten till förnyade ansökningar till Utlänningsnämnden på grundval av att nya psykiatriska symtom tillkommit och sjukdomsbilden blivit än allvarigare förlänger asylprocessen till den punkt där barnens hälsa hamnar i fara.

Vi har alltså en asylprocess som driver in vuxna och barn i en sjukdomsprocess. När asylskälen är prövade och avslagna går man vidare i processen genom att åberopa nya skäl som oftast är läkarintyg och sedan nya läkarintyg. Konsekvensen av det här blir allvarigare för varje dag som går.

Antalet vård dagar ökar för både barn och vuxna. Förra året lämnades inte mindre än 4 800 nya ansökningar in. Av dessa var det flera som lämnade in sin ansökan för andra, tredje och fjärde gången. I år beräknas antalet nya ansökningar komma upp i 6 000.

De flesta som lämnar in nya ansökningar får avslag. 11 % av de nya ansökningar som lämnas in beviljas. Och då har många vistats i Sverige under flera år. Jag menar att det är ett svek mot dessa människor, som ofta har svikits redan innan de kom till Sverige. Många som kommer till Sverige har lurats av människosmugglare att för väldigt dyra pengar köpa en resa till Sverige. När de väl är här möts de av ett asylsystem som fortsätter att invagga dem i falska förhoppningar.

Fru talman! Jag menar att det här inte är rättssäkert. Därför föreslår regeringen att möjligheten att lämna in hur många nya ansökningar som helst ska avskaffas.

Men, säger många här, tänk om nya asylskäl uppstår. Tänk om människor skickas tillbaka till en situation där de riskerar sina liv. Eller, som ännu fler har sagt, tänk om Migrationsverket och Utlänningsnämnden missar någonting eller har missat någonting i sin utredning och att man därmed inte har tagit hänsyn till alla omständigheter i asylärendet.

Jag skulle då kort vilja presentera det verkliga innehållet i regeringens förslag. Det här handlar för det första inte om att avskaffa möjligheten att överklaga. Människor ska kunna överklaga ett första beslut. Vad som inskränks är möjligheterna att lämna in ett obegränsat antal ansökningar. Men en säkerhetsventil bibehålls.

Det är ju precis som väldigt många talare före mig har betonat att ett återvändande till hemlandet för en asylsökande kan bli omöjligt från en dag till en annan. Det kan hända att en auktoritär regim plötsligt tar makten med våld. Det kan hända att en konflikt blossar upp och sprider sig i ett land. Plötsligt kan situationen vara livsfarlig för en minoritetsgrupp, för en politisk aktivist eller för en religiös företrädare.

Rättssäkerheten för dem som har nya asylskäl stärks i regeringens förslag. Om nya asylskäl uppstår efter ett slutligt beslut ska de nya skälen prövas. Den prövningen ska, till skillnad från dagens system, också kunna överprövas. Men vad det här förslaget innehåller det är att prövningarna av humanitära skäl med läkarintyg inte ska kunna pågå i det oändliga.

Regeringens proposition innehåller också en andra del. I dag är det så att om en asylsökande som har gått igenom hela asylprocessen sedan lämnar landet under en tid, åker till Norge en eller två dagar till exempel, och sedan kommer tillbaka till Sverige börjar hela processen om igen från början. Det betyder att efter utredning, efter första prövning, efter överklagande, slutligt beslut och ett antal nya ansökningar åker man till Norge en dag och kommer tillbaka, och så börjar hela processen om igen. Det är också, menar jag, en väldigt olycklig otydlighet i hela systemet som bara förvärrar situationen för dem som är inblandade.

I propositionen föreslås därför att en person som bara efter någon dag återvänder till landet och som har fått sin sak prövad ett antal gånger inte ska kunna börja om hela processen igen.

Fru talman! Jag kan konstatera att de flesta talare håller med om att möjligheten till ny ansökan ska avskaffas, men inte just nu utan senare. Först måste Utlänningsnämnden läggas ned. Enligt min mening är det ingenting annat än svepskäl.

Att bibehålla möjligheten för människor att om och om igen få sina läkarintyg prövade har ingenting med rättssäkerhet i asylärenden att göra. Det bara förlänger lidandet hos de människor som oftast ändå får ett avslag i slutändan.

Samtliga här närvarande är medvetna om att rättssäkerheten i asylärenden har stärkts. Regeringen har under lång tid arbetat med att öka öppenheten och muntligheten i asylprocessen i både första och andra instans. Regeringen har fattat beslut om att Utlänningsnämnden ska läggas ned och att asylsökande ska överklaga till domstol. Regeringen har uppdragit åt en särskild utredare att göra det som krävs för att ersätta Utlänningsnämnden med en ny instans- och processordning som ska träda i kraft den 1 januari 2006.

Fru talman! Utskottet har avstyrkt regeringens proposition, vilket med stor sannolikhet betyder att förslaget kommer att fällas av riksdagen. För mig och för regeringen är det här inte en fråga om att vinna eller förlora i riksdagen. Det allvarliga med att riksdagen faller förslaget är att en reform som skulle kunna göra asylprocessen tydlig och human inte kommer att kunna genomföras. Jag menar att de största förlorarna är alla

Anf. 114 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Det är en ganska uppseendeväckande process som vi har bakom oss. Det är också uppseendeväckande att regeringen kommer till riksdagen med förslag som man på goda grunder kan anta att riksdagen inte kommer att bifalla. Nu talar Barbro Holmberg fortfarande, i de sista skälvande minuterna av processen, för de argument som vi under lång tid har avvisat.

Det uppstår en fråga här: Vad finns det för underliggande strategi från regeringens sida att med berätt mod gå till riksdagen med förslag som man vet riksdagen kommer att säga nej till, som egentligen får till konsekvens att hela processen med att införa ny instans- och processordning på något sätt störs av sidospåret – som Barbro Holmberg är medveten om att riksdagen kommer att säga nej till? Vad är det för underliggande strategi som ligger bakom detta? Ett mera rimligt förhållningssätt borde ha varit att nu inse att det finns en majoritet för en ny instans- och processordning, det finns inte majoritet för sidospåret att avskaffa möjlighet till ny ansökan, utan i stället sätta all kraft på att genomföra det som riksdagen ändå är överens om. Hur resonerar regeringen? Vad finns det för underliggande strategi att gå denna omväg?

Anf. 115 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte riktigt se att regeringens argument på något sätt har avvisats. Inte minst Sven Brus sade i sitt långa inledningsanförande att det nuvarande systemet faktiskt skadar människor. Det nuvarande systemet är inte humant, sade Sven Brus.

Jag vill ställa en fråga till Sven Brus. Om man inser att det system vi har nu inte är humant, det skadar människor varje dag, hur kommer det sig då att man är beredd att låta människor fortsätta att lida? Om man säger nej till det här förslaget betyder det att man är beredd att låta människor fortsätta att lida i minst ett år till. Hur stämmer det överens med kristdemokratiska grundläggande värderingar?

Anf. 116 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Vi är helt överens i beskrivningen av ett asylsystem som inte är humant och rättssäkert. Det som statsrådet borde ha varit medveten om under lång tid är att vi inte är överens om att det här förslaget är en bra lösning. Vi vill gå betydligt radikalare fram, och vi har velat göra det länge genom att ersätta detta asylsystem som har så stora brister med ett rättssäkert, effektivt och humant asylsystem.

Då kvarstår min fråga. Detta kan varken Barbro Holmberg eller regeringen ha varit omedveten om. Varför skuldbelägger man oss som under lång tid har varit tydliga och säger att det nu är vårt fel att människor kommer att lida under ett år till? Positionen från partiernas sida har regeringen känt till under lång tid. Jag vill på det bestämdaste avvisa att det skulle vara oppositionens fel att vi befinner oss i det läge vi nu gör.

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

Anf. 117 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag skuldbelägger ingen i det här fallet, men jag konstaterar att vi gör olika bedömningar. Jag kan inte, regeringen kan inte, det socialdemokratiska partiet kan inte, acceptera att vi ser att vi har ett system som faktiskt skadar människor. Vi kan inte acceptera att det systemet faktiskt får fortgå. Jag ser detta som en akut situation. Vi måste göra någonting åt systemet så att vi räddar människor som får illa.

Sven Brus sade i det förra inlägget att det finns något slags underliggande motiv till detta. Det här är motiven. Jag och regeringen upplever att situationen är akut. Även om regeringen inte har stöd i kammaren har regeringen starkt stöd för förslaget. Jag hänvisade i mitt inledningsanförande till en rad företrädare för barn- och ungdomspsykiatri. Vi har stöd av alla de människor som arbetar med flyktingmottagande, det vill säga personal inom skola, hälso- och sjukvård, läkare, psykologer – alla som ser vad det här får för konsekvenser för människor i systemet. Jag är helt övertygad om att regeringen har stöd.

Anf. 118 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag sade i mitt anförande att jag uppskattade att Barbro Holmberg är här trots att det kanske är lite tuffare att vara med nu när det uttalas så pass hård kritik mot förslaget.

Anledningen till att vi inte kan acceptera förslaget beror bland annat på det Kalle Larsson visade på i rena siffror, nämligen att tumskrubarna har dragits åt kring dessa människor. Det är färre och färre människor som kommer till vårt land som får stanna. Vi vet att trots att de kan berättas om att de har suttit i fängelse för att de har "fel" politisk uppfattning i det land de kommer från och känner stor oro för att behöva åka tillbaka dit får de ändå inte stanna här. Vi vet att det finns människor som har konverterat till kristendomen, och de kommer från länder där det är absolut förbjudet att bekänna sig till den religionen. Vilka faror innebär inte det att komma tillbaka till sitt land? De får inte heller stanna här.

Vi har blivit betydligt mycket tuffare vad gäller att låta människor stanna.

Jag berättade i mitt anförande om forskaren som hade visat på att man inte blir trodd. Bara detta gör att många människor mår dåligt i systemet. De har kanske svårt att få fram de sakliga skälen. De blir hela tiden ifrågasatta som personer, det vill säga de som handhar ärendet tror inte på vad de framför.

Det har visat sig att man hos Migrationsverket i Malmö har gjort förändringar. Där har man lyckats bättre. Det finns åtgärder att vidta som gör att det blir tydligare för dem som söker asyl. Det skulle vara intressant om statsrådet kunde berätta mer om det.

Anf. 119 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag är inte alls överens med Birgitta Carlsson när hon säger att vi har blivit betydligt tuffare. Verkligheten har förändrats. Det måste man se när det gäller dessa frågor.

För tio år sedan fick i stort sett alla människor från Balkanområdet stanna i Sverige. Då var det krig i Balkan. I dag kommer vår största grupp asylsökande fortfarande från Balkan, och i dag är det inte krig i

Balkan. I dag är situationen helt annorlunda. Det betyder att människor får avslag.

Birgitta Carlsson gör det stora misstaget att bedöma politikens generositet respektive restriktivitet utifrån antalet uppehållstillstånd. Så kan man inte göra, utan man måste se hur världen ser ut. Det bästa vore – det är väl det vi alla önskar – om bifallsfrekvensen var i stort sett noll. En värld där ingen människa förföljs är väl det vi alla strävar efter. Det är inte en hög bifallsfrekvens som säger någonting om generositeten.

Det är väldigt viktigt att säga det: Sverige är inte mer restriktivt än något annat land. Sverige har inte en högre eller lägre bifallsfrekvens än något annat land i Europa, utan den ligger på ungefär samma nivå. Det beror på vilka grupper av människor som söker asyl. Så ser det ut.

Anf. 120 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är medveten om att det inte pågår något krig i Balkan. Men vi vet också att många människor som blev fräntagna allt de ägde och hade egentligen inte har ett hem att återvända till. Många av de människor som har varit här ganska länge har hunnit acklimatisera sig så mycket i vårt land att deras hem är här. Det som en gång var deras hem och deras land finns inte kvar på det sätt som de skulle önska för att återvända dit.

Frågan om att det finns så många barnfamiljer och att barn far illa hade vi uppe även förra veckan. Jag skulle verkligen önska att statsrådet gav uppdraget att vara mer generös vad gäller humanitära skäl och bevilja uppehållstillstånd för alla de barnfamiljer där vi vet att barnen far illa. Också föräldrarna far i regel illa när de ser sina barn vara apatiska. Det är 150 barn, och det är förmodligen minst lika många familjer. Många fler barn kanske är på väg in i detta tillstånd.

I stället för att bara låta det gå så långt att de hamnar i det tillståndet borde vi låta dessa människor få en chans, så att det inte behöver gå så långt som det nu har gjort. Många barn är i riskzonen för att hamna i just detta tillstånd, som är mycket svårt att behandla.

Vilka möjligheter finns det att vara generös mot dessa barnfamiljer?

Anf. 121 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Vad gäller Bosnien säger Birgitta Carlsson att de som kommer hit kanske inte är förföljda men har inte något hem att återvända till. Där tycker jag att Birgitta Carlsson lyfter upp ett de svåraste dilemman som finns inom den här politiken.

Ofta kommer man hit till Sverige och söker asyl, men man kanske inte har asylskäl. Det betyder inte att man inte har starka skäl. Det kan vara precis som Birgitta Carlsson säger, att man inte har något hem eller något arbete att återvända till. Man kanske har sålt allt man äger och har för att ge människosmugglare pengar, vilket gör att man befinner sig i en oerhört utsatt situation.

Men det är inte asylskäl. Enligt vår lagstiftning ska våra myndigheter bedöma huruvida en människa är förföljd eller riskerar sitt liv vid ett återvändande.

När det sedan gäller den sociala, ekonomiska och kulturella utvecklingen i Bosnien måste det vara andra politikområden och andra metoder som vi använder för att stimulera den ekonomiska utvecklingen i

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

Bosnien. Det är inte asylpolitik som vi kan använda när det gäller den delen.

Som jag sade i förra veckan, när vi också hade ett replikskifte om de apatiska barnen, är det någonting som oroar mig väldigt mycket. Det som också oroar mig, som jag också nämnde då, är att det här är ett symptom som bara finns i Sverige. Vi vet en del om detta, men vi vet inte tillräckligt. Av precis det skälet har regeringen tillsatt en samordnare, som ska skaffa mer kunskap om vad det här beror på, hur vi ska komma till rätta med det och kraftsamla kring de här barnen, så att vi förebygger att barn hamnar i så svåra situationer.

Anf. 122 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Statsrådet har använt huvuddelen av sitt inlägg till att utveckla argumenten för den proposition som riksdagen sannolikt kommer att avslå i morgon. När förslaget väcktes var reaktionen från vår sida i Folkpartiet, som jag har nämnt i ett tidigare inlägg, att säga att det ligger mycket i det, att något liknande bör äga rum men att det bör ske samtidigt med att vi får den instans- och processordning som en majoritet av denna riksdag sedan många år har efterlyst.

Då fanns förstås möjligheten att få en uppgörelse mellan regeringen och Folkpartiet. I den nuvarande parlamentariska situationen hade det inneburit en majoritet, och man hade alltså kunnat få ett beslut under våren som innebar dessa två saker. Vi i Folkpartiet eftersträvar båda sakerna. Vad gäller regeringen är jag mera säker på att den eftersträvar det som finns i dagens proposition om avskaffande av nya ansökningar om uppehållstillstånd.

Jag är inte lika säker på vad regeringen egentligen tycker om instans- och processordningen. Det blir ju inte någon uppgörelse fast den möjligheten fanns. Jag tror att flera andra partier också hade kunnat vara intresserade av detta.

Det krävdes en pistol mot pannan under budgetförhandlingarna, har vi som står utanför dem förstått, för att detta skulle äga rum. Sedan fortsatte regeringen under hösten att driva ärendet trots att man borde ha varit ganska säker på att man inte skulle kunna få igenom det.

Nu vill man ha en situation för att, som man säger, klara ärendebalansen. Man har under tio månader avskaffat den här möjligheten utan att få den bättre och mer rättvisa instans- och processordningen.

Jag ska inte, som Sven Brus, fråga om någon underliggande strategi, för jag har svårt att tro att det finns någon strategi bakom detta. Jag är mera förbryllad över att regeringen har låtit frågan hanteras på det här viset i stället för att avgöra den tidigare.

Anf. 123 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tyckte att jag svarade på den frågan i mitt replikskifte med Sven Brus. Jag menar att det förslag som i dag ligger stärker asylrätten för människor som har nya asylskäl. Vad vi vill med förslaget är att sätta stopp för de oändliga prövningarna av de humanitära skälen, som oftast enbart handlar om läkarintyg.

Jag måste säga att jag inte riktigt har förstått varför vi ska vänta med det i ett helt år. Varför ska vi låta människor lida ett helt år till? Det här

handlar inte om asylskäl, utan vi stärker snarare rättssäkerheten när det gäller asylskäl.

Jag menar, som jag sade i mitt tidigare inlägg, att det är akut. Vi har en situation i asylprocessen i dag där människor kan lämna in hur många nya ansökningar som helst. Det gör att vi har en väldigt otydlig process. Människor upplever inte att det finns något slut på processen. Det måste vi våga stå för: Det finns en början, och det finns ett slut. Jag menar att det är väldigt viktigt att det sätts i sjön så snart som möjligt. Det måste vi göra för att också värna de utsatta människor som far väldigt illa i det här systemet.

Anf. 124 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Det har väl framgått nu, och möjligen tidigare, att statsrådet och jag har lite olika bedömningar på den här punkten. Statsrådet anser att det är enbart nackdelar för de sökande med möjligheten till nya ansökningar. Vi delar inte den uppfattningen. Vi menar att det är övervägande brister, och därför har vi landat på att man ska avskaffa det i samband med att man får en ny instans- och processordning.

Även om man skulle ha statsrådets bedömning – jag har den inte – förvånar det mig att man har låtit frågan hanteras på det viset. Det är rimligen så i ett land att en regering har större ansvar än andra för vad som händer och sker, inte minst i kontakterna med parlamentet. Nu hade man möjligheten att vid ett och samma tillfälle, tidigare än vad som nu sker, få det hela på plats. Man har inte tagit den möjligheten, utan man har låtit det rulla på tills man har tvingats – i ordets bokstavliga bemärkelse – gå med på att få en ny instans- och processordning.

Jag tror att alla i den här kammaren känner grundproblemet, nämligen att ni i regeringen egentligen inte har varit speciellt intresserade av att få den på plats. Det är därför det har tagit så oerhört lång tid.

Anf. 125 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag inte fick något riktigt svar på frågan jag ställde till Bo Könberg om varför det är så viktigt att vänta ett år med att genomföra en reform, men vi får ta upp frågan i nästa debatt.

Jag menar återigen att det här är en process som skadar människor varje dag. Det är därför viktigt att lägga fram det här förslaget. Det är naturligtvis riksdagen som fattar beslut, men regeringen har ansvaret för den här politiken. Regeringen har ansvaret för att se till att vi har ett system som faktiskt fungerar och som inte skadar människor. Därför har regeringen lagt fram den här propositionen. Regeringen har inte dragit tillbaka propositionen därför att det skulle vara ett svek, som jag ser det, mot alla de utsatta människor som far oerhört illa i vårt asylsystem i dag.

Anf. 126 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur borgerliga förhandlingar går till, men jag vet att när vi och Socialdemokraterna förhandlar brukar det vara ord snarare än pistoler som används. Det kan ändå gå ganska hårt till. Budgetförhandlingarna slutade med ett klart löfte om att Utlänningsnämnden ska vara borta den 1 januari 2006 och att vi då i stället har en ny instans- och processordning. Jag är övertygad om att det blir gemensamma ansträngningar för att vi ska nå dit.

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

En av dem som sitter i Utlänningsnämnden i dag, som är frustrerad över dess rättsosäkerhet och försöker rädda människor ur en process som verkar ha hämtat sitt namn från Frans Kafkas roman med samma namn, är Ann-Margret Mossberg, miljöpartist. Hon brukar vara väldigt duktig i diskussioner som den här på att lyfta ned saker till den lilla nivån, till en själv. Jag är säker på att om hon hade stått här i stället för mig i dag hade hon efter att ha hört Barbro Holmbergs inledningsanförande ställt en fråga ungefär så här. Du är flykting och kommer med din familj till Sverige på flykt från etnisk förföljelse. Du har blivit utsatt för förföljelse på grund av din etniska bakgrund. Du kanske är ingusjier och gift med en ossetier i Tjetjenienområdet, där vi vet hur farligt det kan vara. Du har ett barn som har fallit ihop och som slår vilt omkring sig och kanske har tvingats bevittna våldtäkter inom familjen. Du hoppas på att få en fristad här och söker asyl. Skulle då det verkliga sveket mot dig vara att om du får ett avslag och om nämnden inte tror på dig, inte ser dina asylskäl, så har du en möjlighet att lämna in en ny ansökan? Eller skulle det verkliga sveket vara, när vi nu konstaterar att det finns en rättsosäker prövning, att det finns en risk att nämnden inte ser dina skäl, att du blir utkastad ur landet?

Det var hårda ord i Barbro Holmbergs inledningsanförande. Det pratades om svek och att vi som vill avslå regeringens proposition och ge flyktingar möjlighet att lämna in en ny ansökan så länge det rättsosäkra systemet finns där möjligen är svikare. Jag tycker att vi ska skärskåda vad som är det verkliga sveket.

Anf. 127 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Om jag var flykting, precis som Gustav Fridolin sade, och kom med ett barn på armen från Tjetjenien skulle jag få uppehållstillstånd i två år. Det är ett praxisbeslut vad gäller Tjetjenien som regeringen har fattat. Är man flykting och är förföljd har man rätt att få skydd i Sverige i dag.

Det som jag måste ta upp i mitt replikskifte med Gustav Fridolin är detta med nollställningsbeslut och amnesti. Det talas så oerhört mycket i kammaren i dag om hur viktigt det är med rättssäkerhet, inte minst av Gustav Fridolin. Hur kan man då lägga fram ett förslag som är allt annat än rättssäkert, nämligen att det inte längre är skälen som ska bedömas, att det inte längre är huruvida du är flykting eller ej som ska bedömas, utan det är tiden som ska avgöra om du får ett uppehållstillstånd eller inte? Kommer du fem i tolv kanske du får ett uppehållstillstånd. Kommer du fem över tolv får du inte uppehållstillstånd. Det, menar jag, är så långt ifrån rättssäkerhet som man över huvud taget kan komma.

Anf. 128 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Nu blev det riktigt intressant. Nu ser jag vad det handlar om. Det handlar om att jag och Barbro Holmberg gör olika verklighetsbeskrivningar av hur den svenska flyktingpolitiken faktiskt ser ut.

Jag kan berätta för Barbro Holmberg att trots regeringens vägledande beslut om Tjetjenien avvisas familjer som den jag berättade om där den ena parten är ossetier och den andra är ingusjier. Man snävar in regeringens vägledande beslut på ett sådant sätt att det bara är etniska tjetjenier

och den typen av familjer som får stanna, oavsett om vissa vittnar om etnisk förföljelse.

Jag ser en annan flyktingpolitik än den Barbro Holmberg ser, och kanske är det det som föranleder mitt beslut. Den flyktingpolitik som jag ser vittnar många fler än jag om. Om den vittnar frivilligrörelsen, Röda Korset, Rädda Barnen, Caritas, FN:s flyktingorgan. Den vittnar också väldigt många barnpsykologer om, inte bara de barnpsykologer som du har fått brev från i dag. Du har också fått andra brev. Det vet du, och det vet jag.

För att svara på din fråga är en av rättssäkerhetens grundläggande principer att hellre fria än fälla. Har man det för ögonen när man ska gå in i ett nytt system och försöka få en ny instans- och processordning att fungera, borde man kunna tänka sig ett nollställningsbeslut, en amnesti, att avskriva fall enligt principen hellre fria än fälla, så att de här människorna får en möjlighet att starta sina liv, bearbeta sina trauman och leva i Sverige. Man kan förstå den tankegången, även om jag också förstår invändningen.

Men om det nu är så, och det är rätt intressant, att Socialdemokraterna och regeringen helt avvisar det här förslaget och riksdagen helt avvisar idén om ny ansökan, då är det ju regeringen som har bollen. Vilka förslag har regeringen då för att det nya systemet ska börja på ett bra sätt? Regeringen föreslår en ny ansökan. Vi har gemensamt radat upp problemen med förslaget och kommer att avslå det i morgon vid omröstningen. Vi har i stället föreslagit en amnesti, ett avskrivningsbeslut. Regeringen säger att det inte är okej, att man aldrig kommer att ställa upp på det. Jag förstår argumentationen även om jag inte delar den. Men vad har regeringen då för förslag? Hur ser vi till att den nya instansordningen införs utan att ha ryggsäcken av trasiga människor hängande på sig?

Anf. 129 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! En av de grundläggande rättssäkerhetsprinciperna är att lika fall behandlas lika. Inför man en så kallad amnesti, ett nollställningsbeslut eller vad man föredrar att kalla det, har man helt frångått den principen. Då är det något helt annat som gäller. När vi ska genomföra en av de största rättssäkerhetsreformerna i svensk migrationspolitikens område, ska vi då börja med att göra något som ligger helt utanför allt vad rättssäkerhet heter?

När det sedan gäller hur man ska komma till rätta med den så kallade ryggsäcken ska man naturligtvis göra det genom att arbeta av de ärenden som finns. Regeringen har anslagit extra pengar till Migrationsverket för att arbeta av ärenden. Vi har också arbetat oerhört intensivt de senaste ett och ett halvt åren med att effektivisera handläggningen hos Migrationsverket. Vi kommer att göra allt vad vi kan för att se till att ge Migrationsverket och Utlänningsnämnden de förutsättningar som behövs för att pröva de ärenden som ligger på ett rättssäkert sätt.

Anf. 130 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Sveket i den här delen är snarast att regeringen, det vill säga Barbro Holmberg och hennes företrädare, inte presterat en ny instansordning sedan 2001, då riksdagen beställde en sådan. Det är det som

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

har gjort asylprocessen till, som jag vill beteckna den, en humanitär katastrof.

Det är av misstroende mot att regeringen verkligen värper en ny instansordning och därmed en rättssäkrare asylprocess som flera partier säger nej till att avskaffa de nya ansökningarna vid den här tidpunkten. Det är först när vi har sett detta komma, i mars–april, om det kommer, som vi verkligen får en bekräftelse på att vi byter system för att behandla asylansökningar.

Jag vill betona att även om man kan se att det finns vissa fördelar i Utlänningsnämndens arbete, har samma system dömts ut i ett stort antal länder av mycket höga jurister, författningsdomstolar med mera för att inte ha klara, goda rättsprinciper om muntlighet och tvåpartsförhållande.

Vi har tidigare här från övriga socialdemokrater fått höra att avskaffandet av NUT egentligen bara är en fråga om att få en bättre ordning i samband med övergången till en ny processordning. Vi tycker inte att vi ska hålla på och pilla i det nuvarande systemet förrän vi har fått ett beslut om den nya instansordningen. Vi tycker att det borde ha kunnat ske tidigare än vad som sker. Vi är fortsatt mycket irriterade över att vi inte får beslut om en möjlighet till arbetskraftsinvandring för dem som vill bygga sin framtid i Sverige med arbete och företagande. Om den möjligheten hade funnits tror jag att vi skulle ha fått ett mycket kraftigt minskat antal ansökningar om asyl. Vi efterlyser också fortsatta reformer när det gäller Migrationsverket, även om vi har sett att dessa påbörjats.

Anf. 131 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Per Westerberg tycker att vi borde ha lagt fram ett förslag långt tidigare. Då vill jag påminna kammaren om att regeringen lade fram ett förslag, en lagrådsremiss, om en ny instans- och processordning våren 2002. Lagrådet avstyrkte detta förslag och menade att lagstiftningen måste förtydligas innan den kan användas i ett domstolsförfarande.

Under den tiden har det pågått en process med att förändra lagstiftningen. Min fråga tillbaka till Per Westerberg är: På vilket sätt hade den processen kunnat göras snabbare? Skulle vi helt ha bortsett från de synpunkter som Lagrådet faktiskt hade på den lagrådsremiss som helt följde riksdagens uppmaning om att föra över ärendena till läns- och kammar rätt?

Anf. 132 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! När det gäller den här instansordningen vill jag först säga att jag inte tycker att det är acceptabelt att det tar fem år. Så sent som i våras kunde vi inte få ett klart besked om att det skulle bli en ny instansordning. Det är först i samband med budgetförhandlingarna inom den, som vi upplever det, mycket splittrade regeringskonstellationen som det äntligen kommit fram pengar som möjligen kan se till att vi får en ny instansordning. Jag tycker att detta hade kunnat gå fortare. Det hade varit humant, och det hade minskat de humanitära problem som vi ser i Sverige.

Samma sak gäller Migrationsverket. Vi har i ett antal år föreslagit ökade medel för att möjliggöra snabbare hantering. Vi har delvis fått rätt av Riksrevisionens ganska bistra synpunkter på Migrationsverket. Jag tycker faktiskt att det finns mer att göra där av humanitära skäl och även

besparingsskäl. Naturligtvis handlar det även om snabbheten i att få en bra migrationsprocess i Sverige.

Sedan gäller det den sista punkten, nämligen arbetskraftsinvandringen. Hade Sverige, som vi traditionellt har haft genom tidigare århundraden, en större öppenhet för människor som vill komma till Sverige för att kunna bygga sin framtid med arbete och företagande, då tror jag att vi hade undgått en mycket stor del av de problem som vi i dag ser inom asylprocessen. Det finns människor som kanske aldrig borde ha sökt asyl utan som borde ha sökt för att få arbetskraftsinvandra eller för att driva företag i Sverige. Den utredningen och det förslaget till Sveriges riksdag verkar ligga väldigt många år framåt i tiden.

Anf. 133 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag noterar att Per Westerberg faktiskt inte svarar på frågan. Skulle regeringen inte ha tagit hänsyn till vad Lagrådet sade? Den här processen hade inte gått att göra snabbare, vill jag faktiskt hävda.

Sedan kan jag också konstatera att Per Westerberg tar upp arbetskraftsinvandring som en lösning på ett antal problem. Det är inte det vi diskuterar i dag. Vad vi i dag diskuterar är ett sätt att få ordning och reda i asylsystemet så att man inte har ett system som gör att läkarintyg provas om och om igen hur många gånger som helst. Det är inte human. Det är inte rättssäkert som jag ser det.

Anf. 134 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Mycket har sagts i debatten, och mycket har det talats om rättssäkerhet i asylprocessen. Men, fru talman, jag vill ändå säga några ord om vad jag menar med en rättssäker och human asylpolitik och varför jag anser att möjligheten att göra ny ansökan måste finnas kvar tills vi får en mer rättssäker och human asylpolitik.

Fru talman! Med rättssäker asylpolitik menar jag då inte bara att vi lägger ned Utlänningsnämnden och får en asylprocess där man får göra sin röst hörd. Med rättssäker asylpolitik menar jag också att de asylsökande tas på allvar, att individuella skäl verkligen beaktas, att även barn hörs av personal som är duktig på att höra barn och att även barnens skäl tas på allvar. Med rättssäker asylpolitik menar jag också att man tar hänsyn till att kvinnor kan ha andra skäl än män till att få asyl.

Fru talman! Rättssäker asylpolitik är inte när alla från ett land behandlas på exakt samma sätt. Var finns då den individuella prövningen? Amnesty skriver i en artikel i det senaste numret av sin tidskrift att pressen på handläggarna på Migrationsverket är tuff när det gäller att handlägga ärenden. Handläggarna tilldelas en pinne för varje avslutad utredning, och de förväntas uppnå ett visst antal pinnar per månad. Pinnarna påverkar också lönen. För att hinna med betingen går man till praxis, som ju leder till 85 % avslag, i stället för att se just till det enskilda fallets förutsättningar. Att ge avslag går också fortare än att besluta om uppehållstillstånd.

Om förhållandena verkligen är på det här sättet är det synnerligen oroande. Är det så här man betar av ryggsäcken? Det talas mycket om balanser, och man glömmer bort att det är enskilda människors liv det gäller.

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

Fru talman! Rättssäker asylpolitik är inte när kvinnor som riskerar hedersmord avvisas för att Migrationsverket byter personal. I fredags hade jag en interpellationsdebatt med migrationsministern, som nu tyvärr har lämnat kammaren, om Migrationsverkets riktlinjer för att utreda och bedöma kvinnor. Då sade ministern att riktlinjerna aldrig kommer att genomföras helt och hållet eftersom Migrationsverket ständigt får nya handläggare och beslutsfattare. Det är ett fullständigt hårresande ytt-
rande!

Jag fick inget svar från migrationsministern om vad hon gör åt det förhållandet att Migrationsverket byter personal. Och jag undrar hur många fler kvinnor som ska offras för att Migrationsverket har stor personalomsättning och att de som avgör ärendena inte har fullständig kompetens. Tala om rättssäkerhet i asylpolitiken!

Fru talman! Human flyktingpolitik är inte när man avvisar ett apatiskt barn och låter det sova i en park. Det är inte heller när man fejkar polis-kontroller för att hämta en försvarslös 15-åring som tidigare försökt ta sitt liv när hon skulle avvisas med sin familj. Trots efterforskningar från en tillfällig fostermamma har man inte kunnat ta reda på vad som hänt med flickan och hennes familj.

Fru talman! Migrationsverket har fått svidande kritik från Riksrevisionen för att man inte följer upp vad som händer med dem som avvisas. De här två exemplen visar att det är sant. Och listan på exempel på avsaknad av en rättssäker och human asylpolitik kan göras lång. Utlänningsnämnden har som sagt ännu inte lagts ned. Långa handläggningstider beror till mycket stor del på problem hos Migrationsverket. Det har också Migrationsverket fått svår kritik från Riksrevisionen för.

Fru talman! Vi har ingen rättssäker och human asylpolitik i dag, något som Folkpartiet kräver. Så länge den lyser med sin frånvaro, och så länge som vi inte har ersatt Utlänningsnämnden med ett tvåpartsförfarande, måste vi ha kvar möjligheten för de asylsökande att kunna lämna in nya ansökningar. Jag håller med om att det inte är ett bra förhållande, men så länge som de asylsökande upplever att deras redogörelser inte tas på allvar och att behandlingen av ärenden är godtycklig måste möjligheten finnas kvar.

Anf. 135 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag hade i och för sig inte tänkt begära replik på Anne-Marie Ekström. Jag hör vad hon säger och argumenterar för. Jag känner också till de bilder som Anne-Marie Ekström målar upp. Vi har ett antal gånger fått höra om dem. Ibland är det samma ärende som målas upp ett antal gånger i kammaren. Vi får bilderna och vi känner igen dem. Vi vet om bilderna.

Men jag blir lite konfunderad över Anne-Marie Ekströms mycket hårda angrepp på Migrationsverkets handläggare. Jag har förståelse för att det i en personalgrupp på mer än 2 500 personer naturligtvis finns en omsättning av personal som gör att folk också måste skolas in i den process som man ska jobba med. Den kritik som Anne-Marie Ekström framför tycker jag är något magstark. Jag har ingen anledning att ställa mig och försvara Migrationsverket bara för att jag är styrelseledamot där. Men jag vet av erfarenhet vilken känsla personalen har inför sitt arbete. Det gör mig lite oroad. Det gör mig oroad därför att också Folkpartiet har

representation i Migrationsverkets styrelse. Och det är sällan man hör den typen av kritik framföras av partiet i den position där man sitter och kan påverka det inre arbetet i Migrationsverket. Det gör mig lite bekymrad därför att det visar att man skickar olika signaler, och det visar att Folkpartiet kanske inte bara är splittrat utan kanske också strimlat i en fråga som vi egentligen borde samla oss kring.

Prot. 2004/05:45
7 december

*Prövning av
verkställighetshinder
i utlänningsärenden*

Anf. 136 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag kritiserar inte Migrationsverkets personal, utan jag kritiserar migrationsministern och regeringen för att de inte ger Migrationsverket tillräckligt med resurser så att man kan utbilda personalen så att den får full kompetens.

Det som jag hänvisade till var ett uttalande från migrationsministern i fredags här i kammaren då hon sade: Tyvärr kommer vi aldrig att kunna uppfylla dessa riktlinjer fullständigt därför att vi ständigt byter personal.

Detta finns i protokollet så Göte Wahlström kan läsa det.

Jag har funderat väldigt mycket över detta under helgen, om det är därför som man inte följer de regler och riktlinjer som man har utformat på Migrationsverket. Det är ingen kritik mot Migrationsverkets personal.

Anf. 137 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte tolka Anne-Marie Ekströms inlägg tidigare på något annat sätt än att hon då uttryckte en kritik mot personalen och personalens handläggning.

När situationen i ett verk är sådan att man för ett antal år sedan hade 11 000 asylsökande och några år senare har 33 000 asylsökande är det klart att det finns en dynamik som innebär att man måste anställa personal som måste utbildas. Men vi kan också få en situation då antalet asylsökande minskar. Då är naturligtvis min fråga till Anne-Marie Ekström om hon då skulle acceptera att man bibehåller en personalstyrka på 2 600–2 800 personer när man har bara halva inströmningen i landet.

Jag tycker därför att det borde finnas lite mer omtanke om både personalen och frågeställningen från Anne-Marie Ekströms sida.

Anf. 138 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag har omtanke om både personalen och om de asylsökande och tycker att de ska få en rättssäker utredning, en rättssäker prövning och att den personal som handlägger både barn- och kvinnoärenden, ärenden som kanske är lite annorlunda än familjeärenden, ska göra en rättssäker prövning, en rättssäker utredning.

Jag hänvisar igen till det som migrationsministern sade i fredags. Och jag vill gärna ha ett svar på om det verkligen är så att man ska offra kvinnor och barn och andra asylsökande på grund av att personalen inte är fullständigt utbildad.

Anf. 139 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Jag sitter inte i socialförsäkringsutskottet men ger mig ändå in i den här debatten. Det gör jag med anledning av en motion från ett antal moderater med mig som första namn med anledning av den här propositionen. Vi utgick där från att riksdagen skulle kunna bifalla pro-

positionen om att inte tillåta nya ansökningar under förutsättning att regeringen lade fram ett förslag om ny instansordning som skulle kunna gälla fullt ut från den 1 januari 2006.

Det är med sorg i hjärtat som jag kan konstatera att något sådant förslag inte har presenterats. Hade det gjorts menar jag att övergången till den nya instansordningen hade kunnat ske under ordnade former, om jag får uttrycka det så, genom att man då också under den tid som gällde fram till den nya instansordningen hade kunnat låta de regler som finns i propositionen gälla.

Nu kommer man i en mycket egendomlig situation. Det kommer att finnas ett mycket stort antal nya ansökningar från personer som har fått tidigare ansökningar avslagna. Dessa ansökningar ska då behandlas i den nya instansordningen som kommer att få en mycket svår start. Svårigheterna kommer rimligen att innebära väldigt långa handläggningstider. Men därutöver är det helt enkelt resursskäl som kommer att avgöra om dessa handläggningstider blir långa.

Jag vet inte vad regeringen har gjort för att till exempel möta den bristsituation som kommer att uppstå när det gäller tolkar. När jag besökte Kammarkollegium i förra veckan fick jag höra att man förutser en mycket stor brist på utbildade tolkar.

På samma sätt förutser man att det kommer att vara väldigt svårt att rekrytera kompetenta domare som behövs för den nya instansordningen när den inte är förberedd på ett sådant sätt att vi vet hur den ska se ut.

Den här debatten har förvisso visat att man på båda sidor, om jag uttrycker det så, har en någorlunda god verklighetsbild av vad som kommer att hända. Men jag tror att man ändå underskattar svårigheterna av den situation som kommer att uppstå när regeringens tillkortakommanden har lett till att man inte har kunnat presentera ett förslag här i riksdagen.

Jag känner ett behov av att markera att detta verkligen inte är bra. Det visar att regeringen har misslyckats. Men det visar också att riksdagen har misslyckats med att hjälpa regeringen att komma fram till ett beslut som är bra för landet och bra för de asylsökande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 december.)

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Skrivelse

2004/05:36 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2003

Socialutskottets betänkanden

2004/05:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.

2004/05:SoU8 Transplantationer räddar liv

13 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 7 december

2004/05:241 av *Ulf Nilsson* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Behovet av en lågstadieläroarbildning

2004/05:242 av *Tobias Krantz* (fp) till finansminister Pär Nuder
Generationsperspektivet i den ekonomiska politiken

2004/05:243 av *Carl B Hamilton* (fp) till vice statsminister Bosse Ringholm

Rättslig reglering av de politiska partiernas valfinansiering

2004/05:244 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Hans Karlsson
Papperslösa i Sverige

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 december.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 7 december

2004/05:531 av *Göran Lindblad* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Olycksrisker med skolbussar

2004/05:532 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Trollhättesatsningar för att rädda bilindustrin

2004/05:533 av *Maria Larsson* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

TV-avgift för äldre på äldreboende

2004/05:534 av *Gustav Fridolin* (mp) till vice statsminister Bosse Ringholm

Lagrådsgranskning av EU:s nya konstitution

2004/05:535 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin

Säkerheten vid våra kärnkraftverk

2004/05:536 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Utvecklingen i Ukraina, Ryssland och Vitryssland

2004/05:537 av *Birgitta Carlsson* (c) till statsrådet Barbro Holmberg
Snabba asylbeslut och rättssäkerheten

2004/05:538 av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Handläggningstider för flykting- och asylärenden

2004/05:539 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Friskvård på recept

2004/05:540 av *Rosita Runegrund* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Vitryska studentutbyten

2004/05:541 av *Johan Pehrson* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Riskdelningsmodell för läkemedel

2004/05:542 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Kompetenslyft för anhörigvårdarna

2004/05:543 av *Rolf Olsson* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Rättskedjans hatbrottskompetens

2004/05:544 av *Tobias Krantz* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Platsbristen vid svenska anstalter

2004/05:545 av *Gustav Fridolin* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
Asyl till Mordechai Vanunu

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 14 december.

15 § Kammaren åtskildes kl. 15.27.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 8 §
anf. 35 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 81 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om val.....	1
3 § Ledighet	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
7 § Förnyad bordläggning.....	3
8 § Rättsväsendet	3
Justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU1	3
Anf. 1 JOHAN PEHRSON (fp).....	3
Anf. 2 BEATRICE ASK (m).....	6
Anf. 3 PETER ALTHIN (kd)	9
Anf. 4 ROLF OLSSON (v).....	11
Anf. 5 JOHAN PEHRSON (fp) replik	13
Anf. 6 ROLF OLSSON (v) replik	13
Anf. 7 JOHAN PEHRSON (fp) replik	14
Anf. 8 ROLF OLSSON (v) replik	14
Anf. 9 BEATRICE ASK (m) replik	15
Anf. 10 ROLF OLSSON (v) replik	15
Anf. 11 BEATRICE ASK (m) replik	16
Anf. 12 ROLF OLSSON (v) replik	16
Anf. 13 JOHAN LINANDER (c).....	17
Anf. 14 JOHAN PEHRSON (fp) replik	19
Anf. 15 JOHAN LINANDER (c) replik.....	19
Anf. 16 JOHAN PEHRSON (fp) replik	20
Anf. 17 JOHAN LINANDER (c) replik.....	20
Anf. 18 BRITTA LEJON (s).....	21
Anf. 19 JOHAN PEHRSON (fp) replik	23
Anf. 20 BRITTA LEJON (s) replik.....	24
Anf. 21 JOHAN PEHRSON (fp) replik	24
Anf. 22 BRITTA LEJON (s) replik.....	25
Anf. 23 JOHAN LINANDER (c) replik.....	25
Anf. 24 BRITTA LEJON (s) replik.....	26
Anf. 25 JOHAN LINANDER (c) replik.....	26
Anf. 26 BRITTA LEJON (s) replik.....	27
Anf. 27 BEATRICE ASK (m) replik	27
Anf. 28 BRITTA LEJON (s) replik.....	28
Anf. 29 BEATRICE ASK (m) replik	28
Anf. 30 BRITTA LEJON (s) replik.....	29
Anf. 31 PETER ALTHIN (kd) replik.....	29
Anf. 32 BRITTA LEJON (s) replik.....	30
Anf. 33 PETER ALTHIN (kd) replik.....	30
Anf. 34 BRITTA LEJON (s) replik.....	30
Anf. 35 JEPPE JOHNSSON (m).....	31

Anf. 36	JOHAN PEHRSON (fp) replik	33
Anf. 37	JEPPE JOHNSSON (m) replik	34
Anf. 38	JOHAN PEHRSON (fp) replik	34
Anf. 39	JEPPE JOHNSSON (m) replik	34
Anf. 40	ALICE ÅSTRÖM (v).....	35
Anf. 41	JOHAN PEHRSON (fp) replik	36
Anf. 42	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	37
Anf. 43	JOHAN PEHRSON (fp) replik	37
Anf. 44	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	38
Anf. 45	JOHAN LINANDER (c) replik.....	39
Anf. 46	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	39
Anf. 47	JOHAN LINANDER (c) replik.....	40
Anf. 48	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	40
Anf. 49	BEATRICE ASK (m) replik	41
Anf. 50	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	41
Anf. 51	BEATRICE ASK (m) replik	42
Anf. 52	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	42
Anf. 53	VIVIANN GERDIN (c)	43
Anf. 54	CECILIA MAGNUSSON (m)	44
Anf. 55	LEIF BJÖRNLOD (mp).....	45
Anf. 56	CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	46
Anf. 57	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	47
Anf. 58	CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	47
Anf. 59	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	48
Anf. 60	JEPPE JOHNSSON (m) replik	48
Anf. 61	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	48
Anf. 62	JEPPE JOHNSSON (m) replik	48
Anf. 63	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	49
Anf. 64	JOHAN PEHRSON (fp) replik	49
Anf. 65	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	50
Anf. 66	JOHAN PEHRSON (fp) replik	50
Anf. 67	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	51
Anf. 68	HILLEVI ENGSTRÖM (m)	51
Anf. 69	ROLF OLSSON (v)	52
Anf. 70	CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	53
Anf. 71	ROLF OLSSON (v) replik	53
Anf. 72	CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	54
Anf. 73	ROLF OLSSON (v) replik	54
Anf. 74	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik.....	55
Anf. 75	ROLF OLSSON (v) replik	55
Anf. 76	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik.....	55
Anf. 77	ROLF OLSSON (v) replik	56
	(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	56
9 §	En ny åklagarorganisation.....	56
	Justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU11.....	56
Anf. 78	JEPPE JOHNSSON (m).....	56
Anf. 79	KARIN GRANBOM (fp).....	57
Anf. 80	OLLE SANDAHL (kd).....	58
Anf. 81	HELENA FRISK (s)	60

Anf. 82	KARIN GRANBOM (fp) replik.....	61	Prot. 2004/05:45
Anf. 83	HELENA FRISK (s) replik	62	7 december
Anf. 84	KARIN GRANBOM (fp) replik.....	62	
Anf. 85	HELENA FRISK (s) replik	62	
	(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	62	
10 §	Vissa ändringar i lagen om Sveriges riksbank	62	
	Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU19	62	
	(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	62	
11 §	Prövning av verkställighetshinder i utlänningsärenden.....	62	
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU3	62	
Anf. 86	GÖTE WAHLSTRÖM (s)	62	
Anf. 87	Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	65	
Anf. 88	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	67	
Anf. 89	Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik.....	67	
Anf. 90	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	68	
Anf. 91	Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik.....	68	
Anf. 92	BO KÖNBERG (fp).....	68	
Anf. 93	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	70	
Anf. 94	BO KÖNBERG (fp) replik.....	70	
Anf. 95	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	71	
Anf. 96	BO KÖNBERG (fp) replik.....	71	
Anf. 97	SVEN BRUS (kd)	71	
Anf. 98	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	74	
Anf. 99	SVEN BRUS (kd) replik	74	
Anf. 100	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	75	
Anf. 101	SVEN BRUS (kd) replik	75	
Anf. 102	BIRGITTA CARLSSON (c)	75	
Anf. 103	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	78	
Anf. 104	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	78	
Anf. 105	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	79	
Anf. 106	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	79	
Anf. 107	GUSTAV FRIDOLIN (mp)	79	
Anf. 108	KALLE LARSSON (v).....	83	
Anf. 109	BO KÖNBERG (fp) replik.....	85	
Anf. 110	KALLE LARSSON (v) replik.....	85	
Anf. 111	BO KÖNBERG (fp) replik.....	86	
Anf. 112	KALLE LARSSON (v) replik.....	86	
Anf. 113	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	87	
Anf. 114	SVEN BRUS (kd) replik	89	
Anf. 115	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	89	
Anf. 116	SVEN BRUS (kd) replik	89	
Anf. 117	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	90	
Anf. 118	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	90	
Anf. 119	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	90	
Anf. 120	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	91	
Anf. 121	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik	91	

Anf. 122	BO KÖNBERG (fp) replik.....	92
Anf. 123	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	92
Anf. 124	BO KÖNBERG (fp) replik.....	93
Anf. 125	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	93
Anf. 126	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	93
Anf. 127	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	94
Anf. 128	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	94
Anf. 129	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	95
Anf. 130	Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik	95
Anf. 131	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	96
Anf. 132	Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik	96
Anf. 133	Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s) replik.....	97
Anf. 134	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	97
Anf. 135	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	98
Anf. 136	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	99
Anf. 137	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	99
Anf. 138	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	99
Anf. 139	LENNART HEDQUIST (m)	99
	(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	100
12 §	Bordläggning.....	100
13 §	Anmälan om interpellationer	101
14 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	101
15 §	Kammaren åtskildes kl. 15.27.	102

Elanders Gotab, Stockholm 2004